

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.е.н., доцент. Жердецька Л.В.

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему:
**«УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТСЬКИМ ПОРТФЕЛЕМ
В БАНКУ»**

Виконавець:

Студент 6 курсу, 63 групи
Факультету фінансів і банківської справи
Бурдужа Ігор Валентинович _____

/підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Коваленко Вікторія Володимирівна _____

/підпис/

ОДЕСА 2023

АНОТАЦІЯ

Бурдужа І.В. «Управління корпоративним клієнтським портфелем в банку».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі узагальнюються особливості використання цифрових технологій при банківському обслуговуванні корпоративного бізнесу.

Цифровізація світової економіки, що відбулася за останнє десятиліття, спричинила підвищення конкуренції на ринку фінансових послуг, змусивши банківську систему реагувати на нові виклики. Завдяки прогресу цифрових технологій фінансові послуги трансформуються та стають більше орієнтованими на клієнтів. Виникли банки, які працюють лише через мобільні додатки, а надавачі послуг інтернет-платежів розширилися та пропонують споживче кредитування.

Використання цифрових технологій у банківській діяльності дозволить банкам поліпшити якість і прибутковість не лише від надання банківських послуг, а й від підвищення ефективності супутніх процесів, таких як управління персоналом, аналітична діяльність, забезпечення безпеки інформації тощо.

На основі проведеного аналізу автором зроблені висновки, що для створення повноцінного ринку банківських послуг в умовах цифровізації в Україні доцільно було б вирішити проблеми, які постали перед даною сферою. Надані рекомендації щодо удосконалення банківського обслуговування корпоративного бізнесу в АТ «Південний» щодо підвищення стандартів якості обслуговування клієнтів, впровадження нових банківських продуктів, подальшого вдосконалення інноваційної стратегії розвитку.

Під час дослідження використовувалися наступні загальнонаукові методи: узагальнення та систематизація; порівняння; системний аналіз.

Ключові слова: банк, банківські послуги, ринок банківських послуг, цифрова економіка, інтернет – банкінг, мобільний банкінг, корпоративний бізнес

ANNOTATION

Burduzha I.V. "Corporate client portfolio management in the bank".

Qualifying work for a master's degree in "Finance, Banking and Insurance" - Odessa National University of Economics. - Odessa, 2023.

The paper summarizes the features of the use of digital technologies in corporate banking.

The digitalisation of the global economy over the past decade has led to increased competition in the financial services market, forcing the banking system to respond to new challenges. With the advancement of digital technologies, financial services are being transformed and become more customer-oriented. Banks have emerged that operate only through mobile applications, and Internet payment service providers have expanded to offer consumer lending.

The use of digital technologies in banking will allow banks to improve the quality and profitability not only of providing banking services, but also of improving the efficiency of related processes such as personnel management, analytical activities, information security and more.

Based on the analysis, the author concluded that to create a full-fledged market for banking services in the context of digitalization in Ukraine, it would be appropriate to solve the problems facing this area. Recommendations for improving the banking services of corporate business in JSC "Southern" to improve the quality of customer service, the introduction of new banking products, further improvement of innovative development strategy.

During the research, the following general methods were used: generalization and systematization; comparison; system analysis.

Key words: bank, banking services, banking services market, digital economy, internet banking, mobile banking, corporate business

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТСЬКИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	7
1.1. Обґрунтування сутнісної характеристики понять «банківські послуги для корпоративного клієнтського портфелю» та «ринок банківських послуг».....	7
1.2. Визначення політик банку в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку.....	16
1.3. Місце інноваційної політики в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку.....	24
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ КОРПОРАТИВНОГО КЛІЄНТСЬКОГО ПОРТФЕЛЮ У БАНКАХ	34
2.1. Місце корпоративного сектору економіки та тенденції його обслуговування банками України.....	34
2.2. Оцінювання рівня банківського обслуговування корпоративного бізнесу в ПАТ «Банк Восток».....	46
2.3. Характеристика банківських послуг для корпоративного бізнесу, які надає ПАТ «Банк Восток».....	55
Висновки до розділу 2.....	63
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТСЬКИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	65
3.1. Науково-методичний підхід до оцінювання рівня ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем банку.....	65
3.2. Обґрунтування можливості ПАТ «Банк Восток» у створенні фінансового кластеру банків Одещини.....	73
Висновки до розділу 3.....	91
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	105

ВСТУП

Розвиток економіки країни в сучасних умовах залежить від стану банківської системи, яка є однією із найважливіших складових існування й функціонування фінансового ринку. Банківські послуги є важливими параметрами, які мають суттєвий вплив на підвищення ефективності діяльності банків.

Цифровізація світової економіки за останнє десятиріччя, поставила нові виклики перед банківською системою, які спричинені підвищенням конкуренції на ринку фінансових послуг. Завдяки прогресу цифрових технологій фінансові послуги в усьому світі трансформуються та стають більше орієнтованими на клієнтів. Наразі відбувається трансформація класичного банку в динамічну систему цифрового банку, яка спрямована на поетапне підвищення його конкурентоспроможності.

Аналізу впливу цифровізації на банківська обслуговування корпоративного бізнесу присвятили свої публікації М. Губа; В. Політанський; Л. Ключсько описано тренди та ризики впливу цифровізації банківських послуг та розвитку електронного банкінгу.

Значна когорта науковців розглядають цифрові трансформації у банках через саме технологічний аспект надання банківських послуг. За цією позицією заслуговують на увагу наукові праці Л. Кайдана, О. Степаненка та Н. Пантелєєвої.

Особливої уваги, у сфері дослідження питань управління корпоративним бізнесом в банках, заслуговує монографія за редакцією Л. Кузнецової «Банківське кредитування корпоративного сектору економіки в умовах циклічності», та у якій ґрунтовно розглянуто теоретичні засади та практичні аспекти впливу економічної циклічності на розвиток банківського ринку корпоративного кредиту, визначено сутність кредитних циклів. Представлена

наукова праця дає можливість визначити подальші напрями трансформації обслуговування корпоративного бізнесу.

У даних обставинах набуває актуальності питання щодо визначення пріоритетних напрямів трансформації банківського обслуговування саме корпоративного бізнесу в банках. У порівнянні з розвитком цифрових послуг для домогосподарств, банки для корпоративного бізнесу пропонують менш привабливі цифрові продукти та в меншому асортименті. Тому, за необхідне є визначення пріоритетних напрямів подальшого розвитку банківського обслуговування для корпоративного бізнесу.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану банківського обслуговування корпоративного бізнесу та формування пропозицій щодо його подальшого розвитку.

Відповідно до поставленої мети, завданнями дослідження є:

- обґрунтувати сутнісні характеристики понять «банківські послуги для корпоративного клієнтського портфелю» та «ринок банківських послуг»;
- визначити політики банку в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку;
- обґрунтувати місце інноваційної політики в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку;
- визначити місце корпоративного сектору економіки та тенденції його обслуговування банками України;
- оцінити банківське обслуговування корпоративного бізнесу в ПАТ «Банк Восток»;
- надати характеристику банківських послуг для корпоративного бізнесу, які надає ПАТ «Банк Восток»;
- запропонувати науково-методичний підхід до оцінювання рівня ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем банку;
- обґрунтувати можливості ПАТ «Банк Восток» у створенні фінансового кластеру банків Одещини.

Об'єктом дослідження є процес управління корпоративним клієнтським портфелем в банку.

Предметом дослідження є теоретично – методичні аспекти формування та розвитку ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу.

У процесі написання кваліфікаційної роботи автором використано низку методів, зокрема: загальнонаукові методи, а саме теоретичного узагальнення та синтезу – при формуванні терміну «банківські послуги», логічного аналізу – діагностиці стану ринку банківських послуг, порівняння – співставлення результатів діяльності банків за 5 років та аналіз діяльності банків - лідерів на ринку банківських послуг для нефінансових корпорацій.

Інформаційну базу дослідження становлять матеріали фахових періодичних видань, закони та нормативно-правові акти органів державної влади, до видання яких віднесено регулювання діяльності банків в Україні; дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, аналітичні та статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність банків, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Апробація результатів дослідження.

Бурдужа І.В. Управління корпоративним клієнтським портфелем банку в умовах діджиталізації. Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (Одеса, 20 жовтня 2022 р.) [Електронний ресурс]. – Одеса: ОНЕУ, 2022. – С. 192-194 с.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТСЬКИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

1.1. Обґрунтування сутнісної характеристики понять «банківські послуги для корпоративного клієнтського портфелю» та «ринок банківських послуг»

Вирішення проблем, які пов'язані із функціонуванням банків, виступає ключовим напрямком стратегічного розвитку держави. Представлена також пов'язано із забезпеченням стабільного соціально-економічного розвитку України на тлі глобалізації економік, загострення конкуренції між суб'єктами фінансового ринку та реального сектору економіки. Особливо, роль банків підсилюється наразі, коли продовжуються бойові дії на території України.

На сьогодні, у науковій та навчально-методичній літературі, відсутні єдині підходи до трактування поняття «ринок банківських послуг», так як зазвичай його спів ставляють з такими поняттями як «банківський ринок» та «ринок банківських продуктів та послуг».

У підручнику І. Лютого «Банківський маркетинг» [1] представлено таке визначення, «сукупність існуючих та потенційних клієнтів банку» [1] . Представлену позицію також підтримує і А. Нікітін та його співавтори [2]. Ми вважаємо, що дане уявлення про ринок банківських послуг є достатньо вузьким, бо він складається не тільки з клієнтів, а містить розгалужену інфраструктуру, зокрема його учасників (рис. 1.1).

Представлену позицію можна обґрунтувати і тим, що ринку банківських послуг має ключову складову «ринок», який розглядається як місце взаємодії продавців і покупців [4]. Цієї ж думки дотримується і В. Смагін [5] та який визначає ринок «систему економічних відносин між індивідами в сфері товарно-грошового обміну» [5, с. 11].

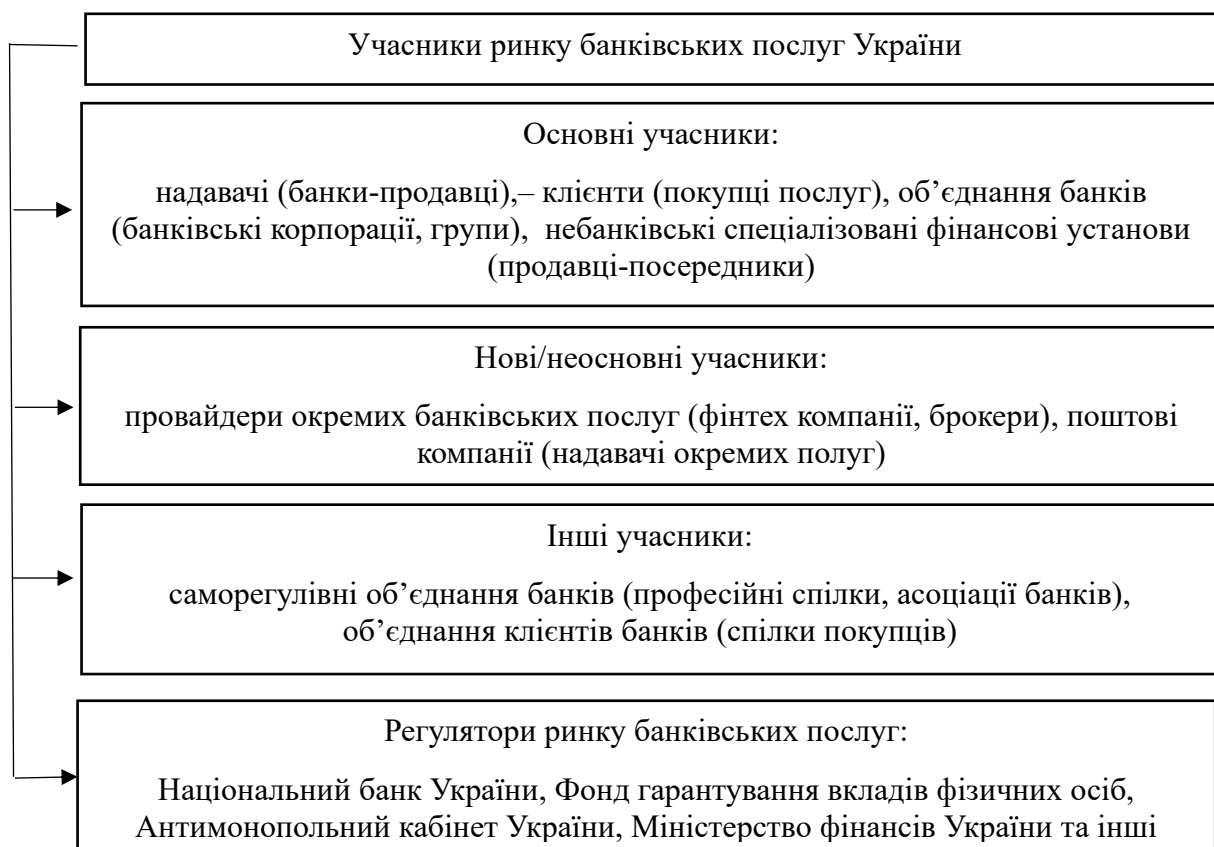

Рис. 1.1 Учасники ринку банківських послуг України

Джерело: складено автором за матеріалами [3, с. 116]

Також слід відмітити, що правовий стандарт визначення категорії «ринок» з метою антимонопольного аналізу набув статусу в США після прийняття в 1890 р. Акту Шермана [6]. У 1997 р. Міністерство юстиції та Федеральної торгової комісії США надали рекомендації щодо злиття компаній, де визначають поняття ринок як «продукт або групу продуктів і географічну область такі, що гіпотетична фірма, що максимізує прибуток, не в змозі відокремлено регулювати ціну, і лише майбутні виробники або продавці продуктів у цій області, ймовірно, нав'язуватимуть невелике підвищення ціни, в припущенні, що умови продажів усіх інших продуктів залишаться незмінними» [7].

Амель Д. у своїй науковій праці акцентує увагу на географічну траєкторію, а саме: «географічна територія є відповідним географічним ринком для аналізу конкуренції в банківській сфері» [8, с. 4].

Далі розглянемо визначення ринку банківських послуг, які надані вітчизняними науковцями.

Так наприклад, Алескерова Ю. [3], яка зазначає, що «банківський ринок – це сукупність послуг та групи покупців і продавців, що функціонують на ринку банківських послуг» [3]. Тобто авторка ринок банківських послуг розглядає як складову банківського ринку.

Л. А. Бондаренко та О. І. Жук аналізують різні дефініції та ототожнюють «ринок банківських послуг» та «банківський ринку» [9].

Достатньо цікавим є визначення даного поняття А. Головач [10], який розглядає ринок банківських послуг «як сукупність економічних відносин, що забезпечують реалізацію попиту на різні послуги з боку клієнтів, їх пропозицію банківськими установами та формування ціни» [10, с. 35].

В монографії Герасимчук З. В. та Гоманюк О.К. зосереджено увагу на регіональних ринках банківських послуг з позицій територіального, ринкового та галузевого підходів [11, с.15].

Якщо розглядати Закони України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [12] та «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [13] де відзначено, що «до ринків фінансових послуг належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, капіталу та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів» [12;13]. За даного трактування можна вважати, що ринок банківських послуг є банківською складовою ринку фінансових послуг.

При цьому слід відзначити наукову працю Мангушева Д. В., який стверджує, що банківська діяльність присутня у всіх сегментах фінансового ринку (рис.1.2) [14].

Таким чином, узагальнюючи вище викладене можна зробити висновок, що поняття «ринок банківських послуг» за доцільне розглядати у широкому та вузькому розумінні:

– у широкому розмінні – це особливий сегмент, який бере участь у забезпеченні ефективного розвитку економіки держави, та на якому

відбувається купівля-продаж фінансових ресурсів, які необхідні для виробничої та фінансової діяльності;

– у вузькому розумінні – це сукупність банківських установ, які є конкурують між собою та надають певні послуги своїм клієнтам з метою задоволення їх потреб, а також отримання прибутку.

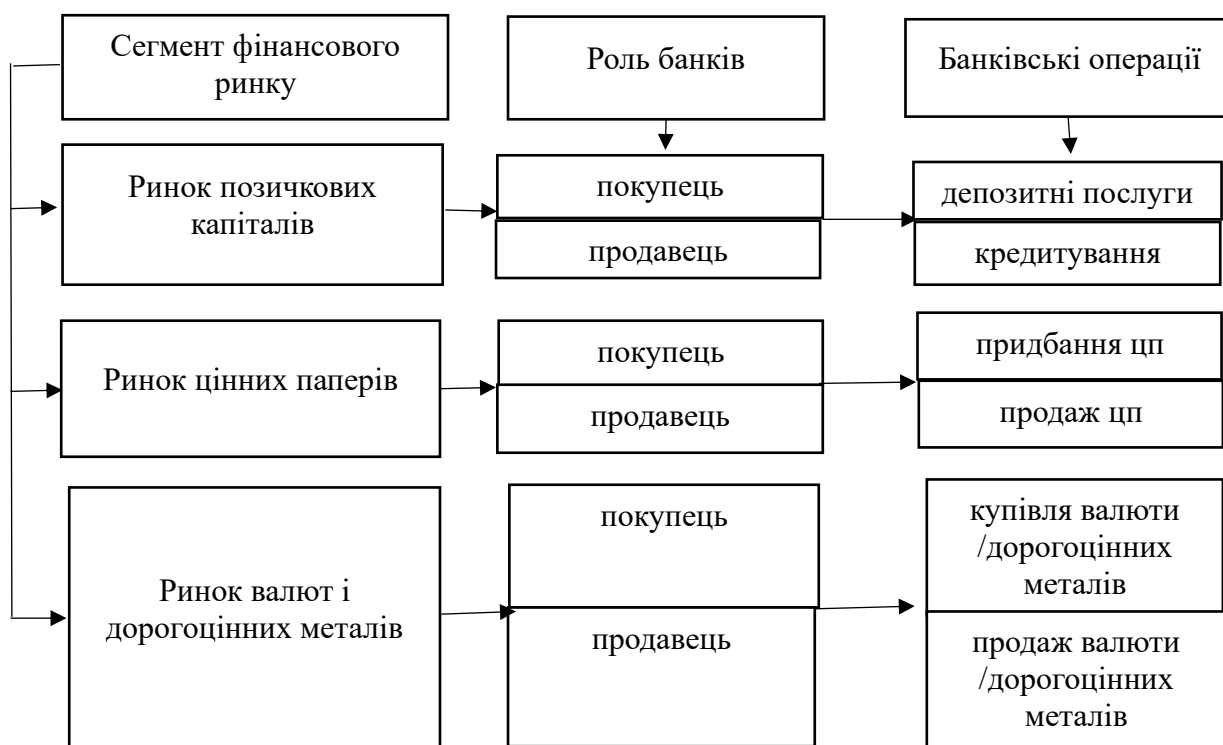

Рис. 1.2 Роль банківських установ у різних сегментах фінансового ринку

Джерело: складено автором

Основними специфічними рисами ринку банківських послуг є:

- забезпечення його стабільного функціонування можлива лише за умов гармонічного поєднання державного і ринкового регулювання;
- його функціонування підпадає під регулювання міжнародного та національного законодавства;
- на ньому представлений широкий диверсифікований асортимент банківських послуг та продуктів.

Надалі проведемо аналіз точок зору щодо спільних та різних особливостей між поняттями «банківська послуга», «банківська операція» та «банківський продукт».

У наукових джерелах ведеться дискусія щодо того, що саме виступає товаром на ринку банківських послуг, а саме: банківський продукт, банківська послуга або банківська операція. У цьому напрямку заслуговує на увагу дослідження, яке проведене Т. Васильєвою, яка запропонувала чотири підходи до визначення цих понять, а саме: грошовий, лінгвістичний, правовий та клієнтський підходи [15]. Ми вважаємо, що саме клієнтський підхід повинен бути підґрунтям для визначення, що є товаром на ринку банківських послуг. Ця теза буде підґрунтям для подальшого нашого дослідження термінів.

Слід відзначити, що у головному Законі України «Про банки та банківську діяльність» [16] не визначено терміни «банківські послуги» та «банківські операції», проте надано перелік банківських послуг (стаття 47): залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від юридичних і фізичних осіб; відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання; послуги з кредитування та розміщення залучених на рахунки коштів та банківських металів на власний ризик [16]. Але, це неповний перелік операцій, які можуть проводити банки.

Щодо міжнародної класифікації видів діяльності банку, то слід розглянути ту, що запропонував Базельський Комітет з питань банківського нагляду та можна виділити три види діяльності банку. Відповідно даний підхід визначено у «Методичних рекомендацій щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України» [17], де визначено: комерційну діяльність (залучення та розміщення коштів, надання послуг з обслуговування); торгівельну діяльність (з придбання або створення активів і пасивів з метою продажу); діяльність з управління активами па пасивами (інвестиційна та фінансова діяльності банку, діяльність з управління активами і пасивами з метою підтримання ліквідності, оптимізації ризиків) [17].

Слід відмітити, що повний перелік банківських послуг був роз'яснений СОТ ще у 1995 р. у тексті ГАТС, згідно з яким до вже наведених банківських послуг додається фінансовий лізинг, послуги з оплати та переказу коштів, послуги з надання гарантій та поручительства, участь в емісії цінних паперів,

брокерські послуги на грошовому ринку, управління активами, інвестиціями, пенсійним фондом, опікунське зберігання, депозитарні та трастові послуги, розрахунково-клірингові послуги, надання та передачу фінансової інформації, обробку фінансових даних постачальників інших фінансових послуг, консультативні, посередницькі та інші допоміжні фінансові послуги по всіх зазначених вище видах діяльності [18].

Відповідно до наведеного переліку ГАТС, банки можуть здійснювати операції на ринку цінних паперів, здійснювати брокерську діяльність з торгівлі цінними паперами (купити чи продати цінні папери як на позабіржовому ринку, так і на біржовому ринку), надавати брокерське обслуговування та консультації. При цьому, слід уточнити, що вітчизняні банки повинні мати дозвіл НБУ і ліцензію іншого регулятора – Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. У Законі України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [19] визначаються повноваження щодо депозитарної, торговельної, діяльністю банків з клірингу, андеррайтингу [19].

Слід звернути увагу на те, що у вище зазначених документах не розглядається таке питання як операції банків з банківськими металами у вигляді злитків і монет. Саме правові основи здійснення операцій з банківськими металами регламентовані Законами України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» [20], «Про банки та банківську діяльність» [16] та положеннями, які прийняті Національним банком України.

На сьогодні, в умовах цифровізації банківського бізнесу, виникає нове питання щодо відмінності у понятті послуга та цифрова послуга. При цьому слід відмітити, що при використанні цифрових технологій залишаються все ж таки банківські послуги (табл. 1.1).

З метою урегулювання питання щодо cloud computing – технології розподіленої обробки цифрових даних, яка здатна забезпечити користувачеві не лише хостинг, тобто послугу надавання дискового простору, підключення до мережі та інших ресурсів для розміщення фізичної інформації на сервері, що

постійно перебуває в мережі (наприклад, Інтернеті), а й надати віддалені обчислювальні потужності клієнтові, було ухвалено Закон України «Про хмарні послуги» [25].

Таблиця 1.1

Характеристика поняття послуга та цифрова послуга

Нормативний документ	Характеристика
Цивільний Кодекс України (ч. 1 ст. 901) [21]	«Послуга – певне нематеріальне благо, яке надається однією особою (виконавцем) і споживається іншою особою (замовником) у процесі вчинення виконавцем певних дій або здійснення певної діяльності. Послуга має нематеріальний характер, результат її не набуває уречевленого вигляду, вона тісно пов'язана з особою виконавця та процесом вчинення ним певних дій (здійснення певної діяльності), але не збігається із самими діями (здійсненням діяльності) виконавця, як певне нематеріальне благо споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності» [21].
Закон України «Про платіжні послуги» [22] (п. 58 ст. 1)	«Платіжна послуга – діяльність надавача платіжних послуг з виконання та/або супроводження платіжних операцій» [22]
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [12] (п. 5 ст. 1)	«Фінансова послуга – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [12]
Закон України «Про електронні довірчі послуги» [23] (п. 11 ст. 1)	«Електронна послуга – будь-яка послуга, що надається через інформаційно-телекомунікаційну систему» [23]
Закон України «Про електронну комерцію» [24] (п. 9 ст. 3)	«Інформаційні електронні послуги – платні або безоплатні послуги щодо оброблення та зберігання інформації, що надаються дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем за індивідуальним запитом їх одержувача» [24]

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [21-24]

Даним Законом передбачено, що «надання хмарних послуг та/або послуг центру обробки даних публічним користувачам хмарних послуг має здійснюватися з дотриманням вимог законодавства про захист персональних даних, про захист інформації та про кібербезпеку» [25].

З метою урегулювання питань щодо обертання віртуальних активів у 2022 р. було прийнято Закон України «Про віртуальні активи» [25], яким встановлюються правовідносини, що виникають у зв'язку з оборотом

віртуальних активів в Україні, визначено права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів та засади державної політики у сфері їх обороту [25].

Таким чином, можна провести паралель між взаємозв'язком та послідовністю між поняттями «банківська послуга», «банківська операція» та «банківський продукт» (рис. 1.3).

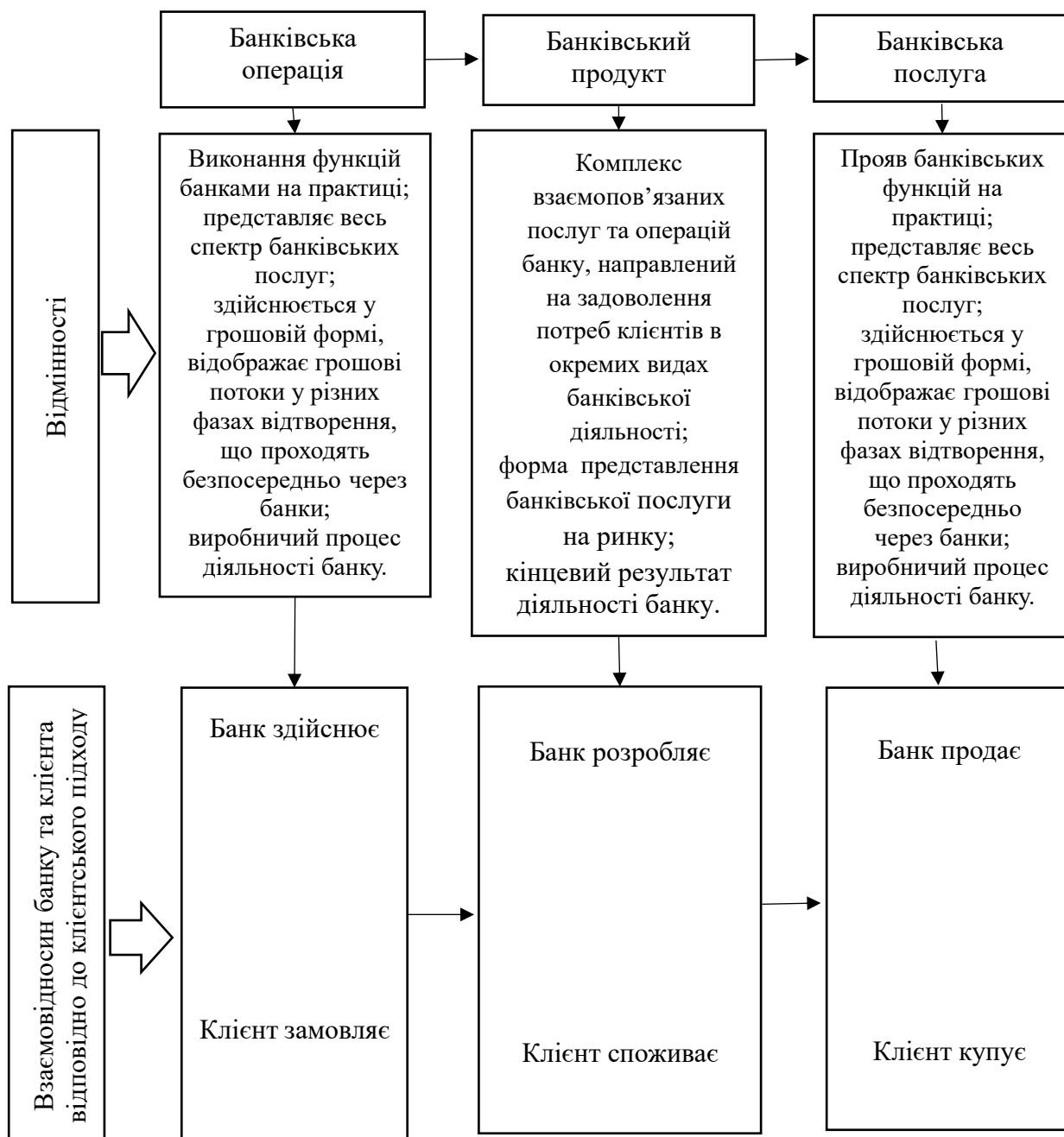

Рис. 1.3 Взаємозв'язок та послідовність між поняттями «банківська операція», «банківський продукт» та «банківська послуга»

Джерело: авторське бачення

Якщо розглядати банківські послуги для корпоративного бізнесу банків, то їх можна подати наступним чином (рис. 1.4).

Рис. 1.4 Класифікація банківських послуг для корпоративного бізнесу банку

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [26, с. 162-163; 27, с. 271]

Таким чином можна підвести підсумок, що для корпоративного клієнтського портфелю банків, представляють зацікавленість такі послуги як кредитні продукти і послуги, залучення коштів на депозитні рахунки, інвестиційний банкінг, розрахунково-касові продукти і послуги, інтернет-банкінг, послуги застосування хмарних технологій та інше.

1.2. Визначення політик банку в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку

Управління будь яким суб'єктом чи об'єктом передбачає формування певної системи методів, інструментів, виокремлення підсистем управління, які забезпечують даний процес. Розглянемо підходи науковців щодо поняття «управління». Так І. Кузнецова у своїй науковій праці надає таке визначення, «...управління – вид діяльності, який приводить у дію механізм отримання цінності продукції в ланцюгу її створення і дозволяє підвищити конкурентоспроможність організації» [28, с. 56].

У більш ширшому розумінні дане поняття розкривають Нечаюк Л. І. і Телеш Н. О. як «...цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт управління за допомогою певної системи методів і технічних засобів з використанням особливої технології для досягнення поставленої мети» [29, с. 11].

В цілому в економічній літературі немає усталеного визначення поняття «управління», але можна виокремити певні загальні характеристики.

Так, в Економічному словнику-довіднику за редакцією С. Мочерного, управління розглядається як «реалізації головних управлінських функцій підприємства» [30, с. 194]; Михайлов С. І. «...на структурні елементи, що забезпечує узгодженість їхніх дій» [31, с. 4]; Маслак Н.Г. «процес розробки та прийняття управлінських рішень» [32, с. 27].

Тобто, з нашої точки зору, систему управління слід розглядати управління як процес, як цілеспрямована дія, як вид діяльності.

Тому, управління корпоративним клієнтським портфелем банку слід розглядати як вид діяльності у середині самого банку, за допомогою якого здійснюється процес прийняття управлінських рішень щодо його формування, ефективної взаємодії «корпоративний клієнт-банк» та забезпечення кібербезпеки щодо встановлених взаємовідносин.

Забезпечення ефективності системи управління корпоративним клієнтським портфелем банку повинно передбачати: інтегрованість із загальною системою управління банком; комплексний характер управлінських рішень; динамічність управління; багатогранність підходів до розробки окремих управлінських рішень; орієнтованість на стратегічні цілі банку.

При цьому, слід визначитися з умовами функціонування системи управління корпоративним клієнтським портфелем банку при виконанні взаємодії «корпоративний клієнт-банк» (рис. 1.5).

Для управління корпоративним клієнтським портфелем у банку, то основними із загальних банківських політик є депозитна, кредитна та інноваційна та маркетингова політики. Розглянемо їх більш детально.

Кредитна політика банку. При аналізі поглядів науковців з визначення сутності кредитної політики банку, до вподоби виявилось визначення надане О. Омельченко, а саме: «це комплекс рішень та інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, з метою запобігання ризикам в досягненні ефективної реалізації стратегічних цілей. В свою чергу, реалізація кредитної політики забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями» [33, с. 21].

При розробці кредитної політики банки повинні в першу чергу враховувати зовнішні та внутрішні чинники, які будуть впливати на кредитний процес.

До зовнішніх чинників слід віднести стан економіки країни, обсяг валового внутрішнього продукту та рівень інфляції, дефіцит державного бюджету, рівень конкуренції на ринку, цінову політику на банківські продукти і послуги, стан монетарної політики, попит на кредитні ресурси банку, рівень безробіття та доходів домогосподарств, діючі соціальні пільги.

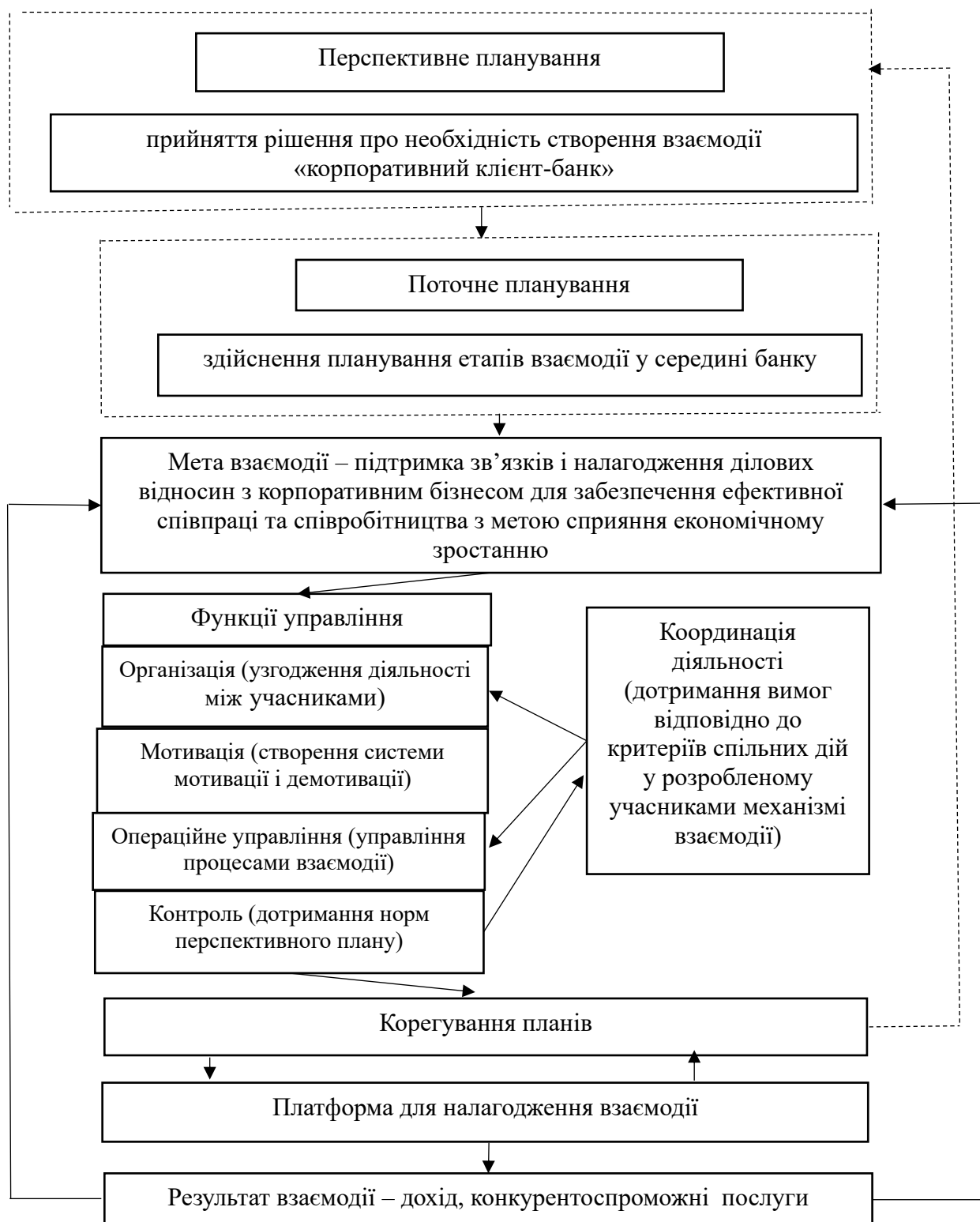

Рис. 1.5 Умови функціонування системи управління корпоративним клієнтським портфелем банку при виконанні взаємодії «корпоративний клієнт-банк»

Джерело: запропоновано автором

До внутрішніх слід віднести організаційні аспекти банку щодо кредитного процесу, кредитний потенціал банку, ступінь ризику та прибутковості окремих видів кредитних послуг, збалансування процентних ставок за кредитами та депозитами, професійні навички персоналу банку, політика щодо застави, цінова політика.

Л. Аврамчук виокремлює такі основні складові при розробці кредитної політики: стратегія банку з розроблення напрямів кредитного процесу;)тактика банку стосовно організації кредитування; контроль за реалізацією кредитної політики [34, с. 102].

Кредитна політика, як внутрішній нормативний документ банку, визначає основні напрями управління кредитною діяльністю банку, які представлені такими її підрозділами: клієнти та продукти, валюта фінансування, цільові галузі для фінансування, ухвалення новацій та змін, обробка виключних ситуацій (ризик-менеджмент), основні принципи кредитування, організація кредитного процесу, мінімальні вимоги до потенційних позичальників, мінімальні стандарти кредитної угоди, кредитні повноваження, моніторинг кредитів, економічні заходи в роботі з проблемними кредитами, звітність [35, с. 351].

Кредитна політика банку формується на стратегічному рівні спостережною радою банку. Відповідно, основні повноваження покладені на правління банку. Окремі функції правління банку з метою забезпечення ухвалення управлінських рішень покладає на кредитний комітет – як головний спеціалізований орган щодо ефективного управління їхньою кредитною діяльністю.

На тактичному рівні в розробленні кредитної політики беруть участь працівники підрозділу ризик-менеджменту та інших структурних підрозділів банку, що є учасниками процесу кредитування.

Значний вплив на процес формування кредитної політики банку мають цільові орієнтири, які повинні гуртуватися на інноваційній складовій [36, с. 201], (рис. 1.6).

Рис. 1.6 Формування та реалізація інноваційної кредитної політики банку

Джерело: складено автором за матеріалами [36]

Депозитна політика банку. Розглядаючи підходи науковців до визначення сутності депозитної політики, можна виокремити декілька підходів, які представлені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Наукові підходи до визначення сутності депозитної політики банку

Автори	Інтерпретація
Бартош О.М.	«як і управління будь-яким процесом, управління депозитними операціями підпорядковується загальним банківським вимогам, тобто поєднанню ліквідності, доходності та ризику» [37, с. 20].
Жовтун Є.В.	«сукупність заходів, методів та інструментів щодо залучення коштів вкладників (суб'єктів господарювання та домогосподарств) у розмірах, необхідних для забезпечення формування достатнього рівня депозитної бази, з метою здійснення активних операцій, що дозволяє банку бути конкурентоспроможним на грошовому ринку та отримувати прибуток» [38, с. 80].

Продовження табл. 1.2

Автори	Інтерпретація
Вдовенко Л.О.	«заходи управління депозитними операціями з метою забезпечення стійкості й надійності ресурсної бази» [39, с. 279]
Андрушків Т.	«у широкому – депозитну політику банку характеризують як стратегію і тактику банку при його діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. Під депозитною політикою у вузькому значенні розуміють стратегію і тактику банку в частині організації депозитного процесу з метою забезпечення його ліквідності» [40]

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [37-40]

Слід відзначити, що до основних принципів при складанні депозитної політики банку повинні бути: забезпечення достатньої ресурсної бази та рівня ліквідності; максимізація прибутку; можливість пристосування політики до вимог клієнта [41].

У випадках кризових явищ, депозитна діяльність банків повинна бути спрямована на розробку депозитної стратегії, яка направлена на залучення нових клієнтів, а саме:

- стратегія розвитку та стратегія диверсифікації;
- утримання існуючих клієнтів (стратегія проникнення);
- впровадження нових напрямків розвитку в продуктах та послугах (інноваційна стратегія).

Якщо проаналізувати поведінку не фінансових корпорацій та домогосподарств під час кризи, то можна виділити основні елементи, які впливають на формування депозитної бази банків (рис. 1.7).

Тому, можемо стверджувати, що вплив на формування депозитних ресурсів банків здійснює їх депозитна політика, соціальна відповідальність та фінансова грамотність населення (якщо враховувати чинники ринкової економіки без політичних рішень).

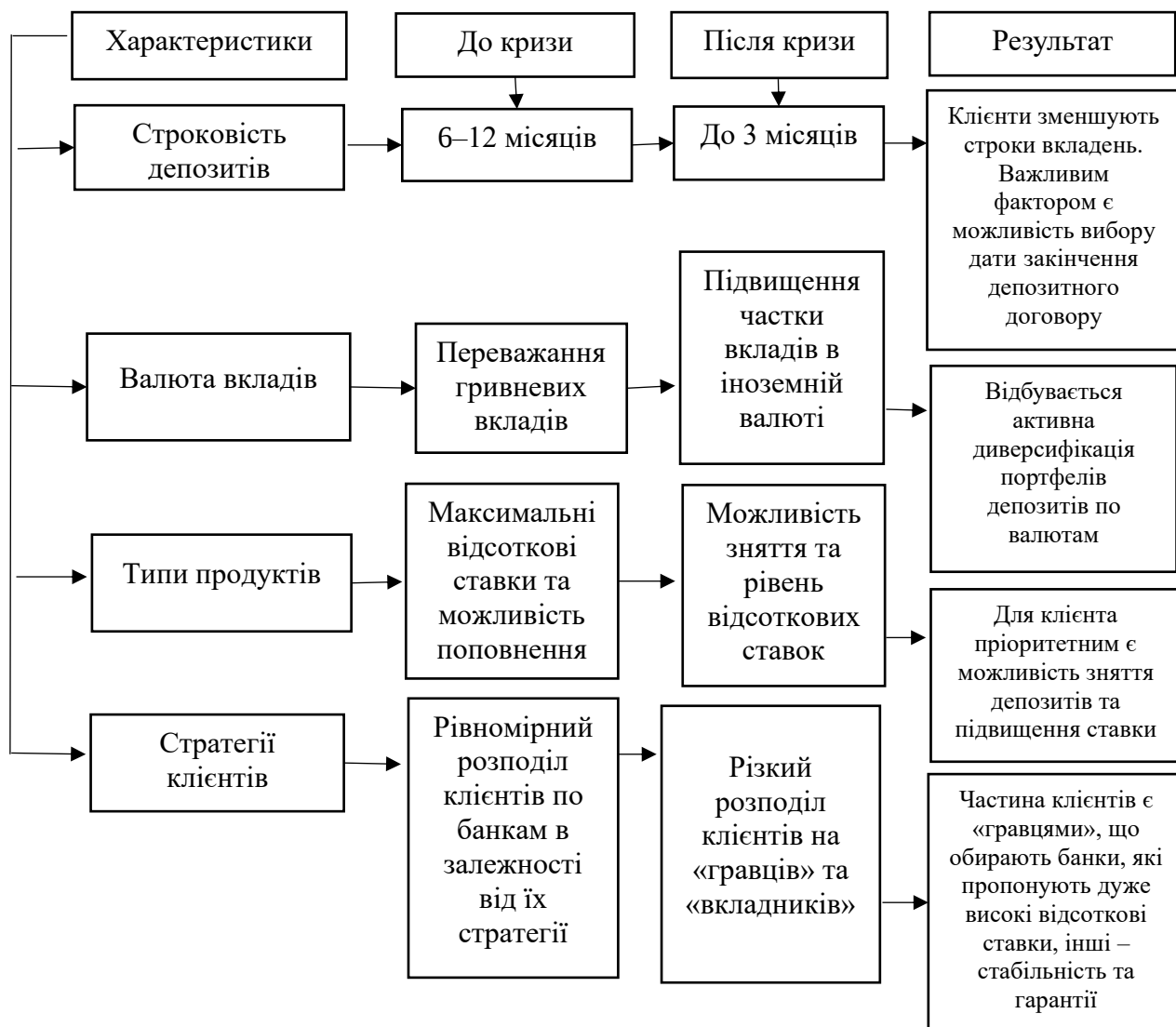

Рис. 1.7 Зміни в поведінці споживачів депозитних послуг внаслідок банківської кризи

Джерело: складено автором за матеріалами [42]

Маркетингова політика. Банківський маркетинг – це окремий напрямок, що доповнює загальну теорію та практику маркетингу, і включає специфічні функції та підходи до ринку банківських продуктів [43].

Маркетингова політика банку відбиває провідне місце для залучення клієнтів, зокрема корпоративного бізнесу. До основних цілей маркетингової політики банку є: забезпечення прибуткової діяльності банку в постійно змінних умовах фінансового ринку; гарантування та підтримка ліквідності банку відповідно до інтересів кредиторів і вкладників, а також створення та підтримка

позитивного іміджу банку серед громадськості; максимальне задоволення вимог клієнтів щодо кількості, структури та якості пропонованих послуг через банк, що сприятиме стабільним діловим відносинам; комплексне вирішення комерційних, організаційних та соціальних проблем персоналу банку [44, с. 225-229].

При запровадженні нового банківського продукту персонал служби банківського маркетингу повинен перевіряти його на відповідність вимогам, які подані на рисунку 1.8.

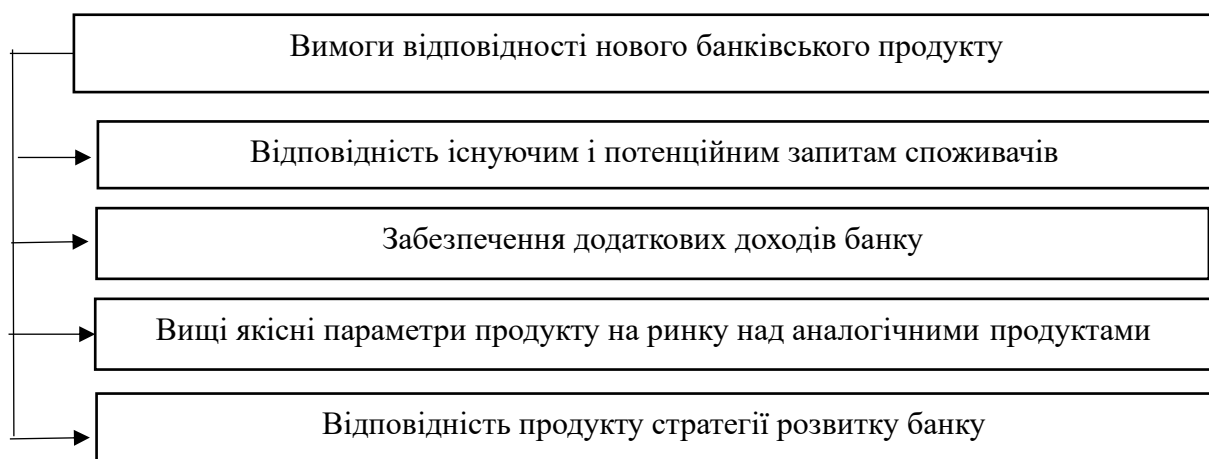

Рис. 1.8 Вимоги до нового банківського продукту щодо його запровадження

Джерело: складено автором за матеріалами [45]

У процесі розробки та запровадження нових банківських продуктів визначаються певні етапи.

Перший етап. Пошук та відбір цілей запровадження.

Другий етап. Обґрунтування ефективної доцільності запровадження нового банківського продукту.

Третій етап. Розробка технології запровадження нового банківського продукту.

Четвертий етап. Встановлення стандарту якості нового банківського продукту.

П'ятий етап. Визначення маркетингових складових нового банківського продукту.

Шостий етап. Визначення ризиків, що пов'язані із запровадженням нового банківського продукту.

Сьомий етап. Випробування продукту.

Восьмий етап. Виведення нового продукту на ринок.

Дев'ятий етап. Моніторинг життєздатності циклованого продукту.

Розробка нового банківського продукту здійснюється в межах обраної банком продуктової стратегії, цілями якої можуть бути: створення принципово нового банківського продукту, якому немає аналогів на ринку; удосконалення існуючого банківського продукту через його модифікацію або розробку супутнього до нього нового банківського продукту; пакетування кількох існуючих банківських продуктів, в результаті створюється новий, більш складний банківський продукт (пакет банківських продуктів); поєднання існуючих банківських продуктів з небанківськими, внаслідок чого з'являється новий комплексний продукт [46, с. 158].

1.3. Місце інноваційної політики в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку

Колодізева С визначає інноваційну політику банку як «...політику, яка є системою заходів, які слугують поштовхом для досягнення довгострокової мети діяльності банку, які є пов'язані із впровадження новітніх методів роботи, інноваційних банківських послуг і технологій для підвищення та розширення бази клієнтів банку та зміцнення його конкурентоспроможності» [47].

Слід звернути увагу на вдаль визначення груп інноваційні процесів, які виникають в банку Я. Кривич [48], а саме: простий організаційний інноваційний процес у межах банку; простий між організаційний процес; розширений інноваційний процес [48]. Характеристика даних груп подана у додатку А.

У цьому аспекті слід розглянути наукові підходи щодо визначення взагалі, що є банківська продуктова інновація (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Підходи до визначення поняття «банківська продуктова інновація»

Автори	Визначення
Єгоричева С.Б.	«впровадження нових або суттєво вдосконалених банківських продуктів і послуг, які відповідають існуючим або потенційним фінансовим потребам клієнтів, власним інтересам банку та вимогам банківського законодавства, надають зацікавленим сторонам додаткові вигоди та є результатами банківського інжинірингу» [49]
Балабанова І.Т., Гончарук О.В, В.А Боровкова В.А.	«...реалізований у формі нового банківського продукту чи послуги кінцевий результат інноваційної діяльності банку» [50]
Закревський В.Г. Пашута А.О.	«комбінована або нетрадиційна форма банківського обслуговування, створювана на основі маркетингових досліджень потреб ринку» [51]
Яковенко С.М. Тимченко А.А.	«методи інституційної організації банківських процесів і моделей їх поведінки в сучасному фінансовому світі, що знаходять своє вираження в появі нових банківських продуктів, та послуг націлених на зростання ефективності діяльності комерційного банку та її соціальної складової» [52]

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [49-52]

Ми можемо констатувати, що інноваційна політика банків на сьогодні зосереджена на трендах цифровізації економіки в цілому. При цьому, слід звернути увагу на дослідження у цьому напрямку.

Так, Уолл П.О. та Донат, Л.Е. провели аналіз використання діджиталізованих технологій за допомогою побудови економетричної моделі зі збалансованими панельними даними, причому аналіз охоплює 22-річний період з 2000 по 2021 рік. Основний висновок полягає в тому, що цифровізація створює позитивний і значний вплив на економічне зростання, навіть якщо враховуються кілька контрольних змінних. Основні висновки полягають у вживанні заходів, які підтримують більш узгоджену політику цифровізації, віддаючи перевагу новій бізнес-моделі, заснованій на цифровізації [53].

У науковій праці Ніу Ф. [54], досліджується вплив цифрової економіки на механізми соціального управління. Дослідження дотримувалося філософії позитивізму, і це опитування, яке впливає на перехресне

дослідження. Одиницею аналізу в цій статті були працівники чотирьох різних професій: економісти, фінансові аналітики, менеджери та вчителі. Як тип вибірки використовувався метод випадкової вибірки, а для збору даних – анкета. Моделювання структурними рівняннями (SEM) було виконано як метод аналізу даних. Результати дослідження показали, що цифрова економіка сприятливо впливає на механізм соціального управління. Так само цифрова економіка позитивно впливає на соціальні реформи та стає цифровою економікою. Соціальні реформи також позитивно пов'язані зі стійкою цифровою економікою. Результати непрямих ефектів і структурної моделі підтвердили, що соціальна реформа відіграла часткову роль посередника між цифровою економікою та стійкою цифровою економікою. Крім того, стійка цифрова економіка підтвердила часткове посередництво між цифровою економікою та механізмом соціального управління. Нарешті, аналіз підтвердив послідовне посередництво між цифровою економікою, соціальними реформами, стійкою цифровою економікою та механізмом соціального управління. Тому, політики та державні агенти повинні покращити цифрову економіку, щоб мати потужний механізм соціального управління.

Саорі Шибата відзначила «...навколо нас дедалі більше говорять про цифровізацію. Проте ми не знаємо, який вплив матиме ця цифровізація на соціально-економічні інститути, яка дієвість впровадження цієї цифровізації, ймовірну роль держави в управлінні впровадження цифрових технологій та ймовірні наслідки для ширшої політичної ситуації, економіки, якщо і коли вона буде запроваджена» [55]. У цій статті розглядається процес цифровізації, який розгортався в секторі послуг Японії. Ґрунтуючись на якісних інтерв'ю з керівниками індустрії гостинності та профспілковими посадовими особами, стаття описує процес, який значно контрастує з більш оптимістичним поглядом деяких коментаторів, згідно з яким цифровізація має потенціал для покращення умов праці та сприяє більш стабільній формі зростання. Натомість стаття спирається на теорію регулювання, щоб стверджувати, що запровадження цифровізації є частиною більш широкого процесу неолібералізації. Таким чином,

цифровізація сприяла декваліфікації, фрагментації робочих завдань, цифровому розриву, інтенсифікації роботи та підвищенню рівня нагляду на робочому місці. Це означає подальший демонтаж соціального компромісу, який лежав в основі попереднього періоду економічного зростання Японії.

Надім М. та співавтори довели, що «...цифровізація економіки відноситься до економічної моделі, де ручні фінансові операції, взаємодії та дії замінюються або полегшуються цифровими інструментами. Включення цифрових інструментів стало абсолютною необхідністю для економічного розвитку в сучасну епоху» [56]. Також у статті відзначено, що цифровізація економіки стикається з кількома перешкодами, особливо в слаборозвинених країнах і країнах, що розвиваються. Для аналізу перешкод було застосовано інтерпретаційне структурне моделювання (ISM) і розгортання нечіткої функції якості (QFD) для вивчення запропонованих рішень. Результати показують, що відсутність відповідної інфраструктури ІКТ, недостатня обізнаність про бізнес-можливості та переваги, а також виклики ринку є найбільш суттєвими перешкодами для цифровізації економіки. Крім того, впровадження штучного інтелекту (AI), машинного навчання, передової аналітики, досліджень і розробок і стандартизації цифрових процесів було рекомендовано як найбільш ефективні заходи. Дослідження робить внесок у літературу з методів дослідження, пропонуючи гібридну методологію, що включає ISM та Fuzzy QFD. Крім того, результати цього дослідження можна відтворити в країнах, що розвиваються.

Нгуєн, Ван Бон провів дослідження, яке спрямоване на те, щоб емпірично оцінити вплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ), цифровізації та їх взаємодії на нерівність доходів у розвинених країнах і країнах, що розвиваються, з 2002 по 2019 роки [57]. У статті використовувався системний загальний метод оцінок моментів (GMM) для 30 розвинених і 35 країн, що розвиваються. ПІІ збільшують нерівність у доходах у розвинених країнах, але зменшують її в країнах, що розвиваються, цифровізація зменшує нерівність у доходах в обох групах, термін взаємодії звужує нерівність у доходах у розвинених країнах, але розширює її в країнах, що розвиваються. Ця стаття є першою, яка вводить

цифровізацію у взаємозв'язок ПІІ та нерівності доходів. Крім того, він надає емпіричні докази, які демонструють різницю в ролі цифровізації у відносинах між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються.

Серед вітчизняних економістів- вчених слід виокремити наукові праці Реверчука С. та Творидло О., які здійснили прогнозування розвитку банківського сектору та запропонували рекомендації щодо підсилення нормативно-інституційної бази регулювання банківського сектору в умовах цифрових змін [58]. Зокрема, визначено ключові параметри нормативної бази регулювання програм цифрового кредитування: прямий рух коштів; оплата комісій та додаткових платежів кредитором; прозоре обслуговування; забезпечення захисту даних; оприлюднення звітності; організація процесу розгляду скарг.

Касич А. визначила чинники розвитку цифрової економіки, а саме: коронакриза COVID-19, цифрові фінанси, соціальні мережі, цифрова ідентифікація, революція даних, покращення конкурентного середовища та інвестиційна привабливість [59]. Також авторка статті довела, що задля досягнення розвитку цифровізації вітчизняних банків необхідно зосередити увагу на основних складових управління сучасним цифровим банком, як багатоканальний банкінг, модульний банкінг, відкритий банкінг та розумний банкінг.

Заслуговує на увагу публікація Н. Пантелєєвої, яка акцентує увагу на загрозах та викликах цифровізації банківського бізнесу [60, р. 72]. До першочергових завдань авторка статті відносить необхідність визначення пріоритетів цифрових ініціатив і встановлення чіткої їх узгодженості до корпоративної стратегії розвитку банків; визнання дихотомії традиційної та цифрової корпоративної культури, що потребує визначення єдиних цілей, співпраці та спільної відповідальності; визначення принципів співпраці з FinTech-компаніями критеріїв оцінки внеску такої співпраці до створення додаткової цінності, ефективності та безпеки для клієнта і банків загалом.

Дуже привабливим є підхід молодого вченого щодо ролі цифровізації банківського бізнесу Д. Акопян [61]. Автор визначив основні тренди зміни

банківських бізнес-моделей під впливом технологічних інновацій: розмиття межі між банками та SuperFinTech; використання платформи Banking-as-a-Service (BaaS), як крок до створення довгострокової стійкої цінності; впровадження хмарних технологій в сфері банківського бізнесу; в умовах нової банківської ери Banking 4.X екосистеми даних дозволяють покращити клієнтський досвід через надання гіперперсоналізованих послуг, реалізувати програму розширення доступу до фінансових послуг, а також допомагають виявляти та попереджувати фінансові та нефінансові ризики; створення банками-лідерами дочірніх цифрових банків, оскільки існуюча внутрішньобанківська система зазвичай не є достатньо гнучкою для швидкої діджиталізації; на перший план за доцільне поставити кібербезпеку, так як банки впроваджують багатофакторну та біометричну автентифікацію для попередження несанкціонованого доступу, крадіжки даних та інших видів шахрайства [61, с. 54].

Щодо використання інтернет-технологій у банківській діяльності, можна окреслити низку нормативно-правових актів, які визначають основоположні регламенти.

Одним із головних кроків щодо забезпечення розвитку та масштабного доступу до мережі Інтернет домогосподарств та нефінансових корпорацій в Україні став Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000 «Про заходи по розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» [62].

Задля належного функціонування електронних систем в Україні, було прийнято низку Законів України: «Про інформацію» [63], «Про науково-технічну інформацію» [64], «Про концепцію Національної програми інформатизації» [65], «Про електронні документи та електронний обіг» [66], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [67] та інші.

В умовах цифровізації економіки України до регулюючих положень у сфері Інтернет-банкінгу доцільно також віднести розроблені концепції, які стосуються запровадження цифрових технологій.

По-перше – це Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки, яка передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проєкти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій [68].

По-друге. Для розвитку цифрової економіки стало у нагоді розроблення у 2016 р. концептуальних засад цифровізації, які відображені у спільному проєкті «Цифрова адженда України – 2020» [69].

По-третє. Для забезпечення фінансової стійкості банків Національний банк України презентував нову стратегію розвитку фінансового ринку до 2025 р. під назвою «Фінансова фортеця України» [70]. Дана стратегія містить п'ять цілей. Серед них четверта ціль: «Сучасні фінансові послуги»: фінансовий ринок – цифрова фортеця; Power banking 2.0 – відновлення інфраструктури на деокупованих територіях; технологічний розвиток фінансового ринку; стійкість, ефективність та клієнтоорієнтованість готівкового обігу; віртуальні активи та цифрові гроші НБУ – чітке регулювання для забезпечення монетарного суверенітету; цифрові фінансові послуги – частина цифрової країни [70].

У якості технологічної складової цифровізації банків слід виокремити наступні завдання: формування цифрових активів банківської системи; розвиток цифрової інформаційно-комунікаційної інфраструктури банківської системи і розвиток цифрових фінансових і банківських послуг в межах фінансового забезпечення транскордонного простору цифрової економіки; створення цифрових фінансових мереж промислового Інтернету.

Відповідно до розробленої Національним банком України Стратегії розвитку фінтеху в Україні до 2025 року, визначено три основних цілісних пропозицій розвитку FinTech, а саме: чому фінтех-стратегія, що дає фінтех-стратегія та закладає базу для створення сталої екосистеми фінтеху [71].

В цілому, можна виокремити основні інноваційні продукти, освоєні вітчизняними банками: мобільний банкінг, Інтернет-банкінг (веб-банкінг), «зона 24», електронний залишок, POS-термінали в торговельних мережах, QR-банкінг, розумна заправка, Send money, фотокаса, Приват 24, Депозитний проєкт SmartyPig від WestBank (Великобританія), Проєкт Keep the change від Bank of America, CIBC Bank (Канада) створив та запропонував своїм клієнтам нову кредитну карту – «Кобренд», Сервіс P2P. Їх характеристика представлена у додатку Б.

Висновки до розділу 1

За результатами написання розділу 1 можемо визначити наступне:

Проведений аналіз наукової та навчально-методичної літератури, дає можливість визначити, що сьогодні відсутній єдиний підхід до трактування поняття «ринок банківських послуг», бо зазвичай його спів ставляють з такими поняттями як «банківський ринок» та «ринок банківських продуктів та послуг». Визначено, що поняття «ринок банківських послуг» за доцільне розглядати у широкому та вузькому розумінні: у широкому розмінні – це особливий сегмент, який бере участь у забезпеченні ефективного розвитку економіки держави, та на якому відбувається купівля-продаж фінансових ресурсів, які необхідні для виробничої та фінансової діяльності; у вузькому розумінні – це сукупність банківських установ, які є конкурують між собою та надають певні послуги своїм клієнтам з метою задоволення їх потреб, а також отримання прибутку.

Проаналізовано точки зору щодо спільних та різних особливостей між поняттями «банківська послуга», «банківська операція» та «банківський продукт» та визначено взаємозв'язок та послідовність між поняттями банківська операція», банківський продукт» та «банківська послуга».

У наукових джерелах ведеться дискусія щодо того, що саме виступає товаром на ринку банківських послуг, а саме: банківський продукт, банківська послуга або банківська операція та визначено, що ці поняття можливо розглядати за чотирма підходами, а саме: грошовий, лінгвістичний, правовий та клієнтський підходи. Вважаємо, що саме клієнтський підхід повинен бути підґрунтям для визначення, що є товаром на ринку банківських послуг.

Зазначено, що в умовах цифровізації банківського бізнесу, виникає нове питання щодо відмінності у понятті послуга та цифрова послуга.

Розглянуто банківські послуги для корпоративного бізнесу банків, на основі чого визначено, що для корпоративного клієнтського портфеля банків, представляють зацікавленість такі послуги як кредитні продукти і послуги, залучення коштів на депозитні рахунки, інвестиційний банкінг, розрахунково-касові продукти і послуги, інтернет-банкінг, послуги застосування хмарних технологій та інше.

Обґрунтовано, що управління корпоративним клієнтським портфелем банку слід розглядати як вид діяльності у середині самого банку, за допомогою якого здійснюється процес прийняття управлінських рішень щодо його формування, ефективної взаємодії «корпоративний клієнт-банк» та забезпечення кібербезпеки щодо встановлених взаємовідносин. Забезпечення ефективності системи управління корпоративним клієнтським портфелем банку повинно передбачати: інтегрованість із загальною системою управління банком; комплексний характер управлінських рішень; динамічність управління; багатогранність підходів до розробки окремих управлінських рішень; орієнтованість на стратегічні цілі банку. При цьому, слід визначитися з умовами функціонування системи управління корпоративним клієнтським портфелем банку при виконанні взаємодії «корпоративний клієнт-банк».

З'ясовано, що для управління корпоративним клієнтським портфелем у банку використовують загальні банківські політики, такі як депозитна, кредитна та інноваційна та маркетингова політики.

У процесі розробки та запровадження нових банківських продуктів запропоновано розглядати наступні етапи: 1. Пошук та відбір цілей запровадження; 2. Обґрунтування ефективної доцільності запровадження нового банківського продукту; 3. Розробка технології запровадження нового банківського продукту; 4. Встановлення стандарту якості нового банківського продукту; 5. Визначення маркетингових складових нового банківського продукту; 6. Визначення ризиків, що пов'язані із запровадженням нового банківського продукту; 7. Випробування продукту, 8. Виведення нового продукту на ринок; 9. Моніторинг життєздатності цикльованого продукту.

В роботі було обґрунтовано місце інноваційної політики в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку. Звернуто увагу на визначення груп інноваційних процесів, які виникають в банку, а саме: простий організаційний інноваційний процес у межах банку; простий міжорганізаційний процес; розширений інноваційний процес.

Доведено, що банківська система не перебуває в статичному положенні – вона постійно розвивається, як і економічні відносини у суспільстві. На даному етапі підґрунтям розвитку банків є технології діджиталізації, які наразі становлять її фундаментальну основу та створюють конкурентні переваги для банків.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНЮВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ КОРПОРАТИВНОГО КЛІЄНТСЬКОГО ПОРТФЕЛЮ У БАНКАХ

2.1. Місце корпоративного сектору економіки та тенденції його обслуговування банками України

Банки України на сьогодні знаходяться у стані кризи. Це викликано кризовими явищами, які спостерігаються на протязі останніх років, політична та військова нестабільність, інфляційні процеси та загальна економічна дестабілізація щодо показників функціонування банків, які розташовані на території України. Як відзначає В. Самотей «активне втручання НБУ у функціонування банківської системи, наприклад, політика «оздоровлення» банківської системи має доволі не однозначну оцінку» [71, с. 21]. Слід відмітити, що ліквідаційні процеси щодо неплатоспроможних банків повинна позитивно вплинути на прозорість банківської системи, але надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та обсягу надання банківських послуг.

Розглянемо сучасний стан щодо кількості банків, які діють на території України (табл. 2.1).

У III кв. 2023 року кількість діючих банків зменшилася на 2 до 63: у серпні виведено з ринку і розпочато ліквідацію банку «Конкорд» через систематичне порушення ним вимог у сфері фінансового моніторингу, а у вересні до категорії неплатоспроможних віднесено «Укрбудінвестбанк» через недотримання обмежень та невиконання вимог регулятора. Частка цих банків становила 0,17 % та 0,04 % від активів платоспроможних банків відповідно, тож виведення їх із ринку не позначилося на роботі банківського сектору [74].

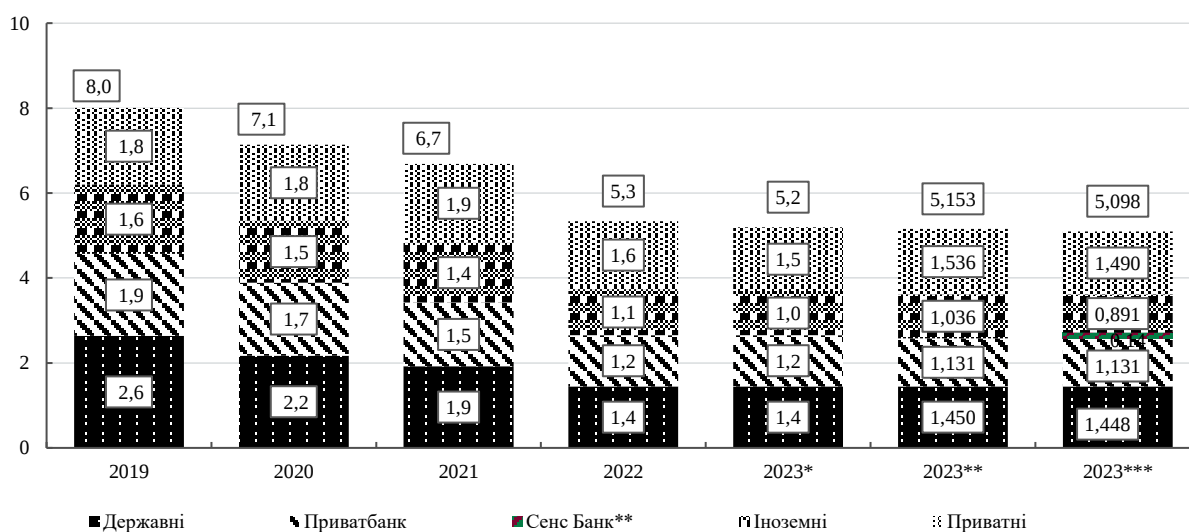
Таблиця 2.1

Динаміка кількості зареєстрованих банків в Україні за 2015-2023 рр.

Показник	Станом на 01.01.								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість банків за реєстром	163	117	96	82	77	75	73	71	67
Із них: з іноземним капіталом	51	41	38	38	37	35	33	33	30
У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	19	17	17	18	23	23	23	23	22
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	32,5	43,3	37,8	29,2	28,2	28,7	28,1	28,0	14,3

Джерело: складено автором за матеріалами [73]

Далі розглянемо наявність у банків структурних їх підрозділів у динаміці (рис. 1.1).

2023* - за I квартал 2023 р.

2023** - за II квартал 2023 р.

2023*** - за III квартал 2023 р.

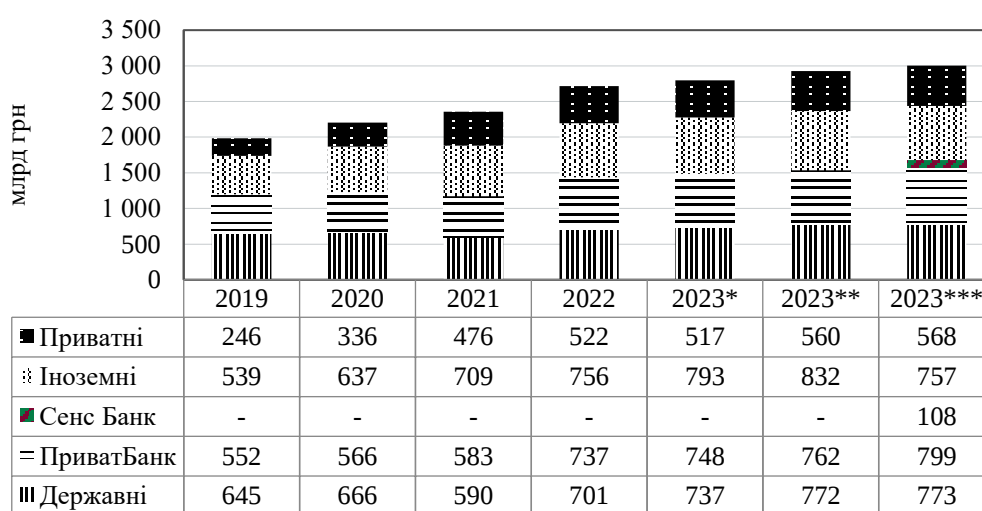
Рис. 1.1 Динаміка та кількість структурних підрозділів банків, тис. од.

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Як свідчать дані рисунку 1.1, динаміка та кількість структурних підрозділів банків України має поступову тенденцію до скорочення. Найбільша їх частка

зосереджена у державних банках. Так, загальна кількість структурних підрозділів банків у 2019 р. складала 8 тис. од., а III кварталі 2023 р. – 5,1 тис. од. Зазначене підтверджує той факт, що банки запроваджують дедалі діджиталізовані канали обслуговування, які не вимагають фізичного відвідування банків клієнтами. Найбільша кількість структурних підрозділів є у АТ КБ «Приватбанк» (1,1 тис. од) станом на III квартал 2023 р.

Далі розглянемо основні індикатори щодо розвитку банківської діяльності в Україні. Спершу проаналізуємо активи банків України (рис. 1.2).

2023* - за I квартал 2023 р.

2023** - за II квартал 2023 р.

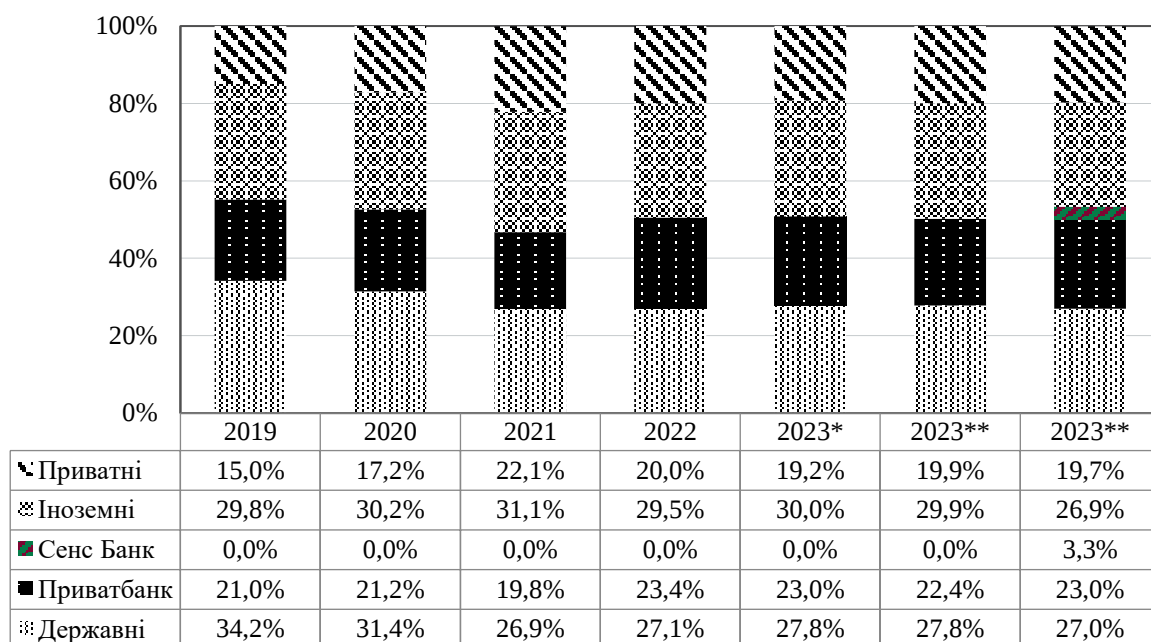
2023*** - за III квартал 2023 р.

Рис. 1.2 Динаміка загальних активів банків за період 2019-III кв. 2023 рр., млрд грн

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Як свідчать дані рисунку 1.2, активи банків України за досліджуваний період мають тенденцію до зростання. Відповідно, у III кварталі 2023 р. за групами банків, активи склали: державні – 773 млрд грн. банки з іноземним капіталом – 757 млрд грн, з приватним – 568 млрд грн. найбільший обсяг активів має АТ КБ «Приватбанк» - 799 млрд грн. Попри військовий стан в Україні банки за групами нарощують власні активи.

За III квартал 2023 р. частка чистих активів державних банків зросла на 3,2 % до 53,3 %, ураховуючи перехід до цієї категорії системно важливого АТ «Сенс Банк» (рис. 1.2).

2023* - за I квартал 2023 р.

2023** - за II квартал 2023 р.

2023*** - за III квартал 2023 р.

Рис. 1.3 Динаміка чистих активів банків за період 2019-III кв. 2023 рр., млрд грн

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Збільшення чистих активів відбулося за рахунок обсягів тримісячних депозитних сертифікатів НБУ та ОВДП. Чистий гривневий корпоративний кредитний портфель у жовтні зростав четвертий місяць поспіль після довготривалого спаду. Загалом за III кв. 2023 кв. обсяг гривневого корпоративного кредитного портфеля збільшився на 4,8 %, тоді як валютного зменшився на 1,3 % у доларовому еквіваленті. Обсяги гривневих кредитів малим та середнім підприємствам збільшилися на 4,3 %. Кредити МСП становлять уже 55 % у чистому гривневому кредитному портфелі, проте лише 14 % чистих кредитів надано компаніям, що не належать до бізнесових груп. Найбільше

збільшилися обсяги гривневих бізнес кредитів у АТ КБ «Приватбанк» [74], рис. 1.4.

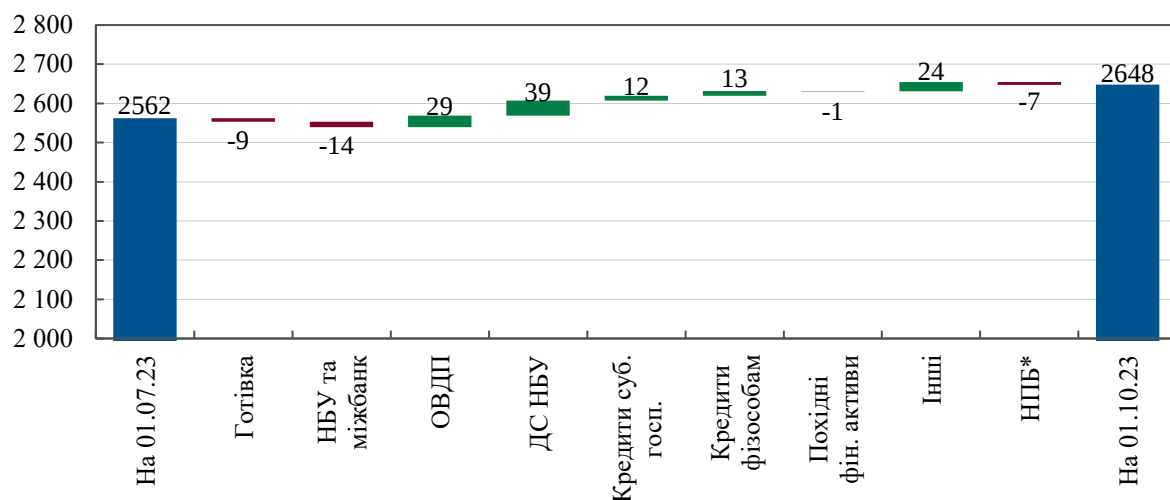
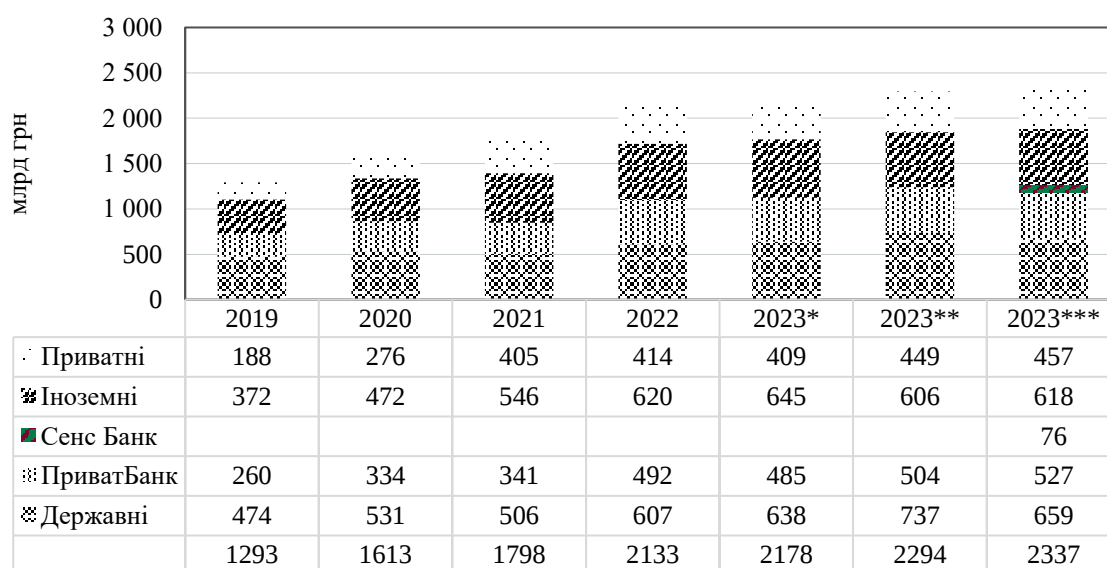

Рис. 1.4 Зміна чистих активів за складовими у III кварталі 2023, млрд грн
Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Далі розглянемо зобов'язання банків (1.5).

2023* - за I квартал 2023 р.

2023** - за II квартал 2023 р.

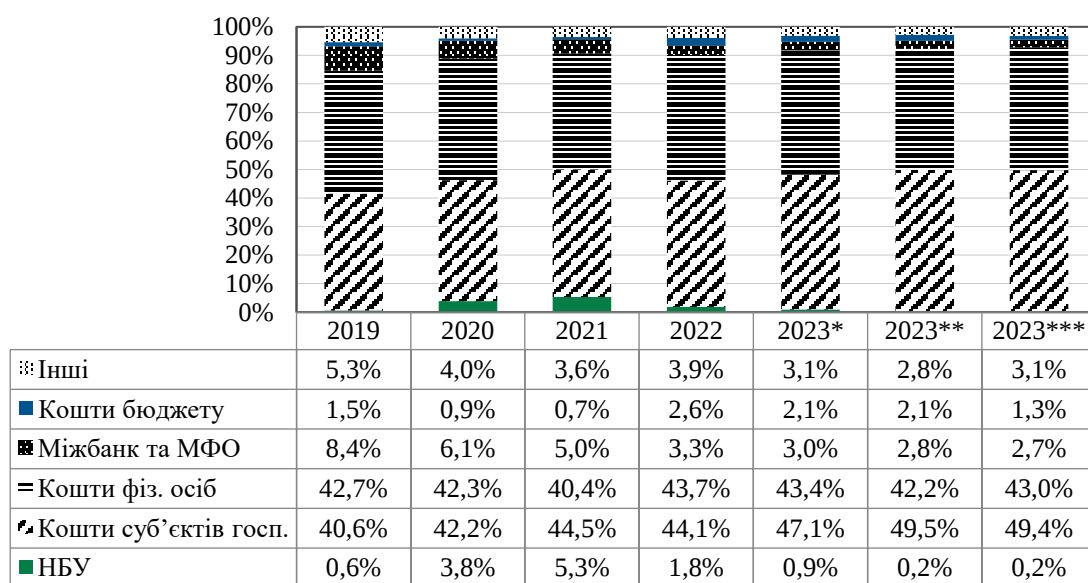
2023*** - за III квартал 2023 р.

Рис. 1.5 Динаміка обсягів зобов'язань в цілому по системі та за групами банків України за період 2019-III кв. 2023 рр., млрд грн

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Як свідчать дані рисунку 1.5, загальна тенденція зміни обсягів зобов'язань по системі свідчить про їх нарощування. Так у III кварталі 2023 р. їх обсяг збільшився на 1044 млрд грн, хоча це і неповний рік. Найбільша частка належить АТ КБ «Приватбанк» та загалом державним банкам.

Якщо розглядати структуру зобов'язань, то слід зазначити, що обсяги зобов'язань платоспроможних банків збільшилися на 1,8 % за III квартал, переважно завдяки приросту коштів домогосподарств та бізнесу. Ключова тенденція залишається незмінною четвертий квартал поспіль: частка коштів клієнтів як головного джерела фіндування банків збільшується, до 92,4 % наприкінці вересня. Натомість частка рефінансування НБУ залишилася незмінною на рівні липня 2008 року – 0,2 %. Валовий зовнішній борг банків надалі скорочується, на 4,1 % за II квартал до 1,8 млрд дол. США (рис. 1.6).

2023* - за I квартал 2023 р.

2023** - за II квартал 2023 р.

2023*** - за III квартал 2023 р.

Рис. 1.6 Структура зобов'язань та її динаміка банків за період 2019-III квартал 2023 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Рівень доларизації депозитів за III квартал 2023 р. знизився на 1,4 % – до 32,5 %, завдяки зниженню обсягів валютних депозитів бізнесу за одночасного збільшення обсягів гривневих вкладів домогосподарств та бізнесу.

Наступним етапом є оцінювання рівня капітальної бази (рис. 1.7).

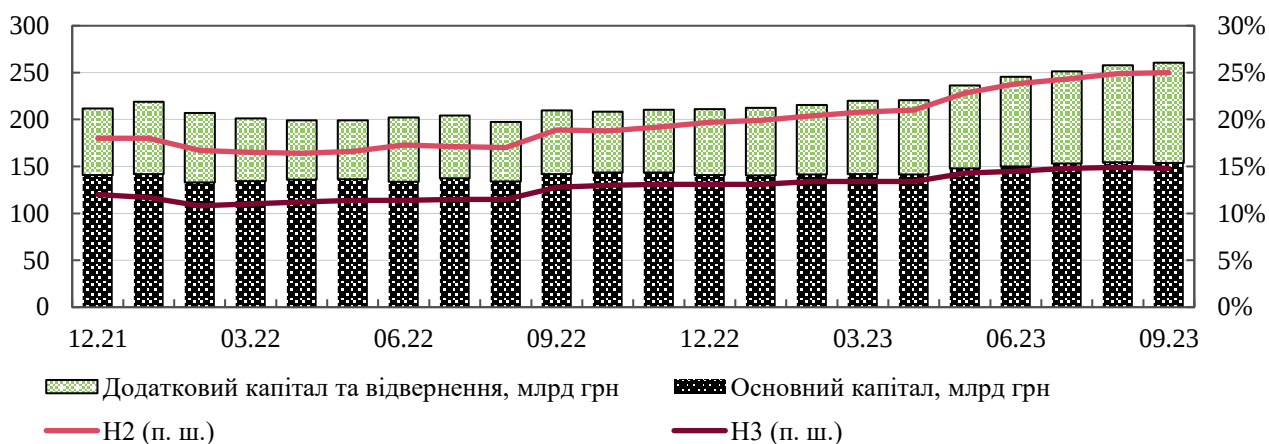

Рис. 1.7 Динаміка регулятивного капіталу та норматив його адекватності за період 2021-III квартал 2023 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [73,74]

Як свідчать дані рис. 1.7 співвідношення між додатковим та основним капіталом банків України на протязі досліджуваного періоду знаходиться у оптимальних межах та ці два капітали мають тенденцію до зростання. Відносно виконання нормативів адекватності регулятивного капіталу, тобто Н2 та Н3, то слід констатувати, що на протязі досліджуваного періоду вони повністю виконуються банківською системою.

Якщо розглядати індикатори прибутковості банківського бізнесу, то слід відзначити, що за 2023 рік найбільш надійними банками визнані АТ «Креді Агріколь Банк», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Укрссибанк», АТ «Кредобанк», АТ «Укргазбанк», АТ «Сіті Банк», АТ «ПроКредит Банк», АТ «Правекс Банк», АТ «ПУМБ», АТ «Інг Банк Україна» та АТ «Універсал Банк» [75].

Якщо говорити про банки, які є надійними для обслуговування нефінансових корпорацій, то до них віднесено АТ «Укргазбанк», АТ

«Укрсибанк», АТ «Ощадбанк», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Креді Агріколь Банк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Сіті Банк», АТ «Кредобанк», АТ «ПроКредит Банк» та АТ «Інг Банк Україна» [75]. Тобто ми можемо говорити про те, що обслуговування корпоративного бізнесу в Україні здійснюють саме надійні банки. У таблиці 2.2 представлено ТОП 10 банків України з обслуговування корпоративного бізнесу у 2023 році.

Таблиця 2.2

ТОП 10 банків України з обслуговування корпоративного бізнесу у 2023 році

Кредитування		Залучення коштів	
Назва банку	млрд грн	Назва банку	тис грн
ПриватБанк	184, 01	Укргазбанк	108, 31
Укрексімбанк	109, 15	ПриватБанк	70, 45
Ощадбанк	95, 48	Укресімбанк	60, 99
Райффайзен Банк	63, 88	Ощадбанк	58, 57
Укргазбанк	52, 96	Райффайзен Банк	53, 10
Сенс-Банк	39, 61	Укрсиббанк	33, 93
ПУМБ	38, 09	ПУМБ	32, 24
ОТП Банк	35, 52	Креді Агріколь Банк	31, 32
Креді Агріколь Банк	32, 53	ОТП Банк	25, 79
Прокредит Банк	24, 25	Сіті Банк	25, 58

Джерело: складено автором за матеріалами [75]

Щодо прибутковості діяльності банків, то слід відмітити, що отримали 34 млрд грн чистого прибутку проти 152 млн грн збитку в 2022 році. Головні чинники прибутковості банківського сектору – зростання доходів в результаті поступового відновлення банківської діяльності та порівняно несуттєві обсяги до формування резервів. Банки збільшили операційний дохід на 48 % у річному вимірі.

Державний АТ КБ «ПриватБанк» у жовтні 2023 очолив перелік із 48 прибуткових банків із чистим прибутком 3,93 млрд грн, забезпечивши прибуток усієї банківської системи цього місяця. Згідно з оприлюдненими НБУ даними, слідом йдуть банки з іноземним капіталом АТ «Укрсиббанк» – 518,1 млн грн та АТ «Сітібанк» – 398,1 млн грн, що були серед лідерів і у вересні. Завершують п'ятірку АТ «Універсал банк» – 384,5 млн грн та ще один банк з іноземним капіталом – АТ «ОТП Банк» – 224,7 млн грн.

Серед лідерів зі збитків у жовтні 2023 р. три державні банки: АТ «Ощадбанк» – 1,62 млрд грн, АТ «Укрексімбанк» – 472,2 млн грн та АТ «Укргазбанк» – 293,9 млн грн.

АТ «Ощадбанк» отримав такий результат у зв'язку із до формуванням резервів на 0,9 млрд. грн. і зростанням активів на 2,1 млрд. грн., тоді як в АТ «Укрексімбанку» резерви навіть скоротилися на 0,5 млрд. грн за зростання активів одразу на 21,43 млрд грн.

Топ 5 найбільш прибуткових та збиткових банків України станом 01.11.2023 р. представлено на рисунку 1.8.

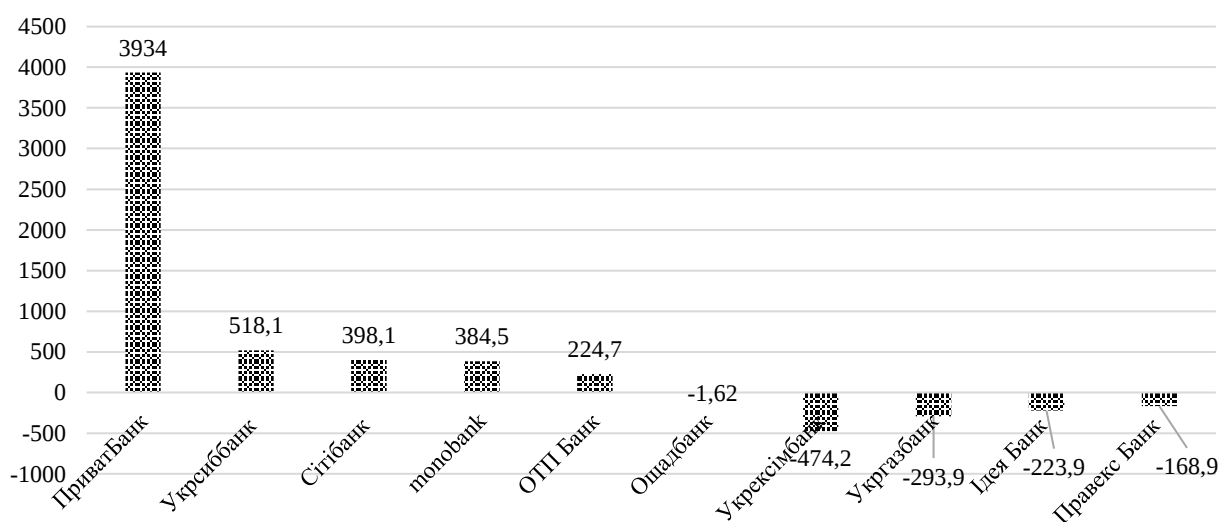

Рис.1.8 ТОП 5 банків України за прибутками та збитками станом на 01.11.2023 р.

Джерело: розраховано автором за матеріалами [73,74]

Фінансовим клубом, щорічно, визначаються банки за різними номінаціями. Переможці в номінації «Обслуговування юридичних осіб» у 2023 р. стали банки, які представлені у таблиці 2.3.

Далі розглянемо тенденції, які пов'язані з обслуговуванням нефінансових корпорацій на національному рівні.

При цьому слід зазначити, що процеси економічного зростання впершу чергу залежить від динамічного розвитку реального сектору економіки, та оцінюється за допомогою виробленого валового внутрішнього продукту. При

цьому, для розвитку реального сектору завжди потрібні додаткові джерела фінансування, які мають форму кредитних ресурсів з боку банківського сектору [77, с. 115].

Таблиця 2.3

Банки-переможці у номінації «Обслуговування юридичних осіб» у 2023 р.

Банки	Щомісячна абонентська плата за обслуговування рахунками, грн	Можливість подання податкової звітності у мобільному застосунку	Приріст обсягу коштів нефінансових корпорацій за січень-вересень 2023 р., млрд грн.	Можливість віддаленої первинної ідентифікації
Укрексімбанк	200	ні	49,53	так
ПУМБ	200	ні	15,57	так
Таскомбанк	300	так	5,78	так
Ощадбанк	149	ні	26,97	ні
Укргазбанк	200	ні	18,87	так
Райффайзен Банк	200	ні	10,43	ні
Сенс-Банк	99	ні	8,80	так
КредоБанк	90	ні	7,23	ні
Кредо Агрокопль Банк	200	ні	16,48	ні
ОТП Банк	0	ні	-2,39	так

Джерело: складено автором за матеріалами [76]

Чистий гривневий корпоративний кредитний портфель станом на 01.11.2023 р. має тенденцію до зростання після довготривалого спаду. В цілому, за III квартал 2023 р., обсяг гривневого корпоративного кредитного портфеля збільшився на 4,8 %, тоді як валютного зменшився на 1,3 % у доларовому еквіваленті. Обсяги гривневих кредитів малим та середнім підприємствам збільшилися на 4,3 %. Кредити малим та середнім підприємствам становлять 55 % у чистому гривневому кредитному портфелі, проте лише 14 % чистих кредитів надано компаніям, що не належать до бізнесових груп. Найбільше збільшилися обсяги гривневих бізнес-кредитів у АТ КБ «Приватбанк» та у вітчизняних банках з приватним капіталом (рис. 2.9).

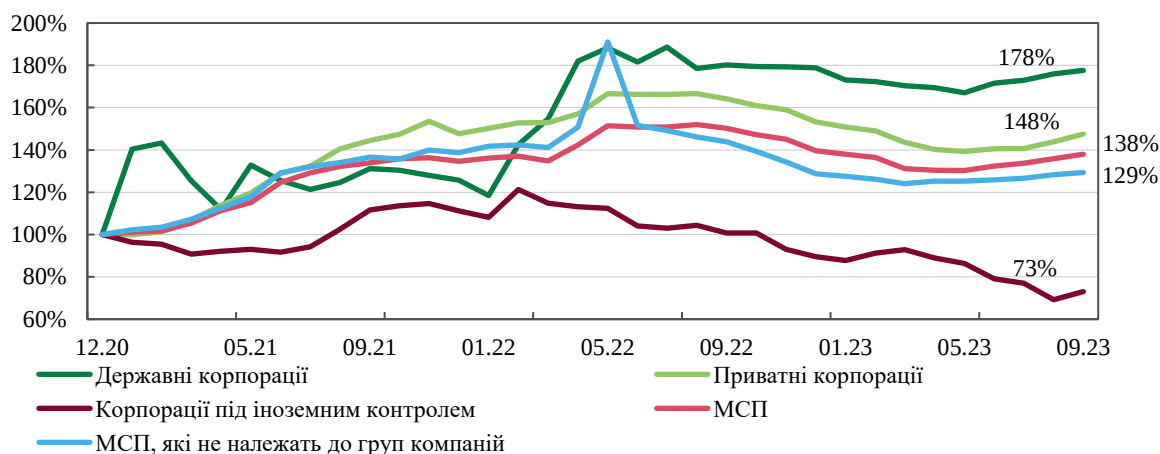

Рис. 2.9.1. Чисті кредити нефінансовим корпораціям в гривнях по відношенню до 2020 р. за видами та формами власності, %

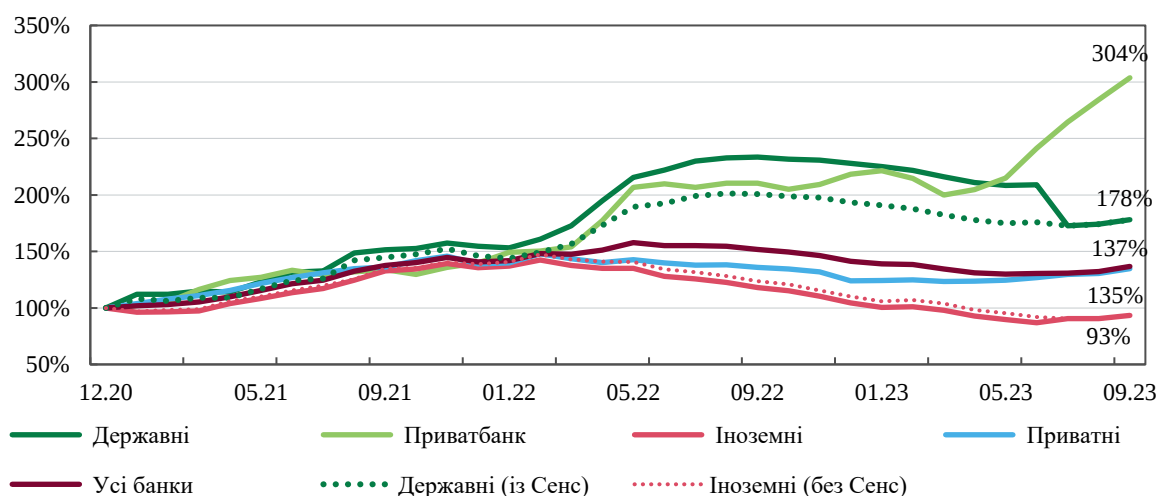

Рис. 2.9.2. Чисті кредити нефінансовим корпораціям в гривнях по відношенню до 2020 р. за групами банків, %

Рис. 2.9 Динаміка чистих кредитів нефінансовим корпораціям в гривнях по відношенню до 2020 р., %

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Якщо провести аналіз щодо залучення коштів банками від нефінансових корпорацій, то слід відмітити, що обсяг коштів нефінансових корпорацій в національній валюті зросли на 5,5 % (+51,9 %) виключно завдяки поточним коштам. Приріст за III кв. 2023 р. забезпечили державні банки – на 7,5 % та іноземні банки – на 6,1 %, у приватних фактичного збільшення майже не спостерігалось. Обсяги коштів бізнесу у валюті зменшилися на 4,9 % за усіма групами банків (рис. 2.10).

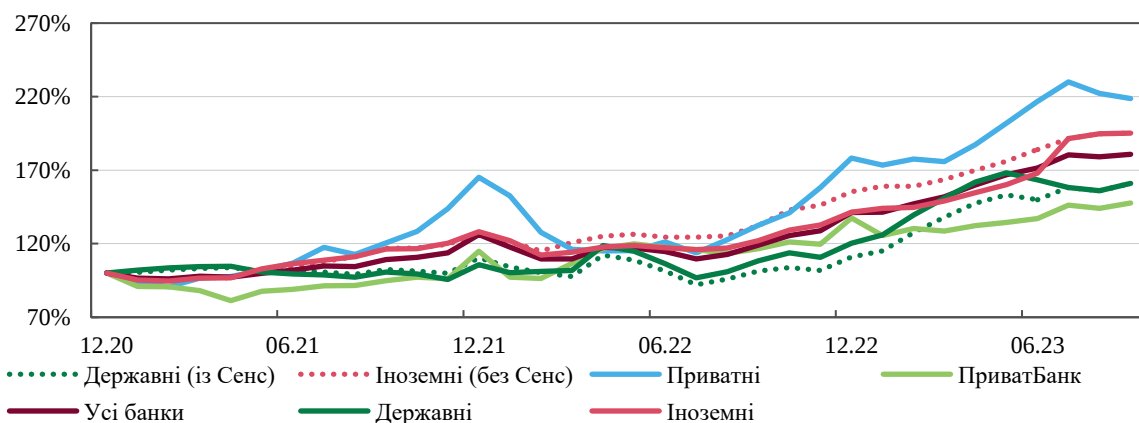

Рис. 2.10.1 Кошти нефінансових корпорацій у національній валюті за групами банків, %

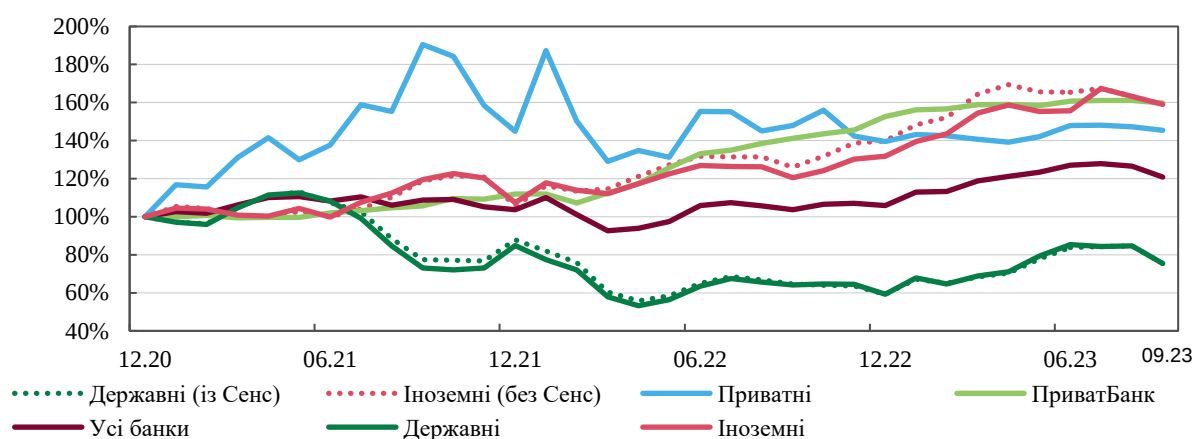

Рис. 2.10.2 Кошти нефінансових корпорацій у національній валюті за групами банків, %

Рис. 2.10 Динаміка залучених коштів від нефінансових корпорацій в у національній та іноземній валютах по відношенню до 2020 р., %

Джерело: складено автором за матеріалами [74]

Таким чином можна підвести підсумки, що банки України залишаються операційно прибутковими, не звертаючи на подовження воєнного стану, зокрема завдяки скороченню витрат. Структурна складові операційного доходу повільно відновлюються. Можна говорити про те, що збитки від реалізації кредитного ризику зростатимуть і надалі. Банки поступово визнають кредитні збитки та відображають вплив негативних подій – втрату доходів, руйнування активів та заставного майна, погіршення платоспроможності позичальників – на якість портфеля.

Через банкрутство 50 банків за період 2014-2015 рр., банківська система України втратила 230 млрд грн., або 9 % валового внутрішнього продукту України. З боку Фонду гарантування вкладів фізичних осіб до правоохоронних органів подано 2149 претензій щодо відшкодування збитків фонду на 132,7 млрд грн. внаслідок протиправних дій посадових осіб неплатоспроможних банків, з них 250 заяв на 99,86 млрд грн., у яких фігурантами є власники та топ-менеджери банків.

2.2. Оцінювання рівня банківського обслуговування корпоративного бізнесу в ПАТ «Банк Восток»

ПАТ «Банк Восток» - це український універсальний комерційний банк, який був заснований 23 квітня 2002 р. та зареєстрований в НБУ під назвою «Агробанк». Але у 2012 році банк починає працювати як «Банк Восток». Вже через 5 років банк посів 6-е місце серед 63 приватних банків України, за версією НБУ.

ПАТ «Банк Восток» має членство у таких організаціях:

- Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (свідоцтво №157 від 21.01.2003);
- Національній платіжній системі «Український платіжний простір»;
- Морська палата України;
- Професійної асоціації учасників ринків капіталу та деривативів (ПАРД);
- Міжнародної платіжної системи SWIFT;
- Міжнародних платіжних системах MasterCard та Visa [78]

Банк є клієнтом Національного депозитарію України та депозитарію Національного банку України, учасником торгів на ПАТ «Фондова біржа ПФТС» та «Українська біржа», а також користувачем міжнародних дилінгових систем Reuters та Bloomberg [79].

Регулятивний капітал банку станом на 01 липня 2023 р. становить 2,166 млрд грн., довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою у банку – uaAAA [78].

У 2023 р. клієнтами банку є 60 % судноплавних контейнерних ліній в морських портах України.

В цілому, успіх ПАТ «Банк Восток» залежить від ефективності розробленої стратегії. Тому, перш ніж розглянути систему обслуговування корпоративного бізнесу в банку, за доцільне є оцінити саму цю стратегію розвитку.

У таблиці 2.4 розглянемо склад та структуру активів ПАТ «Банк Восток» за період 2020 – 2023 рр.

Таблиця 2.4

Структура активів ПАТ «Банк Восток» з
а період 2020 – 2023 рр., тис. грн.

Статті активів	Роки			
	2020	2021	2022	2023*
Високоліквідні активи	1 385 921	1 807 926	1 522 543	3 024 979
Кошти в інших банках	2 082 455	1 759 542	3 256 037	2 734 215
Кредитний портфель	7 283 983	9 140 170	8 247 054	8 004 000
Інвестиційний портфель	5 258 763	6 265 033	6 291 517	7 826 658
Основні засоби та нематеріальні активи	200 062	215 090	184 813	144 615
Інші активи	70 123	132 300	42 500	102 588
Усього резервів	-250 608	-277 813	-1 032 797	-1 357 506
Усього чистих активів	16 321 424	19 582 113	20 134 813	23 302 707

2023* - на 01.11.2023

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Дані представлені у таблиці 2.4 вказують на те що, за досліджуваний період ПАТ «Банк Восток» вів активну діяльність на ринку банківських послуг. Можна констатувати, що на 01.11.2023 р. чисти активи ПАТ «Банк Восток» збільшилися на 3 167 894 тис. грн. у порівнянні з 2022 р.

Якщо розглядати складові активів ПАТ «Банк Восток», то зазначимо, що адже при умовах 2022 воєнного року, банк збільшував як кредитний, так і інвестиційні портфелі (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка сукупних активів ПАТ «Банк Восток», інвестицій в цінні папери та позики, за період 2019 - 2023 рр.

Показники	Роки					Темпи %
	2019	2020	2021	2022	2023	
Загальні активи, млн. грн.	11047466	16 572 031	19 859 927	21 167 610	23302707	110,09
Вкладення у цінні папери, млн. грн.	1 12 576	5269798,00	6 310 164	5 589 704	7 826 658	140,02
Питома вага, %	14,60	31,80	31,77	26,40	33,59	127,23
Кредити надані, млн. грн.	6705 486	7 283 983	9 140 170	8 247 054	8 004 000	97,05
Питома вага, %	60,70	43,95	46,02	38,96	34,35	88,17

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Незважаючи на те, що за кредитним портфелем банку, прослідковується незначене зниження, але це дані за неповний 2023 рік. Тому, можна стверджувати, що нарощування обсягу позик відбудеться.

Розглянемо структуру капіталу ПАТ «Банк Восток» за період 01.01.2021- 01.01.2023 рр. (рис. 2.11).

Як свідчать дані рисунку 2.11, за аналізований період власний капітал ПАТ «Банк Восток» збільшився та станом на 01.01.2023 р. склав 1488802,1 тис. грн. В структурі власного капіталу ПАТ «Банк Восток» відбулися такі зміни: збільшився статутний капітал на 188 036,7 тис. грн., в першу чергу це пов'язано з вимогами НБУ. Резервні та інші фонди банку збільшилися на 21 796,4 тис. грн., резерви переоцінки за 2022 рік збільшилися практично у 10 разів та склали – 94850,7 тис. грн. Нерозподілений прибуток збільшився практично в 2 рази та склав 275524,5 тис. грн.

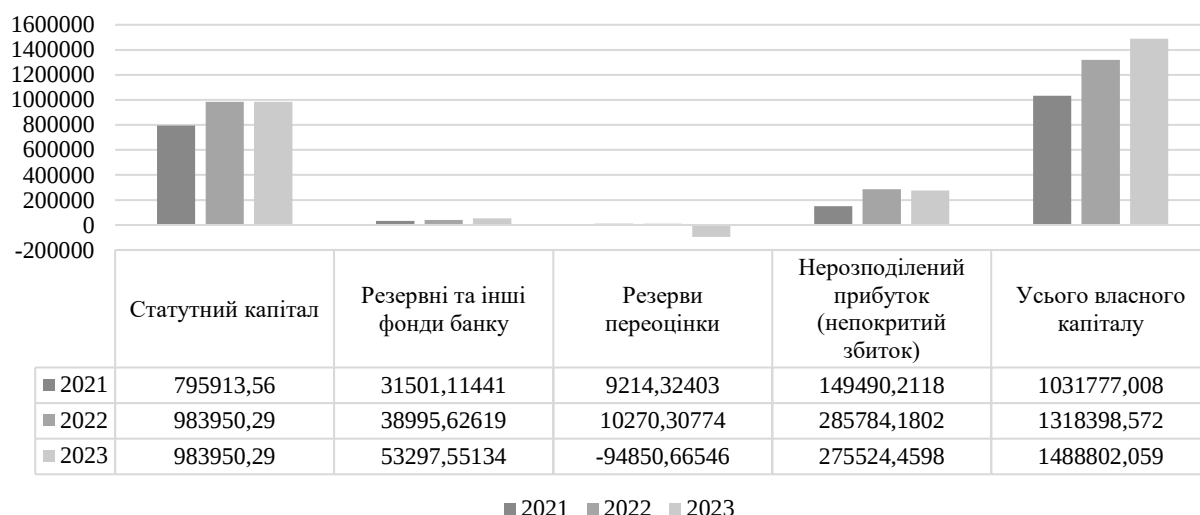

Рис. 2.11 Структура капіталу ПАТ «Банк Восток» за період 01.01.2021-01.01.2023 рр., тис грн.

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

При оцінці обраної стратегії банку, важливим елементом є визначення дотримання банком економічних нормативів діяльності, які встановлюються НБУ (табл. 2.6)

Таблиця 2.6

Динаміка економічних нормативів діяльності ПАТ «Банк Восток» за період 2019-2023 рр. %

Норматив		2019	2020	2021	2022	2023
H1	Регулятивний капітал (млн грн)	819206,82	1042243,81	1128008,06	1537875,82	1926293,45
H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,03	13,44	12,81	13,36	18,51
H3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	-	8,28	9,55	8,52	12,19
H4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)¹	49,48	-	-	-	-
H5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)¹	45,29	-	-	-	-
H6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	93,39	93,17	89,91	88,12	-
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	21,11	18,21	20,19	17,68	17,16

Продовження табл. 2.6

H8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	485,13	261,39	281,91	196,84	123,61
H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	3,65	2,59	0,46	3,07	0,08
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: складено автором за матеріалами [81]

Як свідчать представлені дані у таблиці 2.6 ПАТ «Банк Восток» за аналізований період повністю дотримується економічних нормативів діяльності.

Далі розглянемо структуру зобов'язань банку ПАТ «Банк Восток» (рис. 2.12).

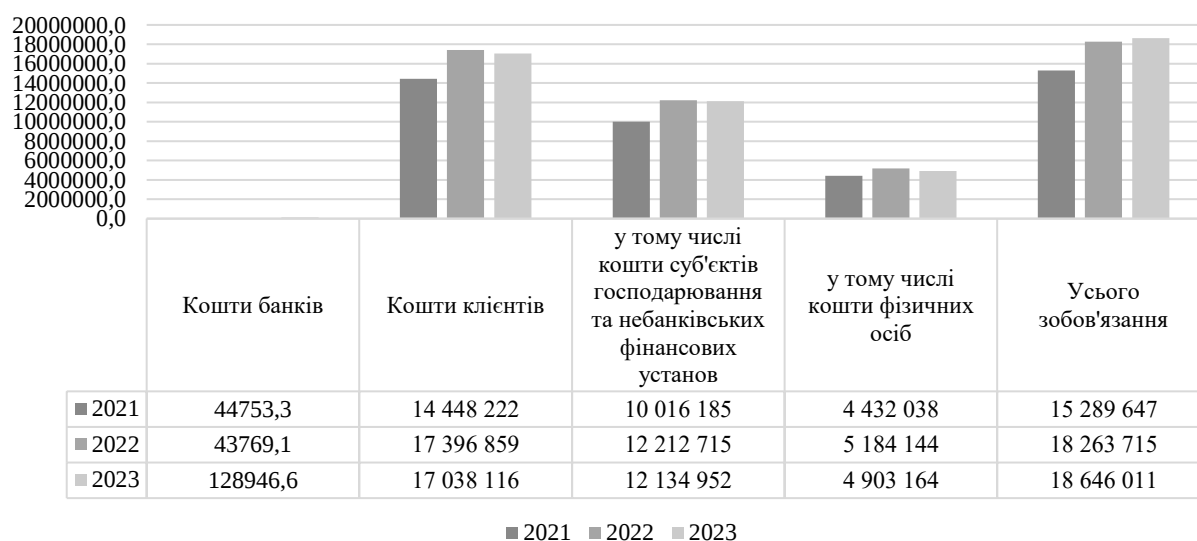

Рис. 2.12 Структура та динаміка зобов'язань ПАТ «Банк Восток» за 2019 – 2023 рр. на початок періоду, тис. грн.

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Як бачимо з рис. 2.12 до зобов'язань ПАТ «Банк Восток» відносяться як залишки коштів інших банків, так і поточні та строкові кошти юридичних та фізичних осіб.

Якщо розглядати динаміку коштів банків, то слід зазначити, що починаючи з початку 2019 року та на початок 2023 року вони малу тенденцію до збільшення на 84193,4 тис. грн.

Динаміка коштів клієнтів ПАТ «Банк Восток» відображає позитивну тенденцію, за аналізований період, кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ збільшились на 2 589 893 тис. грн., але на початок 2023 року показник зменшився.

ПАТ «Банк Восток» за своїм спрямуванням визнаний як банк, який у найбільшій мірі проводить обслуговування корпоративного бізнесу. Цьому, є підтвердження, якщо розглянути його кредитно-депозитний портфель (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка і структура кредитно-депозитного портфелю

ПАТ «Банк Восток» за період 2021 - 2023 рр.

Показники	2021 рік		2022 рік		2023* рік	
	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %
Клієнтський портфель банку за залученими коштами	17396,9	100,00	17038,11	100,00	18890,47	100,00
Кошти домогосподарств	5184,14	29,80	4903,16	28,78	5133,04	27,17
Кошти нефінансових корпорацій	12212,76	70,20	12134,95	71,22	13757,43	72,83
Клієнтський портфель банку за розміщеними коштами	9140,17	100,00	8247,05	100,00	7878,28	100,00
Кошти домогосподарств	98,05	1,07	89,64	1,07	127,33	1,62
Кошти нефінансових корпорацій	9042,12	98,93	8157,41	98,93	7750,95	98,38

2023 р. – на 01.11.2023

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Як свідчать дані таблиці 2.7, за аналізований період спостерігається збільшення як кредитного, так і депозитного портфелю банку. У 2023 р. кредитний портфель банку зменшився на 1 261,89 млн грн у порівнянні з 2021 р; проте, депозитний портфель збільшився на 1 493,57 млн грн. При цьому, слід відмітити чітку стратегію банку щодо обслуговування корпоративного бізнесу на протязі досліджуваного періоду.

Так, за структурою залучення та розміщення коштів клієнтів за аналізований період переважають кошти корпоративного бізнесу. Їх частка за кредитним портфелем у 2023 р. склала 98,38 %, за депозитним – 72,83 %, що підтверджує висунуту тезу щодо спрямованості банку на обслуговування корпоративного бізнесу. Якщо порівняти темпи зростання депозитного та кредитного портфелів банку, слід відмітити, що вони у ПАТ «Банк Восток» щодо обслуговування корпоративного бізнесу мають однакову динамічну тенденцію (рис. 2.13).

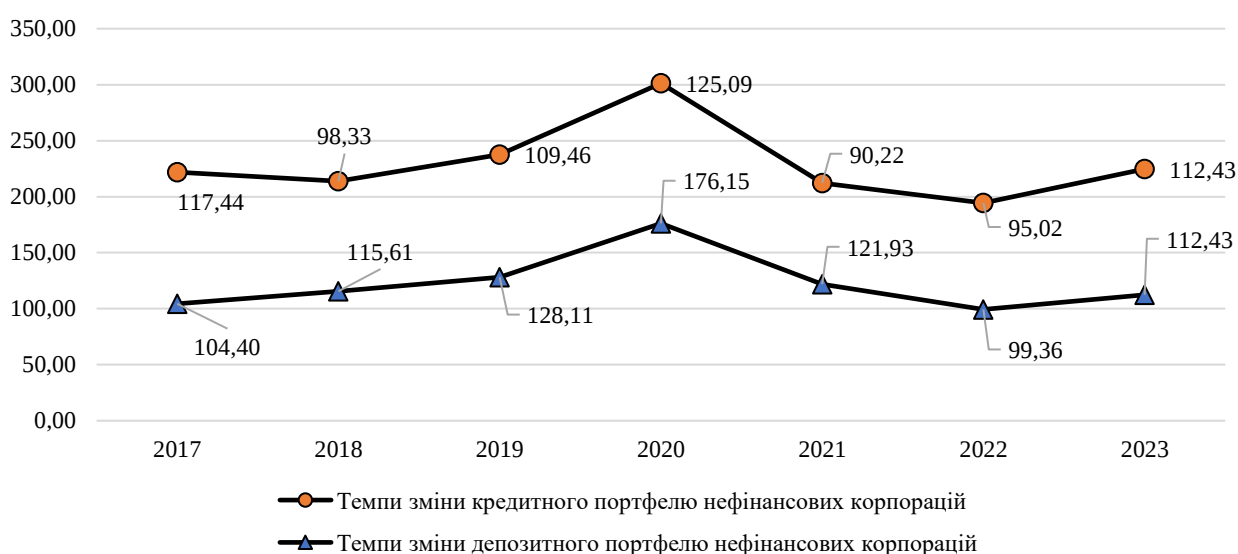

Рис. 2.13 Темпи приросту кредитного та депозитного клієнтських портфелів корпоративного бізнесу ПАТ «Банк Восток» за період 2017-2023 рр.

Джерело: розраховано автором за матеріалами [80]

Також слід відміти, що питома вага коштів корпоративного бізнесу у загальному депозитному портфелі постійно зростає. Зазначене стосується і кредитного портфелю (рис. 2.14).

Рис. 2.14 Динаміка питомої ваги кредитів та депозитів корпоративного бізнесу у загальному кредитному та депозитному портфелях ПАТ «Банк Восток» за період 2017-2023 рр., %

Джерело: розраховано автором за матеріалами [80]

Надалі розглянемо концентрацію клієнтського кредитного портфелю ПАТ «Банк Восток» за галузями економіки (табл. 2.8).

Як свідчать дані таблиці 2.8, у 2022 р. загальна валова сума кредитів виданих 10 найбільшим позичальникам банку становила 1 856 485 тис. грн. (станом на 31 грудня 2021 року – 1 683 440 тисяч гривень) або 20 % від загальної суми кредитного портфелю (у 2021 р. – 18 %). При цьому станом на 31 грудня 2022 року сума кредитів 10 найбільшим позичальникам Банку була частково забезпечена заставою майнових прав на депозити у сумі 329 055 тис. грн. (у 2021 р. – 252 704 тис. грн.).

Таблиця 2.8

Концентрація клієнтського кредитного портфелю ПАТ «Банк Восток» за галузями економіки у 2021-2022 рр.

Види економічної діяльності	2021 р.		2022 р.	
	тис грн.	%	тис грн.	%
Торгівля	4 377 782	48	4 387 706	48
Сільське господарство, риболовство та харчова промисловість	1 714 366	19	1 826 139	20
Промисловість	1 138 243	12	1 381 503	15
Транспорт і зв'язок	908 159	10	739 651	8
Будівництво та операції з нерухомістю	499 092	5	266 781	3
Фінансові та інвестиційні операції	147 774	2	153 561	2
Кредити домогосподарствам	101 797	1	113 353	1
Туристичні, готельні послуги, ресторанний бізнес	46 193	1	60 371	1
Інші послуги	169 192	2	242 942	2
Всього кредитів та авансів клієнтам	9 102 598	100,0	9 172 007	100,0

Джерело: складено автором за матеріалами [78]

Ефективність обслуговування корпоративного бізнесу можна оцінити за допомогою визначення показників чистої процентної маржі, середньої вартості залучення ресурсів, середньої ціни надання кредитних продуктів та прибутковості/ збитковості продаж (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка показників оцінки рівня ефективності обслуговування корпоративного бізнесу в ПАТ «Банк Восток» за період 2017-2023 рр., %

Роки	Середня ціна надання кредитних продуктів	Середня вартість залучення ресурсів	Чистий спред	Чиста процентна маржа	Достатність капіталу банку (Н2), %
2017	15,27	5,81	5,73	9,47	0,95
2018	14,69	6,07	8,62	5,92	1,26
2019	17,31	5,68	11,62	5,93	1,49
2020	15,78	3,29	12,48	4,06	0,90
2021	15,01	2,47	12,54	4,75	1,44
2022	14,01	2,77	11,24	4,09	0,84
2023	27,14	4,67	41,15	4,14	1,23

Джерело: розраховано автором за матеріалами [80]

Як свідчать дані таблиці 2.9, основні показники, які характеризують рівень ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем в ПАТ «Банк Восток», знаходяться на достатньому рівні. Це означає, що стратегія управління корпоративним клієнтським портфелем у банку є виваженою.

Надалі надамо характеристику банківських послуг для корпоративного бізнесу у ПАТ «Банк Восток».

2.3. Характеристика банківських послуг для корпоративного бізнесу, які надає ПАТ «Банк Восток»

Пріоритетним напрямом для підтримки корпоративного бізнесу у діяльності банку є кредитування. ПАТ «Банк Восток» приєднався до програми кредитування щодо підтримки малого та середнього підприємництва – доступні кредити 5-7-9 %.

Пріоритетними напрямками програми є: «фінансування сільськогосподарських товаровиробників; фінансування суб'єктів підприємництва, що провадять діяльність у сфері переробної промисловості; відбудова зруйнованих внаслідок військової агресії основних засобів суб'єктів підприємництва, що підтверджується відповідними документами; підтримка суб'єктів підприємництва шляхом пролонгації діючих кредитів 5-7-9 на поповнення обігових коштів строком до 12 місяців, які провадять господарську діяльність та/або виробничі потужності яких розміщено (було розміщено) на територіях, де велися бойові дії, та/або які були тимчасово окуповані рф; підтримка торговельних компаній; відновлення енергетичної інфраструктури теплових електростанцій та теплоелектроцентралей; підтримка компаній, які здійснюють енергосервіс для підвищення енергоефективності об'єктів державної та комунальної власності» [78].

Для фінансування сільськогосподарського виробництва кредити надаються як інвестиційні та для поповнення обігових коштів. Максимальний ліміт складає 90 млн грн. У цьому випадку, позичальник повинен бути сільськогосподарським товаровиробником у значенні, наведеному в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» [82].

Загальні умови надання таких кредитів представлено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Загальні умови надання кредитів за програмою 5-7-9

Критерії	Характеристика
Валюта	гривня
Максимальний ліміт	Поза зоною високого воєнного ризику: для переробної промисловості – 150 млн грн; для сільськогосподарських підприємств – 90 млн грн; для усіх інших – 60 млн грн. В зоні високого воєнного ризику – 150 млн грн.
Строк	До 10 років – інвестиційні кредити До 3 років – на поповнення обігових коштів
Вид забезпечення	Рухоме та нерухоме майно, інші види забезпечення, окрім майнових прав за договором банківського вкладу або за ОВДП
Компенсаційна відсоткова ставка	Поза зоною високого воєнного ризику: малому та мікро- бізнесу – 7 % річних; середньому та великому бізнесу – 9 % річних. Для інших кредитів на поповнення обігових коштів – 13 % річних. В зоні високого воєнного ризику: Для інвестиційних кредитів: 1 % у перші два роки, 5 % у третій та наступні роки Для кредитів на поповнення обігових коштів – 3 % річних.
Комісія	До 1,5 %
Цільове призначення кредиту	Придбання та/або модернізація основних засобів, транспортних засобів, що використовуватимуться в комерційних цілях; Здійснення будівництва/реконструкції/ремонт у приміщеннях, у яких клієнт веде господарську діяльність, які на праві власності або користування належать йому; Придбання нежитлової нерухомості та/або земельних ділянок без права передачі в оренду; Придбання прав інтелектуальної власності (франчайзинг); Відновлення, ремонт або заміна пошкодженої внаслідок бойових дій енергетичної інфраструктури теплових електростанцій та теплоелектроцентралей, необхідних для сталого проходження осінньо-зимового періоду 2023/24 р.; Поповнення обігових коштів

Джерело: [78]

Фінансування суб'єктів підприємництва – торговельних мереж, які здійснюють роздрібну торгівлю продуктами харчування разом з алкогольними напоями та тютюновими виробами, для запобігання російській агресії та подолання її наслідків. Кредит може бути надано на інвестиційні цілі, пов'язані із провадженням господарської діяльності, поповнення обігових коштів. Отримання такого кредиту можна у період дії воєнного стану на суму 60 млн грн.

Додатковими умовами є те, що «позичальник повинен бути суб'єктом великого підприємництва (дохід – більше 50 млн євро на рік), який здійснює роздрібну торгівлю товарами, у структурі чистого доходу від реалізації яких (з урахуванням ПДВ) не менше 60 % належать до продуктів харчування разом з алкогольними напоями та тютюновими виробами станом на 1 лютого 2022 р.» [78].

Кредит для відновлення енергетичної інфраструктури: «відновлення, ремонт або заміна пошкодженої внаслідок бойових дій енергетичної інфраструктури теплових електростанцій та теплоелектроцентралей, що підтверджено відповідним актом, необхідних для сталого проходження осінньо-зимового періоду 2023/24 року, за умови забезпечення працездатності генеруючих потужностей до кінця осінньо-зимового періоду 2023/24 року згідно з графіками виконання ремонтів основного обладнання електростанцій та теплоелектроцентралей, затвердженими Міністерством енергетики України» [78]. Максимальний ліміт не перевищує 3,6 млн. грн за 1 МВт встановленої потужності, але не більше ніж 90 % вартості необхідного фінансування, терміном до 10 років.

Слід відміти, що банк проводить ретельну роботу щодо оцінювання якості кредитного портфеля, дані наведені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз оцінювання якості кредитного портфеля

ПАТ «Банк Восток» у 2022 році

Стадії	Кредити нефінансовим корпораціям	Кредити домогосподарствам	Усього
Перша стадія резервування:			
- строк погашення не настав	4 829 638	72 738	4 902 376
- прострочені менше ніж 30 днів	34 538	350	34 888
Всього перша стадія резервування	4 864 176	73 088	4 937 264
Друга стадія резервування, кредити зі значним збільшенням кредитного ризик			
- строк погашення не настав	2 975 706	15	2 975 721
-прострочені менше ніж 30 днів	25 483	-	25 483
-прострочені від 31 до 90 днів	126 929	2 632	129 561
- прострочені від 181 до 360 днів	31	-	31
Всього друга стадія резервування, кредити зі значним збільшенням кредитного ризику	3 128 149	2 647	3 130 796
Третя стадія резервування, знецінені кредити			
- строк погашення не настав	72 170	1 344	73 514
-прострочені менше ніж 30 днів	13 093	31	13 124
- прострочені від 31 до 90 днів	146	404	550
- прострочені від 91 до 180 днів	231 482	2 855	234 337
- прострочені від 181 до 360 днів	663 992	20 746	684 738
-прострочені більше 360 днів	15 298	12 238	27 536
Всього третя стадія резервування, знецінені кредити	996 181	37 618	1 033 799
Придбані або створені первісно знецінені кредити			
-прострочені менше ніж 30 днів	7 840	-	7 840
- прострочені від 31 до 90 днів	62 308	-	62 308
Всього придбані або створені первісно знецінені кредити	70 148	-	70 148
Всього кредитів та авансів клієнтам (до резерву під очікувані кредитні збитки)	9 058 654	113 353	9 172 007
Резерви під очікувані кредитні збитки	(940 238)	(23 713)	(963 951)
Всього кредитів та авансів клієнтам	8 118 416	89 640	8 208 056

Джерело: складено автором за матеріалами [83]

Відкриття та обслуговування рахунків. У банку максимально швидко відкриття рахунку для підприємства. Безкоштовно проводиться внутрішньобанківські платежі та можливість керування рахунками через онлайн-банк. Тарифи на обслуговування для юридичної особи складають: відкриття рахунку – 150 грн.; підключення онлайн-банкінгу – 100 грн; обслуговування рахунків – 150 грн на місяць; платіж в онлайн-банкінгу за межі банку – 3 грн.

Банк Восток бізнес – зручний та безпечний мобільний додаток для корпоративного бізнесу.

Цілодобовий доступ до рахунку компанії та вигідні тарифи, а саме: «перегляд балансу та виписок за рахунками; робота з платіжками в національній та іноземній валютах; підписання зарплатної відомості; робота з довідником кореспондентів; перегляд актуальних курсів валют; обмін листами з банком; налаштування push-повідомлень; налаштування лімітів на платежі» [78]. Основні умови: підключення – 100 грн; відкриття рахунку – 150 грн., наступні – 1 грн.; щомісячне обслуговування – 150 грн.; підтвердження операцій за допомогою SMS- безкоштовно.

Щодо розміщення на депозитні вклади для нефінансових корпорацій.

«Депозитна лінія» - транші з використанням WEB-банкінг, у національній валюті – 1000 грн., 100 дол США; 100 Євро; річна відсоткова ставка – узгоджується індивідуально; термін розміщення – 7 днів; отримання відсотків – щомісячно, в кінці строку дії траншу.

Вклад «Класичний» - у національній валюті – 1000 грн., 100 дол США; 100 Євро; річна відсоткова ставка – узгоджується індивідуально; строк розміщення від 3 днів; отримання відсотків – кожен місяць – кожен квартал – у кінці терміну.

Загальна сума коштів клієнтів представлена у таблиці 2.14. На 30 вересня 2023 р. до складу залишків за поточними рахунками входили депозити до запитання у загальній сумі 9 032 тис. грн. (2022 р. – 90 377 тис. грн.), з якої 1 206 тис. грн. належали фізичним особам (2022 ку – 23 822 тис. грн.), 7 826 тис. грн. – юридичним особам (2022 р. – 66 555 тис. грн). Процентні ставки

за такими депозитами становили від 0,1 % до 10 % річних (2022 р. – від 0,1 % до 8 % річних), залежно від залишку на рахунку.

Таблиця 2.12

Загальна сума коштів клієнтів ПАТ «Банк Восток»
за період 2022-III квартал 2023 рр.

Рахунки	30 вересня 2023 року	31 грудня 2022 року
Поточні рахунки		
- Поточні рахунки юридичних осіб	11 329 652	10 727 332
- Поточні рахунки фізичних осіб	3 383 052	3 242 671
Всього поточних рахунків	14 712 704	13 970 003
Депозити		
Депозити юридичних осіб	2 364 729	1 829 005
Депозити фізичних осіб	1 809 263	1 686 337
Всього депозитів	4 173 992	3 515 342
Всього поточних рахунків та депозитів		

Джерело: складено автором за матеріалами [78]

За III квартал 2023 р. загальна сума коштів 10 найбільших клієнтів банку на поточних рахунках становила 3 185 473 тис. грн. (у 2022 р. – 3 526 056 тис. грн), або 21,7 % (станом на 31 грудня 2022 р. – 25 %) загальної суми коштів на поточних рахунках. У III кварталі 2023 р. загальна сума коштів 10 найбільших клієнтів банку на депозитах становила 1 623 054 тис. грн. (станом на 31 грудня 2022 р. – 1 609 230 тис. грн.), або 39 % (2022 р. – 46 %) загальної суми коштів на депозитах. Станом на 30 вересня 2023 р. до складу коштів клієнтів входили залишки у загальній сумі 547 467 тис. грн. (станом на 31 грудня 2022 року – 950 989 тис. грн.), розміщені клієнтами як забезпечення кредитів клієнтам загальною сумою 518 553 тис. грн.) (станом на 31 грудня 2022 року – 808 595 тис. грн). Розподіл коштів клієнтів на поточних та депозитних рахунках за галузями економіки наведено у таблиці 2.13.

Корпоративні картки – безконтактні преміум-картки на відрядження, представницькі витрати, придбання палива та на господарські потреби, можливість самотійного керування витратами.

Таблиця 2.13

Розподіл коштів клієнтів на поточних та депозитних рахунках за галузями економіки ПАТ «Банк Восток» за період 2022-III квартал 2023 рр., тис грн.

Рахунки	2022 р.		III кв. 2023 р.	
	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %
Розподіл коштів клієнтів на поточних рахунках				
Фізичні особи	3 383 052	23	3 242 671	23
Торгівля	3 764 467	26	2 457 357	18
Транспорт, телекомунікації	3 285 895	22	3 911 907	28
Переробна промисловість	1 046 292	7	1 202 260	9
Фінансові посередники	772 814	5	821 908	6
Будівництво	567 074	4	742 546	5
Професійні послуги	551 642	4	422 207	3
Сільське господарство	209 676	1	211 860	2
Інше	1 131 792	8	957 287	6
Всього поточних рахунків	14 712 704	100	13 970 003	100
Розподіл коштів клієнтів на депозитах				
Фізичні особи	1 809 263	43	1 686 337	48
Торгівля	1 270 187	30	452 870	13
Переробна промисловість	365 823	9	343 399	10
Фінансові посередники	259 836	6	94 266	3
Транспорт, телекомунікації	167 331	4	145 114	4
Будівництво	37 216	1	536 971	15
Інше	109 544	3	91 091	2
Всього депозитів	4 713 992	100	3 515 342	100

Джерело: складено автором за матеріалами [78]

Тарифний пакет «Cash-back» - Корпоративна картка» має такі умови: види карток – фізична та віртуальна; безконтактна технологія Mastercard® Contactless™; валюта – гривня; відкриття рахунка від 1 грн.; оформлення картки (на кожному довірену особу) та обслуговування рахунка строком дії на суму 100 грн.; переоформлення картки (на кожному довірену особу) та обслуговування рахунка у зв'язку із закінченням строку її дії на суму 100 грн.; розрахункове обслуговування клієнта з або без підключення до систем дистанційного доступу «Інтернет-Банк»/«Smartphone Банкінг» (за наявності оборотів на рахунку клієнта) – 100 грн. на місяць.

Операції, які можуть здійснюватися за рахунком: готівкове поповнення рахунка (0,8 % + 2,50 грн); безготівкове поповнення рахунка (0,8 % + 2,50 грн);

операції по рахунку без застосування платіжної картки (перерахування на рахунки, що відкриті в інших банках, у т.ч. на власні рахунки (тільки у гривні)): на підставі платіжної інструкції на паперовому носії – 25 грн.; по системі дистанційного доступу «Інтернет-Банк»/«SmartphoneБанкінг» – від 0,01 до 100 000,00 грн – 3 грн. , від 100 000,01 грн – 15 грн.; виконання платіжної інструкції, наданої в банк в післяопераційний час за один переказ – 50 грн.; безготівковий переказ коштів у межах банку та отримання готівкових коштів у відділеннях ПАТ «Банк Восток» без застосування платіжної картки (тільки за наявності чекової книжки) – входить у вартість обслуговування рахунка; оформлення чекової книжки за заявою клієнта – 250 грн.; обмін валюти рахунка в валюту розрахунку – 250 грн.; обмін валюти рахунка в валюту розрахунку – з поточного рахунку у гривні – 1,5 %; переказ коштів за технологією MoneySend/Visa Direct з поточного рахунка з використанням платіжної картки – 0,5 % від суми (min 5 грн.); проведення розрахункових операцій за допомогою платіжної картки в торгових та сервісних підприємствах – входить у вартість відкриття рахунка; розрахункове обслуговування неактивного поточного рахунка (щомісячно) – 200 грн.; розрахункове обслуговування недіючого рахунка – 200 грн.; розрахункове обслуговування недіючого рахунка – 200 грн. в місяць, але не більше залишку на рахунку.

Також для корпоративного бізнесу є пропозиція відкриття зарплатних проєктів.

Також ПАТ «Банк Восток» надає інвестиційні послуги для корпоративного бізнесу, а саме: операції з цінними паперами на біржовому та позабіржовому ринках, операції з державними цінними паперами через Розрахунковий центр, купівля-продаж цінних паперів за дорученням клієнта. Тарифи на брокерські послуги з фінансовими інструментами наведені у додатку В.

Висновки до розділу 2

Отже, за результатами проведеного оцінювання ринку банківських послуг для корпоративного клієнтського портфеля у банках ми визначили, що банківська система України на серпень 2023 р. представлена 63 діючими банками та 5,1 тис. од. Зменшення відділень підтверджує той факт, що банки запроваджують дедалі діджиталізовані канали обслуговування, які не вимагають фізичного відвідування банків клієнтами.

Проаналізовано основні індикатори щодо розвитку банківської діяльності в Україні. Активи банків України за досліджуваний період мають тенденцію до зростання. Відповідно, в III кварталі 2023 р. за групами банків, активи склали: державні – 773 млрд грн. банки з іноземним капіталом – 757 млрд грн, з приватним – 568 млрд грн. найбільший обсяг активів має АТ КБ «ПриватБанк» - 799 млрд грн. Попри військовий стан в Україні банки за групами нарощують власні активи.

Загальна тенденція зміни обсягів зобов'язань по системі, свідчить про їх нарощування. Так в III кварталі 2023 р. їх обсяг збільшився на 1044 млрд грн, хоча це і неповний рік. Найбільша частка належить АТ КБ «ПриватБанк» та загалом державним банкам.

Аналіз структури зобов'язань банків України, показує, що обсяги зобов'язань платоспроможних банків збільшилися на 1,8 % за III квартал, переважно завдяки приросту коштів домогосподарств та бізнесу. Ключова тенденція залишається незмінною четвертий квартал поспіль: частка коштів клієнтів як головного джерела фондування банків збільшується, до 92,4 % наприкінці вересня. Натомість частка рефінансування НБУ залишилася незмінною на рівні липня 2008 року – 0,2 %.

Оцінювання рівня капітальної бази банків свідчить про співвідношення між додатковим та основним капіталом банків України на протязі досліджуваного періоду знаходиться в оптимальних межах та ці два капітали

мають тенденцію до зростання. Відносно виконання нормативів адекватності регулятивного капіталу, тобто Н2 та Н3, то слід констатувати, що упродовж досліджуваного періоду вони повністю виконуються банківською системою.

Визначено, що банки на початок 2023 р. отримали 34 млрд грн чистого прибутку проти 152 млн грн збитку в 2022 році. Головні чинники прибутковості банківського сектору – зростання доходів в результаті поступового відновлення банківської діяльності та порівняно несуттєві обсяги до формування резервів. Банки збільшили операційний дохід на 48 % у річному вимірі.

Проведення оцінювання рівня банківського обслуговування корпоративного бізнесу в ПАТ «Банк Восток» дає можливість визначити, що такі показники як зобов'язання та активи ПАТ «Банк Восток» мають тенденцію до збільшення за 2023 рік. ПАТ «Банк Восток» за аналізований період повністю дотримується економічних нормативів діяльності.

Розглянуто концентрацію клієнтського кредитного портфеля ПАТ «Банк Восток» за галузями економіки. У 2022 р. загальна валова сума кредитів виданих 10 найбільшим позичальникам банку становила 1 856 485 тис. грн. (станом на 31 грудня 2021 року – 1 683 440 тисяч гривень) або 20 % від загальної суми кредитного портфеля (у 2021 р. – 18 %). При цьому станом на 31 грудня 2022 року сума кредитів 10 найбільшим позичальникам Банку була частково забезпечена заставою майнових прав на депозити у сумі 329 055 тис. грн. (у 2021 р. – 252 704 тис. грн.).

Основні показники, які характеризують рівень ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем в ПАТ «Банк Восток», знаходяться на достатньому рівні. Це означає, що стратегія управління корпоративним клієнтським портфелем у банку є виваженою.

Проведено характеристику банківських послуг для корпоративного бізнесу у ПАТ «Банк Восток» за основними напрямками: пріоритетним напрямом для підтримки корпоративного бізнесу у діяльності банку є кредитування; відкриття поточних та депозитних рахунків; зарплатних проектів та надання інвестиційних послуг.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТСЬКИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

3.1. Науково-методичний підхід до оцінювання рівня ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем банку

Як вже було доведено другому розділі, ПАТ «Банк Восток» за своєю бізнес-моделлю спрямований на обслуговування нефінансових корпорацій. Тому, за доцільне провести оцінювання ефективності системи управління корпоративним клієнтським портфелем банку.

Як зазначає Королев Ю.Б. «ефективність управління – це сукупна результативність роботи всього трудового колективу організації, системи заходів, які є наслідком окремих зусиль керівника і спеціалістів» [84, с. 251].

Враховуючи представлене визначення, для розробки науково-методичного підходи для оцінювання рівня ефективності управління клієнтським корпоративним портфелем банку, за необхідне визначитися з індикаторами, якими менеджмент банку може оперувати при прийнятті управлінського рішення щодо проведення операцій з бізнесовими структурами (табл. 3.1).

Як свідчать представлені дані у таблиці 3.1, на протязі майже 5 років, ПАТ «Восток» надає перевагу корпоративному бізнесу. Так, якщо провести аналіз питомої ваги кредитів корпоративному бізнесу у загальному кредитному портфелі банку, то можна відзначити, що спостерігається статична тенденція щодо значної питомої ваги в обсягах кредитування та залучення коштів від корпоративного бізнесу. Межа кредитування корпоративного бізнесу коливається від 73,74 - 100,00 % від загального кредитного портфелю банку. Межа залучення коштів корпоративного бізнесу на депозитні вкладення коливається від 48,26 - 81,21 %.

Таблиця 3.1

Динаміка основних показників ефективності управління корпоративним бізнесом у банку ПАТ «Банк Восток» станом на 01.01.2017 по 01.10.2023 р.

Період	Чиста процентна маржа, %	Питома вага кредитів корпоративному бізнесу у загальному кредитному портфелі банку, %	Питома вага залучених коштів корпоративному бізнесу у загальному портфелі клієнтів банку, %	Достатність капіталу банку (не менше 10 %), (H2), %
01.01.2017	4,6422	97,0640	59,2055	12,0278
01.04.2017	1,3398	112,8916	64,4688	13,4920
01.07.2017	3,9441	73,7378	56,0652	14,0653
01.10.2017	0,0586	112,7517	48,2634	13,4378
01.01.2018	5,7267	99,5727	59,1026	12,6999
01.04.2018	2,0354	123,9205	63,6172	12,5053
01.07.2018	4,3593	129,1024	61,4034	12,1243
01.10.2018	6,4977	121,0123	68,5463	12,3928
01.01.2019	5,9224	99,3879	64,0093	12,0278
01.04.2019	1,7102	113,9254	63,5017	12,1522
01.07.2019	3,7938	113,8404	81,2091	12,0508
01.10.2019	4,6578	98,4585	64,4337	12,8977
01.01.2020	5,9300	98,4813	63,9501	13,4378
01.04.2020	1,4242	98,6437	64,3436	12,6999
01.07.2020	2,6217	98,7510	64,9623	14,0270
01.10.2020	3,6624	99,1805	66,3088	12,8493
01.01.2021	4,0630	99,2398	69,3247	12,8147
01.04.2021	1,3120	99,1652	65,6428	14,0653
01.07.2021	2,7732	98,9834	63,4193	12,4849
01.10.2021	4,1568	98,9145	66,7288	13,4920
01.01.2022	4,7485	98,9272	70,2007	14,9865
01.04.2022	1,4104	98,9044	65,2257	13,3610
01.07.2022	3,0013	98,9346	59,1333	15,7457
01.10.2022	3,9862	100,9778	63,6565	15,9166
01.01.2023	5,0970	98,9131	71,2224	18,5077
01.04.2023	1,7226	98,7296	70,5723	21,2130
01.07.2023	3,1910	98,6088	72,7181	22,2296
01.10.2023	4,9448	98,3838	72,4906	23,4389

Джерело: складено автором за матеріалами [80;78]

При цьому, слід відзначити, достатньо високі показники виконання нормативів достатності капіталу банку.

Щодо індикаторів, які впливають на нами запропоновану модель, то слід відмітити, що вони знаходяться в діапазоні коливання у середньому по банкам України (табл. 3.2). Хоча, при цьому слід відзначити, збільшення обсягів як кредитування, так і залучення коштів від корпоративного бізнесу банком.

Таблиця 3.2

Динаміка основних індикаторів, що впливають на ефективність управління корпоративним бізнесом ПАТ «Банк Восток» станом на 01.01.2017 по 01.10.2023 р.

Період	Обсяг кредитування ю.о., тис грн	Обсяг депозитних вкладень юр. сіб	Ціна кредитного продукту, %	ціна депозитного продукту, %	середньозважена процентна ставка за кредитами, по банкам України %	середньозважена процентна ставка за депозитами по банкам України, %
01.01.2017	4 811 962	3 677 871	16,6578	11,9936	14,4555	9,6762
01.04.2017	4 513 162	3 132 406	4,4572	3,3741	14,4884	9,2517
01.07.2017	4 627 361	2 931 938	8,5246	3,3842	13,6265	8,8683
01.10.2017	5 452 353	3 000 658	11,3251	20,4267	13,1262	8,4732
01.01.2018	5 718 112	3 839 552	15,3388	9,8262	14,9302	9,4276
01.04.2018	5 624 392	3 599 839	4,6138	3,1957	15,8152	10,6690
01.07.2018	5 974 034	3 315 417	8,3029	6,3990	16,8145	12,1189
01.10.201	6 376 702	3 693 455	11,7376	8,4800	18,4571	13,0880
01.01.2019	6 715 593	4 438 791	14,7830	9,4798	20,5332	15,0889
01.04.2019	6 455 262	3 915 266	4,2948	3,3155	18,5609	14,0452
01.07.2019	6 833 347	4 686 718	8,2609	5,4190	18,1630	13,9836
01.10.2019	6 342 888	5 117 167	13,5258	7,4367	17,9290	3,1002
01.01.2020	6 603 649	5 686 325	17,5724	8,8862	15,8892	11,3167
01.04.2020	7 283 034	6 507 585	4,4058	2,2243	11,2058	7,6341
01.07.2020	6 410 222	7 102 540	9,5208	3,7200	8,5983	6,1319
01.10.2020	7 028 221	7 901 510	12,5467	4,6351	8,8494	4,0000
01.01.2021	7 228 610	10 016 185	15,8972	4,7506	12,5687	3,9379
01.04.2021	7 748 934	9 509 997	4,3826	1,2869	8,6243	3,9596
01.07.2021	8 493 000	9 000 411	7,9828	2,4749	8,1182	4,1938
01.10.2021	8 705 667	9 771 904	11,7393	3,2773	9,2322	4,1273
01.01.2022	9 042 118	12 212 715	15,1723	3,5115	9,5185	4,8006

Продовження табл. 3.2

Період	Обсяг кредитування ю.о., тис грн	Обсяг депозитних вкладень юр. сіб	Ціна кредитного продукту, %	ціна депозитного продукту, %	середньозважена процентна ставка за кредитами, по банкам України %	середньозважена процентна ставка за депозитами по банкам України, %
01.04.2022	9 132 833	9 802 981	4,2883	1,3153	12,2088	4,8403
01.07.2022	8 427 979	9 355 279	9,3396	2,6284	15,2214	7,4297
01.10.2022	8 492 898	10 070 864	14,1545	4,1827	16,5001	8,8081
01.01.2023	8 157 413	12 134 952	20,8121	5,0995	17,2115	10,4566
01.04.2023	7 686 523	11 942 086	7,4741	1,7851	18,3716	11,2596
01.07.2023	7 651 801	13 917 301	16,0630	3,5144	17,8385	11,5476
01.10.2023	7 750 955	13 643 271	25,1541	5,8751	16,6352	10,8559

Джерело: складено автором за матеріалами [80;78]

Виходячи із вище зазначеного, оцінемо рівень ефективності управління клієнтським корпоративним портфелем банку ПАТ «Банк Восток». Вихідні дані наведені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для оцінки ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем ПАТ «Банк Восток»

Чиста процентна маржа, %	Y
Обсяг кредитування ю.о., тис грн	X1
Обсяг депозитних вкладень ю. о., тис грн	X2
Ціна кредитного продукту, %	X3
Ціна депозитного продукту, %	X5
Середньозважена процентна ставка за кредитами по банкам України, %	X6
Середньозважена процентна ставка за депозитами по банкам України, %, %	X7
Питома вага кредитів корпоративному бізнесу у загальному кредитному портфелі банку, %	X8
Питома вага залучених коштів корпоративному бізнесу у загальному портфелі клієнтів банку, %	X9
Достатність капіталу банку (H2), %	X10

Результати моделювання (багатофакторна регресія МНК)

1 ітерація

Dependent Variable: Y
 Method: Least Squares
 Date: 11/26/23 Time: 11:47
 Sample: 2016Q4 2023Q3
 Included observations: 28

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
X1	6.94E-07	3.43E-07	2.020731	0.0584
X2	-5.59E-07	2.47E-07	-2.265645	0.0360
X3	0.403786	0.052098	7.750584	0.0000
X4	-0.240130	0.070853	-3.389109	0.0033
X5	0.030885	0.076665	0.402855	0.6918
X6	0.017565	0.083754	0.209720	0.8362
X7	-0.006351	0.018467	-0.343900	0.7349
X8	0.032589	0.040598	0.802717	0.4326
X9	-0.049886	0.158894	-0.313956	0.7572
C	-1.881397	3.853390	-0.488245	0.6313
R-squared	0.862626	Mean dependent var		3.526182
Adjusted R-squared	0.793939	S.D. dependent var		1.685414
S.E. of regression	0.765075	Akaike info criterion		2.574768
Sum squared resid	10.53612	Schwarz criterion		3.050555
Log likelihood	-26.04675	Hannan-Quinn criter.		2.720221
F-statistic	12.55882	Durbin-Watson stat		1.809843
Prob(F-statistic)	0.000004			

Коефіцієнт детермінації (R^2) = 86,26%, тобто незалежні змінні (X1–X9) в оціненому рівнянні пояснюють більше 86% відхилень залежної змінної (Y). Скорегований коефіцієнт детермінації (Adjusted R^2) = 79,40%, тобто незалежні змінні (X1–X9) в оціненому рівнянні пояснюють майже 80% відхилень залежної змінної (Y) з урахуванням кількості незалежних змінних.

Критерій Фішера (F-statistic) є значно меншим за критичне значення 0,01 (0,000004), тобто оцінене регресійне рівняння є значимим з рівнем достовірності 99%.

Серед обраних незалежних змінних лише перші чотири мають належний рівень значимості (менше 0,1): X1 – X4. Для підвищення якості рівняння необхідно переоцінити його з виключенням решти незалежних змінних.

2 ітерація

Dependent Variable: Y
 Method: Least Squares
 Date: 11/26/23 Time: 12:05
 Sample: 2016Q4 2023Q3
 Included observations: 28

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
X1	7.73E-07	1.96E-07	3.934971	0.0007
X2	-6.32E-07	9.06E-08	-6.973835	0.0000
X3	0.435591	0.039874	10.92420	0.0000

X4	-0.282902	0.053574	-5.280622	0.0000
C	-0.679334	1.098199	-0.618589	0.5423
R-squared	0.847876	Mean dependent var	3.526182	
Adjusted R-squared	0.821420	S.D. dependent var	1.685414	
S.E. of regression	0.712235	Akaike info criterion	2.319616	
Sum squared resid	11.66742	Schwarz criterion	2.557510	
Log likelihood	-27.47462	Hannan-Quinn criter.	2.392342	
F-statistic	32.04809	Durbin-Watson stat	1.820666	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Коефіцієнт детермінації (R^2) = 84,79%, тобто незалежні змінні (X1–X4) в оціненому рівнянні пояснюють майже 85% відхилень залежної змінної (Y). Скорегований коефіцієнт детермінації (Adjusted R^2) = 82,14%, тобто незалежні змінні (X1–X4) в оціненому рівнянні пояснюють більше 82% відхилень залежної змінної (Y) з урахуванням кількості незалежних змінних. Загалом коефіцієнт детермінації є нижчим, ніж у першому варіанті рівняння, проте все ще задовольняє граничному критерію. При цьому скоригований коефіцієнт детермінації покращив своє значення. Критерій Фішера (F-statistic) все ще значно менший за критичне значення 0,01 (наближається до 0), тобто оцінене регресійне рівняння є значимим з рівнем достовірності, близьким до 100%. Загалом, переоцінене рівняння має кращі описові властивості, ніж первинне.

Всі обрані незалежні змінні мають належний рівень значимості (менше 0,01). Виключенням є лише константа (C), що відповідає за вплив інших чинників, не врахованих у незалежних змінних. Для підвищення якості рівняння доцільно переоцінити його з виключенням константи.

3 ітерація

Dependent Variable: Y
Method: Least Squares
Date: 11/26/23 Time: 12:10
Sample: 2016Q4 2023Q3
Included observations: 28

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
X1	6.63E-07	8.38E-08	7.908335	0.0000
X2	-6.05E-07	7.88E-08	-7.676467	0.0000
X3	0.430346	0.038458	11.19009	0.0000
X4	-0.289937	0.051675	-5.610800	0.0000
R-squared	0.845345	Mean dependent var	3.526182	
Adjusted R-squared	0.826013	S.D. dependent var	1.685414	
S.E. of regression	0.703015	Akaike info criterion	2.264688	

Sum squared resid	11.86153	Schwarz criterion	2.455003
Log likelihood	-27.70563	Hannan-Quinn criter.	2.322869
Durbin-Watson stat	1.779140		

Коефіцієнт детермінації (R^2) = 84,53%, тобто незалежні змінні (X_1 – X_4) в оціненому рівнянні пояснюють майже 85% відхилень залежної змінної (Y). Скорегований коефіцієнт детермінації (Adjusted R^2) = 82,60%, тобто незалежні змінні (X_1 – X_4) в оціненому рівнянні пояснюють майже 83% відхилень залежної змінної (Y) з урахуванням кількості незалежних змінних. Загалом коефіцієнт детермінації є нижчим, ніж у другому варіанті рівняння, проте все ще задовольняє граничному критерію. При цьому скоригований коефіцієнт детермінації покращив своє значення.

За відсутності константи (C) критерій Фішера не розраховується, тому порівняти якість отриманого рівняння з його попередніми версіями можна за допомогою додаткових інформаційних критеріїв: критерію Акаїко (Akaike info criterion), критерію Шварца (Schwarz criterion) та критерію Ханнана–Куїнна (Hannan-Quinn criterion). Вони не мають рекомендованих значень, проте чим меншими вони є, тим кращі описові та прогностичні можливості має отримане рівняння в порівнянні з попередньою версією. Відтак, всі ці критерії є нижчими для отриманого рівняння, ніж для попередніх його версій, що свідчить про його кращу якість.

Прийняте в якості результату рівняння багатофакторної регресії має вигляд:

$$Y = 0,000001 \cdot X_1 - 0,000001 \cdot X_2 + 0,430346 \cdot X_3 - 0,289937 \cdot X_4,$$

де Y – чиста процентна маржа;

X_1 – обсяг кредитування нефінансових корпорацій;

X_2 – обсяг депозитних вкладень нефінансових корпорацій;

X_3 – ціна кредитного продукту, %;

X_4 – ціна депозитного продукту, %.

Зважаючи на наднизькі значення коефіцієнтів при X_1 та X_2 , їхній вплив на майбутні значення залежної змінної можна виключити для прогнозування.

Побудована нами модель оцінювання ефективності управління корпоративним бізнесом в ПАТ «Банк Восток», дає підстави зробити висновок про те, що обрані для розрахунку змінні впливають на рівень ефективності управління.

Таким чином, система управління взаємовідносинами корпоративного бізнесу з банками не можлива без впровадження цифрових технологій. Їх використання, з одного боку, підвищує рівень залучення нових клієнтів та утримання напрацьованої клієнтської бази, а з другого – створює нові ризики для їх стійкості.

Оптимізація внутрішніх процесів банків на основі фінансових технологій повинна здійснюватися за напрямками: перехід на цифровий формат понад 75 % операцій банків, що призведе до практично повної відмови від використання паперових документів; створення месенджера і цифрового помічника на базі мобільного банкінгу; створення голосового асистента і використання чат-ботів для виявлення рівня задоволеності корпоративних клієнтів якістю банківського обслуговування; виведення в режим онлайн-доступу 100 % фінансових і нефінансових сервісів для представників корпоративного бізнесу; створення платформи автоматизації банківського маркетингу з метою підвищення ефективності рекламних кампаній, розроблення нових цифрових каналів взаємовідносин з корпоративними клієнтами. Усе вище зазначене, є підставою для подальших наукових розвідок.

3.2 Обґрунтування можливості ПАТ «Банк Восток» у створенні фінансового кластеру банків Одещини

Аналізу впливу розвитку регіональних ринків банківських послуг присвячені наукові праці З. Герасемчук та О. Гоманюк, які визначили фактори впливу на розвиток регіональних ринків банківських послуг, а саме:

територіальні, соціально-демографічні, культурно-історичні, економічні, політично-правові та організаційні [85, с. 100]. Також заслуговує на увагу наукова праця колективу авторів О. Гасія, А. Соколової та Н. Прохар, у якій визначено фактори конкурентного середовища регіональних банківських систем. До них віднесено «публічне управління на рівні регіону, пропозиція банківських продуктів у регіоні, умови функціонування банків різної форми власності у регіоні, рівень розвитку інвестиційної діяльності банків, аутсорсинг банківських та партнерських продуктів, рівень діджіталізації банків, рівень розвитку економіки та фінансової грамотності населення та інші» [86].

Також серед наукових здобутків щодо розвитку ринку банківських послуг слід віднести напрацювання В. Чалої, яка запропонувала головні продукти і сервіси зеленого банківництва (зелені банківські кредити, зелене страхування, сек'юритизація, інвестиції в основний капітал, брокерська діяльність та технічна допомога [87, с. 30]. Представлені компоненти викликають значну зацікавленість для фінансово-економічної підтримки розвитку територіальних громад.

Основною характеристикою стану територіальної громади є соціально-економічний розвиток території, на якій вона функціонує. У науковій праці [88, с. 26], визначено структурні елементи ресурсної бази соціально-економічного розвитку територіальних громад, а саме: людські ресурси, фізичні ресурси, нематеріальні активи, інституції, матеріальні об'єкти, природні ресурси та фінансові ресурси.

У цьому контексті заслуговує на увагу дослідження проведене Є. Мураєвим, який запропонував модель «прогнозно-аналітичної системи оцінки рівня збалансованого розвитку розумних міст за збалансованою системою показників розумного міста, реалізація якої забезпечуватиметься за такими сферами діяльності: розумні люди, розумне урядування, інформаційно-комунікаційні технології, технологія та інфраструктура, розумна економіка, якість життя та комфорту в місті» [89, с. 108] (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Модель прогнозно-аналітичної системи оцінки рівня збалансованого розвитку розумних міст за збалансованою системою показників розумного міста (Smart City Balanced Scorecard (SCBSC0

Якість життя	Якість життя та комфорту в місті	Транспорт	Безпека	Довкілля
		Охорона здоров'я	Освіта	Культура та інформаційна політика
Цифрова економіка	Розумна економіка	Безготівкові розрахунки	Електронна комерція	Міжнародна інтеграція
		Фінансування	Інвестиції	Інновації
Технологічні інновації	Технологія та інфраструктура	Енергія	Розумне житло	ЖКГ
	ІКТ	Цифрова інфраструктура	Телекомунікації	Соціальні мережі
Розумні люди та урядування	Розумне урядування	Партнерська екосистема	Якість адміністрування процесів	Підзвітність і прозорість влади
	Розумні люди	Е-урядування	Міське планування	
		Людський капітал	Цифрові навички	Соціальна згуртованість

Джерело: [89, с. 108]

М. Ажажа, у цьому напрямку виокремлює чотири основних компоненти розвитку територіальних громад:

Інновації як конкурентна перевага регіонального економічного розвитку та їх роль у формуванні інноваційної екосистеми;

Напрями розвитку інноваційної та креативної державної політики;

Концептуалізація побудови інноваційних екосистем розумного міста;

Інновації, екосистема та місцеве самоврядування [90]. Як видно, запропоновані заходи вимагають впершу чергу розробки певних напрямів щодо фінансової підтримки, яка акумулюється на регіональних ринках банківських послуг.

Слід звернути увагу на те, що станом на 01.11.2023 кількість банків в Україні склала 63 установи, 28 – з іноземним (у тому числі із 100 % іноземним капіталом – 20 установи).

За даними Національного банку України станом на 01.11.2023 р. в Україні налічується 5098 структурних підрозділи банків. З них найвищу кількість мають:

висновку, що основна частина відділень банків знаходиться у столиці країни – місті Києві.

Відповідно до поставленої мети щодо оцінювання ринку банківських послуг Одещини, слід визначитися з банками – юридичними особами, які працюють на цій території. Це обґрунтовано тим, що саме банки – юридичні особи забезпечують акумуляцію фінансових ресурсів для розвитку економічних потреб регіону.

На сьогоднішній день, для фінансової підтримки розвитку Одеського регіону представляють інтерес три банки – ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний» та ПАТ «Банк Восток». При цьому слід зауважити, що «Банк Восток» за юридичною адресою не відноситься до Одеського регіону, але за розташуванням головного офісу у м. Одесі здійснює безпосередній вплив на формування регіонального ринку банківських послуг Одещини.

По-перше – це показники достатності їх капіталу. Розглянемо динаміку нормативу достатності зазначених банків під час воєнного стану в Україні (рис. 3.2).

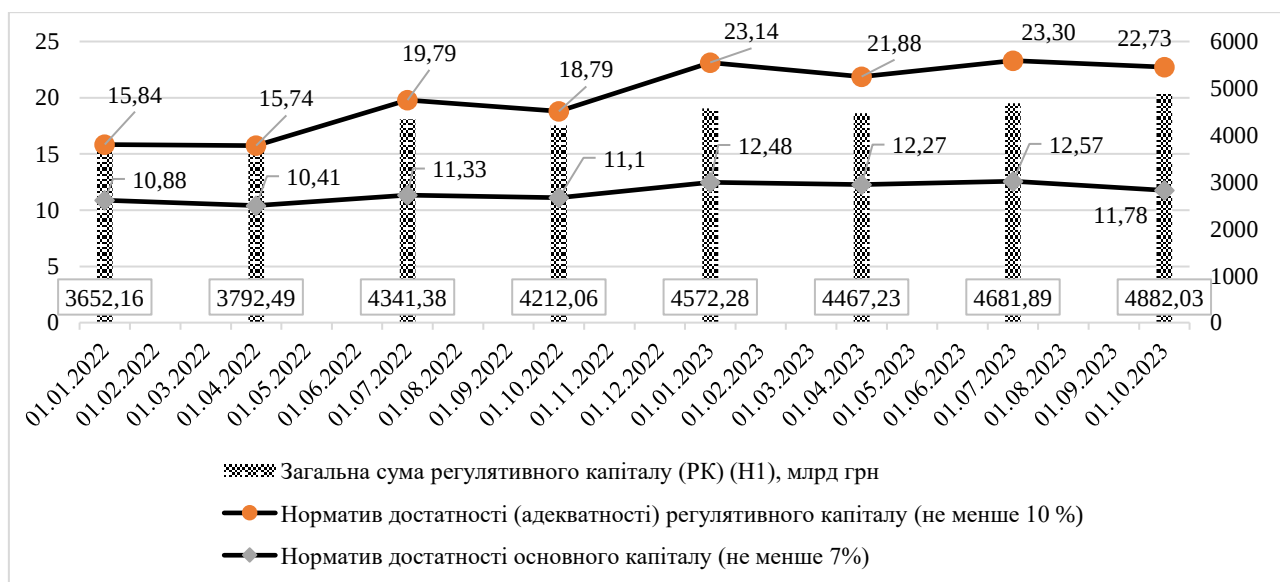

Рис. 3.2.1 Динаміка показників достатності капіталу Акціонерний банк «Південний»

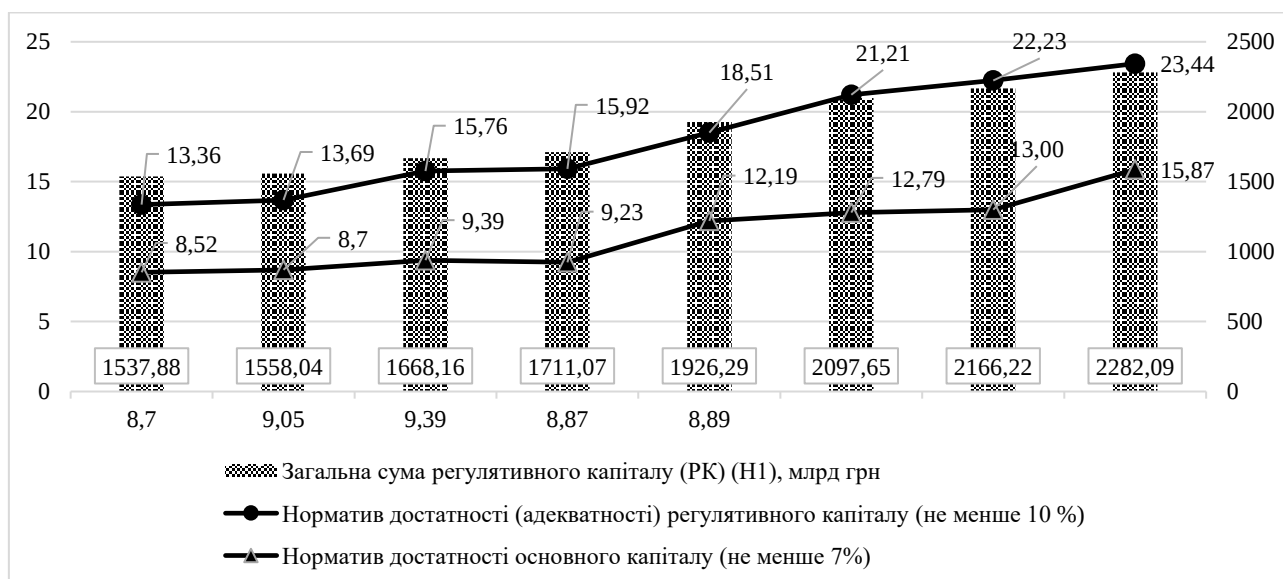

Рис. 3.2.2 Динаміка показників достатності капіталу ПАТ «Банк Восток»

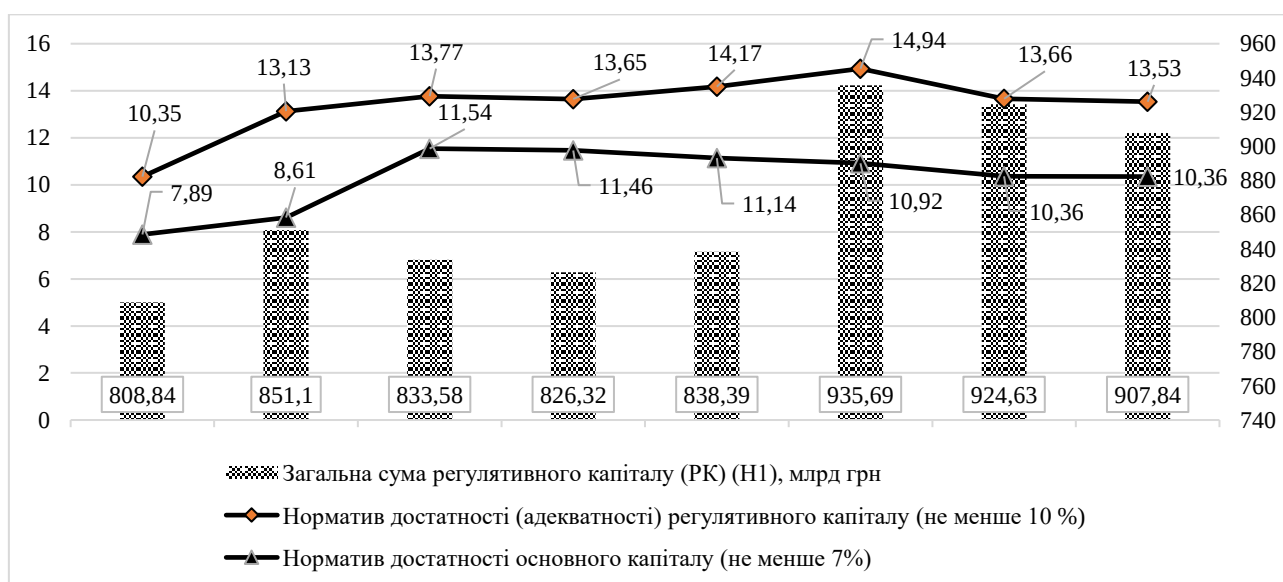

Рис. 3.2.3 Динаміка показників достатності капіталу ПАТ «МТБ Банк»

Рис. 3.2 Динаміка показників достатності капіталу ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний», ПАТ «Банк Восток» за період з 01.01.2022 по 01.10.2023

Джерело: складено авторами за матеріалами [80]

Як свідчать дані рисунку 3.2, незважаючи на складнощі, пов'язані з воєнним станом в Україні, аналізовані банки дотримуються індикаторів достатності капіталу. При цьому слід відмітити про лідерство АБ «Південний» як за розміром регулятивного капіталу, так і виконання нормативів Н2 та Н3.

Виконання нормативів капіталу банками, що аналізуються свідчить про те,

що вони спроможні покривати ризики, які виникають під час їх діяльності, засвідчують їх платоспроможність.

По-друге – це показники прибутковості діяльності банків (рис. 3.3).

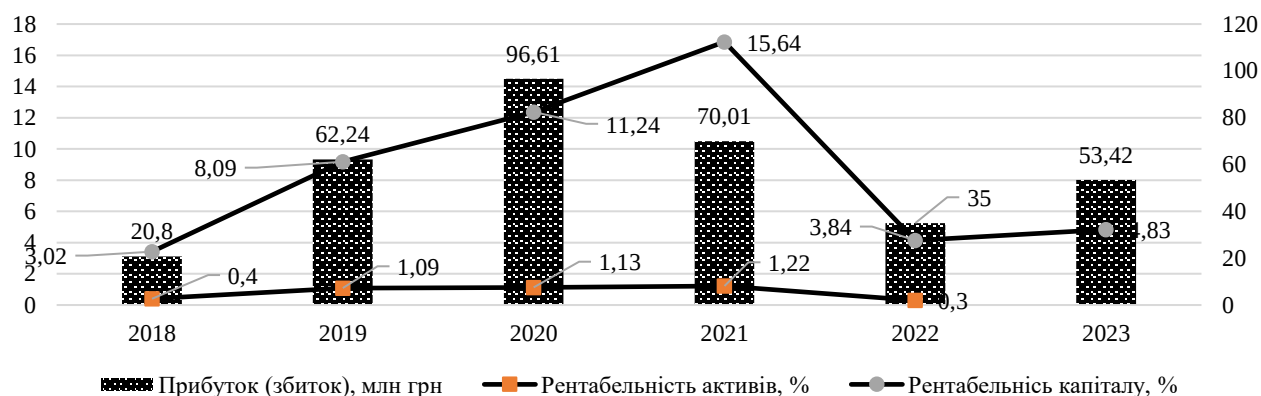

Рис. 3.3.1. Динаміка показників прибутковості ПАТ «МТБ Банк»

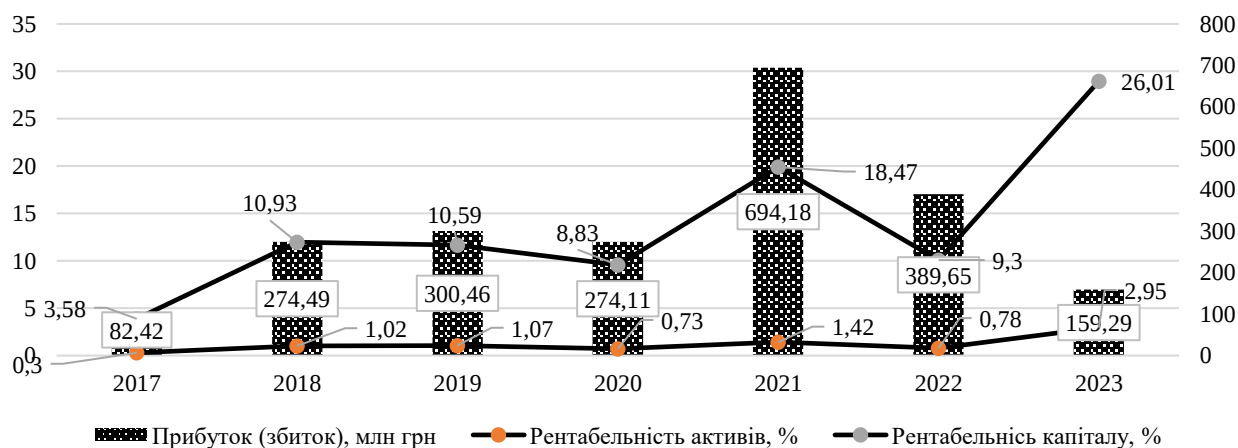

Рис. 3.3.2 Динаміка показників прибутковості АБ «Південний»

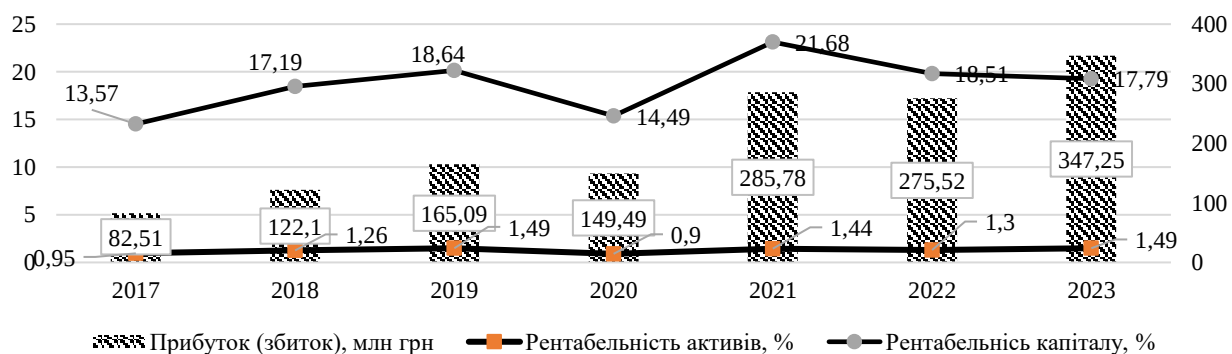

Рис. 3.3.3 Динаміка показників прибутковості ПАТ «Восток»

Рис. 3.3 .Динаміка показників прибутковості ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний», ПАТ «Банк Восток» за період 2017-2023 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Як свідчать дані рисунку 3.3, за період дослідження аналізовані банки демонстрували прибуткову діяльність. Хоча слід відзначити, що з початку 2022 року спостерігається різке зниження зазначених показників. Але як позитивний момент є те, що банки залишаються прибутковими. Особливо це прослідковується за показником рентабельності капіталу, який коливається за досліджуваній період в межах 21,68 % до 8,83 %.

Як було зазначено вище, аналізовані банки в більшій мірі спричиняють вплив на розвиток ринку банківських послуг Одещини. Тому за доцільне, є дослідження їх кредитних та депозитних портфелів.

Як свідчать дані таблиці 3.5, депозитний портфель банків, що аналізуються, характеризується тим, що на протязі досліджує мого періоду спостерігається тенденція щодо урівноваження залучених коштів між нефінансових корпорацій та домашніх домогосподарств

Так, у ПАТ "МТБ Банк" в 2017 р. та 2019 р. зазначене співвідношення практично було урівноважено за питимою вагою по 50 %. У 2022 р. та за 11 місяців 2023 р. переважають кошти нефінансових корпорацій, які склали 66,97 % та 77,46 % відповідно.

У АБ "Південний" та ПАТ "Банк Восток" також переважають у структурі кошти залучені від нефінансових корпорацій. Хоча, АБ "Південний" за 11 місяців 2023 р. збільшив портфель коштів домогосподарств у порівнянні з 2022 р. на 5,39 %, надивлячись на складну ситуацію в країні, це свідчить про довіру населення до банку.

Якщо розглядати зміну депозитних портфелів у абсолютному значенні, то слід відзначити, що за період 2017-2021 рр. спостерігається така тенденція. У ПАТ "МТБ Банк" він зменшився на 26117,01 млн грн. в 2021 р. у порівнянні з 2017 р., хоча за 9 місяців 2022 р. у порівнянні з 2021 р. спостерігається збільшення на 226,81 млн грн. У ПАТ "Банк Восток" та АБ "Південний" - збільшення на 10900,49 млн грн. та 22007,69 млн грн. відповідно.

Таблиця 3.5

Динаміка депозитних портфелів ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний», ПАТ «Банк Восток» за період 2019-2023* рр.

Суб'єкти	2019		2021		2022		2023*	
	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %
ПАТ "МТБ Банк"								
К нфк	2267,49	50,28	6368,97	68,25	6342,79	66,97	11223,92	77,46
К д.г	2242,13	49,72	2963,48	31,75	3128,97	33,03	3266,41	22,54
Усього	4509,62	100,00	9332,45	100,00	9471,76	100,00	14490,33	100,00
ПАТ "Восток"								
К нфк	5686,33	63,95	12212,76	70,20	12134,95	71,22	13843,41	21,24
К д.г	3205,43	36,05	5184,14	29,80	4903,16	28,78	51330,34	78,76
Усього	8891,76	100,00	17396,9	100,00	17038,11	100,00	65173,75	100,00
АБ "Південний"								
К нфк	10410,01	53,11	24419,76	65,97	24413,33	68,15	23973,76	62,76
К д.г	9190,74	46,89	12595,23	34,03	11408,39	31,85	14225,17	37,24
Усього	19600,75	100,00	37014,99	100,00	35821,72	100,00	38198,93	100,00

К нфк – Кошти не фінансових корпорацій; К д.г- Кошти домашніх домогосподарств
2023 р. – на 01.11.2023

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Найбільший депозитний портфель як в цілому, так і за суб'єктами залучення коштів у АБ "Південний" на протязі досліджуємого періоду.

Далі розглянемо динаміку кредитних портфелів банків, що аналізуються (табл. 3.6).

Як свідчать дані таблиці 3.6 кредитні портфелі банків, що аналізуються, спрямовані на суб'єктів нефінансових корпорацій. Про це свідчить їх питома вага в структурі кредитного портфеля. Так, станом на 01.10.2023 р. у ПАТ "МТБ Банк" вона склала – 96,62 %, ПАТ "Банк Восток" – 98,38 %, АБ "Південний" – 99,66 %.

Якщо розглядати зміну кредитних портфелів у абсолютному значенні, то слід відзначити, що за період 2019-2023 рр. спостерігається їх зростання, а саме: ПАТ "МТБ Банк" на 2 520,99 млн грн. в 2023 р. у порівнянні з 2019 р.; у ПАТ "Восток" на 1 172,78 млн грн.; у АБ "Південний" на 1 342,61 млн грн.

відповідно.

Таблиця 3.6

Динаміка кредитних портфелів ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний», ПАТ «Банк Восток» за період 2018-2023* рр.

Суб'єкти кредитування	2019		2021		2022		2023*	
	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %	млн грн.	Питома вага, %
ПАТ "МТБ Банк"								
К нфк	2 173	91,07	4078,06	93,47	93,47	3957,3	4740,3	96,62
К д.г	212,92	8,93	284,81	6,53	6,53	210,69	165,69	3,38
Усього	2 385	100,00	4362,87	100,00	100,00	4167,99	4905,99	100,00
ПАТ "Восток"								
К нфк	6603,65	98,48	9042,12	98,93	98,93	8157,41	7750,95	98,38
К д.г	101,85	1,52	98,05	1,07	1,07	89,64	127,33	1,62
Усього	6705,5	100,00	9140,17	100,00	100,00	8247,05	7878,28	100,00
АБ "Південний"								
К нфк	12906,49	98,83	19822,71	99,27	99,27	15580,91	14352,63	99,66
К д.г	152,62	1,17	146,35	0,73	0,73	719,23	49,09	0,34
Усього	13059,11	100,00	19969,06	100,00	100,00	16300,14	14401,72	100,00

К нфк – Кошти не фінансових корпорацій; К д.г- Кошти домашніх домогосподарств

2023 р. – на 01.11.2023

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

Найбільший кредитний портфель як в цілому, так і за суб'єктами кредитування, спостерігається у АБ "Південний" на протязі досліджуемого періоду.

У подальшому, слід визначитися зі ступенем ефективності обслуговування банками клієнтів за допомогою показників чистої процентної маржі, середньої вартості залучення ресурсів, середньої ціни надання кредитних продуктів та прибутковості/ збитковості продаж (табл. 3.7).

Як свідчать представлені дані у таблиці 3.7, основні показники, які характеризують рівень ефективності обслуговування клієнтської бази ПАТ "МТБ Банк", ПАТ "Банк Восток" та АБ «Південний», знаходяться на достатньому рівні. Це означає, що стратегія управління у банку є виваженою.

Виключенням є 2017 рік, коли АБ «Південний» вдавався до агресивної політики щодо залучення ресурсів, і тим самим чистий спред був отриманий від'ємний.

Таблиця 3.7

Динаміка показників чистої процентної маржі, середньої вартості залучення ресурсів, середньої ціни надання кредитних продуктів та прибутковості/збитковості продаж ПАТ «МТБ Банк», АБ «Південний», ПАТ «Банк Восток» за період 2017-2023* рр.

Роки	Середня ціна надання кредитних продуктів	Середня вартість залучення ресурсів	Чистий спред	Чиста процентна маржа	прибутковості/збитковості продаж, %
ПАТ "МТБ Банк"					
2017	19,03	3,93	3,07	15,10	1,62
2018	21,48	3,74	17,74	4,96	0,40
2019	21,86	5,16	16,70	5,10	1,10
2020	18,94	3,58	15,36	4,25	1,13
2021	20,48	3,63	16,85	4,40	1,22
2022	17,01	5,04	11,97	2,79	0,07
2023	22,90	5,19	21,65	2,37	1,60
ПАТ "Восток"					
2017	15,27	5,81	5,73	9,47	0,95
2018	14,69	6,07	8,62	5,92	1,26
2019	17,31	5,68	11,62	5,93	1,49
2020	15,78	3,29	12,48	4,06	0,90
2021	15,01	2,47	12,54	4,75	1,44
2022	14,01	2,77	11,24	4,09	0,84
2023	27,14	4,67	41,15	4,14	1,23
АБ "Південний"					
2017	13,54	15,94	-2,4	2,42	0,3
2018	12,73	8,32	4,41	1,31	1,02
2019	14,94	8,37	6,57	1,05	1,07
2020	19,87	8,50	11,37	3,40	0,73
2021	15,39	3,39	12,00	3,71	1,42
2022	14,19	4,17	10,02	3,92	0,83
2023	35,44	7,28	21,39	5,68	0,74

2023 р. – на 01.11.2023

Джерело: складено автором за матеріалами [80]

У подальшому слід розглянути загальні тенденції розвитку ринку банківських послуг в Одеському регіоні. Розглянемо основні показники

грошово-кредитної та фінансової статистики діяльності депозитних корпорацій (банків) Одеської області станом на кінець жовтня 2023 р.

Таблиця 3.8

Надані кредити та залучені депозити банками Одещини

Показники	Залишки коштів, млн грн			Зміна, %		
	Україна	Одеська область	% до загального підсумку по Україні	у річному обчисленні	до початку року	за місяць
Кредити, надані депозитними корпораціями						
Нефінансовим корпораціям:	718 369	26 724	3,7	-11,1	-6,4	-1,4
у національній валюті	488 707	18 673	3,8	-3,6	1,3	-3,0
у іноземній валюті	229 663	8 052	3,5	-24,7	-20,3	2,5
Домашнім домогосподарствам	233 150	9 670	4,1	-7,4	-1,1	1,7
у національній валюті	220 223	8 589	3,9	-3,5	-0,7	2,0
у іноземній валюті	12 927	1 081	8,4	-29,9	-4,7	-0,6
Депозити, залучені на рахунки						
Нефінансовим корпораціям:	907 968	40 821	4,5	27,3	3,2	9,3
у національній валюті	644 456	24 802	3,8	42,7	9,6	11,0
у іноземній валюті	263 512	16 019	6,1	9,2	-5,4	6,7
Домашнім домогосподарствам	1 137 510	55 425	4,9	11,6	6,4	-0,9
у національній валюті	733 179	28 538	3,9	20,2	11,2	-1,7
у іноземній валюті	404 330	26 887	6,6	3,8	1,8	-0,1

Джерело: складено автором за матеріалами [82]

Даний період обраний виходячи з того, що воєнні події, які відбуваються на території Одеської області вимагають додаткової фінансової підтримки для відновлення критичної інфраструктури та відбудови постраждалих громад.

Як свідчать дані таблиці 3.8, кредити, надані депозитними корпораціями Одещини у жовтні місяці 2023 р. склали нефінансовим корпораціям 3,7 %, домашнім домогосподарствам 4,1 % від загального обсягу по Україні. Депозити, залучені на рахунки відповідно склали від нефінансових корпораціям 4,5 %, домашнім домогосподарствам 4,9 % від загального обсягу по Україні. При дослідженні середньозважених процентних ставок за залученими та

розміщеними коштами банками Одещини можна констатувати, що вони не відрізняються від середніх по Україні, а у деяких випадках і вищі.

Якщо говорити про фінансову підтримку територіальних громад Одещини, то як було вже зазначено у попередньому підрозділі, найбільший канал – це банківське кредитування. Тому, за доцільне є створення фінансового кластеру серед банків-юридичних осіб з метою інвестиційно-кредитного забезпечення територіальних громад.

Основні канали такого забезпечення представлено на рисунку 3.4.

До об'єднаних громад області відносяться Березівський район, Білгород-Дністровський район, Болградський район, Ізмаїльський район, Одеський район, Подільський район, Роздільнянський район.

Найбільш постраждалим виявився з часу воєнних дій в Україні Білгород-Дністровський район, а саме: смт Затока Кароліно-Бугазької сільської територіальної громади, с. Біленьке Шабівської сільської територіальної громади, смт Сергіївка Сергіївської селищної територіальної громади, с. Тузли Тузлівської сільської територіальної громади.

За підтримки уряду Великої Британії, обрано 10 громад, які розпочнуть процес відновлення. Загалом заявки на участь надіслали 487 українських громад, які постраждали внаслідок російської агресії. До складу учасників увійшли Вінницька область (Ладизинська громада), Миколаївська область (Новобузька громада), Одеська область (Кароліно-Бугазька громада), Полтавська область (Гоголівська громада), Сумськ область (Роменська та Дубов'язівська громади), Харківська область (Новопокровська громада), Чернігівська область (Сосницька, Бобровицька та Михайло-Коцюбинська громади) [93] .

Рис. 3.4 Система кредитно-інвестиційного забезпечення територіальних громад

Джерело: зроблено автором

З 2014 році в Україні здійснюється комплексна реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації. Міжнародна спільнота послідовно підтримує цю реформу і виділяє значні ресурси на її впровадження по всій території країни, і продовжує робити це навіть під час війни (табл. 3.9).

За для освоєння цих коштів за необхідне вважаємо запровадження фінансових кластерів для розвитку територіальних економічних систем.

Формування фінансових кластерів пов'язане з детермінантами національної конкурентоспроможності й є проявом їх системності. кластерна форма організації на основі мережі стійких зв'язків між усіма членами кластера є особливою формою ефективної трансформації знань в інновації, а інновацій – у конкурентні переваги. Кластеризацію в сучасній світовій економіці фахівці

багатьох країн розглядають як елемент сталого економічного зростання та способу підвищення конкурентоспроможності. Кластери виконують роль «точок зростання», які здатні сформувати фундамент для динамічного економічного розвитку країни [95, с. 107].

Таблиця 3.9

Список проєктів та програм міжнародної технічної підтримки

Проєкт	Області	Громади	Дата початку	Дата закінчення	Сума
Програма U-LEAD	Усі області	Усі громади	01.01.2016	31.12.2023	176 млн EUR
Проєкт USAID "ГОВЕРЛА"	12	101	19.03.2021	20.03.2026	74 млн USD
Програма Ради Європи	Усі області	Усі громади	01.01.2023	31.12.2024	1,4 млн EUR
Проєкт DECIDE	5	20	01.02.2020	31.05.2025	11,7 млн CHF
SALAR International	Усі області	Усі громади	08.09.2014	31.01.2024	79,95 млн SEK
Проєкт PROSTO	Усі області	9	13.09.2021	31.01.2024	47 млн SEK
Проєкт SURGe	12		01.10.2019	31.12.2024	не має даних

Джерело: [94]

Для створення кластерів на певній території за необхідне провести дослідження щодо кон'юнктури ринку чергу, фінансового та ресурсного потенціалу, аналізу діяльності економічних суб'єктів, рівня фінансової обізнаності та інклюзії населення, а також інфраструктурного забезпечення.

Н. Зарічна виокремлює шість етапів створення кластерів, а саме:

1. Формування кластера може бути зумовлене історичними обставинами, такими як інтенсифікація ресурсів (фінансових, природних, трудових, виробничих); високий рівень знань у науково-дослідних організаціях; географічна концентрація фірм, установ, а також клієнтів; розташування підприємств, компаній, що продукують інновації в технологіях, котрі стимулюють зростання інших суб'єктів підприємництва.

2. Коли установи агломеруються, вони починають отримувати додаткові вигоди від мережевої взаємодії, зумовленої зовнішніми чинниками, й

акумулюють її. Першим зовнішнім економічним чинником є створення групи спеціалізованих інфраструктурних установ, які часто утворюються після вертикальної дезінтеграції компаній та створення спеціалізованого ринку праці.

3. Формування нових організацій (установ), що надають послуги кільком фірмам (територіальним громадам) у зростаючому кластері (науково-дослідні інститути, бізнес-асоціації, бізнес-інкубатори).

4. Розвиток кластера і виникнення нових бізнес структур збільшують привабливість мережі для економічних суб'єктів країни та створюється бренд території, що сприяє збільшенню кількості членів кластера та їхніх клієнтів.

5. Формування тісних відносин між учасниками мережі сприяє безкоштовному обміну інформацією, знаннями, досвідом.

6. Кластер може бути успішним десятки років або ж стати частиною нового мережевого об'єднання [95, с. 108].

Як відзначено у посібнику з кластерного розвитку, у рамках проєкту ЄС «Послуги підтримки МСП в пріоритетних регіонах», «...багато кластерів раніше чи пізніше потрапляють у стадію занепаду через те, що бізнес-поведінка у технологічному, інституціональному, соціальному та/або культурному аспектах стає більш внутрішньо орієнтованою» [96, с. 19–25].

Доцільно виокремити основні стимулюючі фінансово-економічні чинники, які спонукають фінансово-кредитні інститути, органи влади, представників громади та бізнесу до мережевої взаємодії, а саме: формування стабільної та ефективної системи бізнес-процесів; світові фінансові кризи; інвестиційна неспроможність; податкове навантаження; глобалізація економік; залучення додаткових фінансових ресурсів; економіка знань; конкуренція та інше.

З метою забезпечення ефективного функціонування фінансових кластерів за необхідне є використання системного підходу, який передбачає формування механізму управління їхньою діяльністю (рис. 3.5).

Слід додати, що джерелами формування ресурсів фінансового кластеру можуть виступати:

Державні ресурси: бюджетні кредити, асигнування, субвенції;

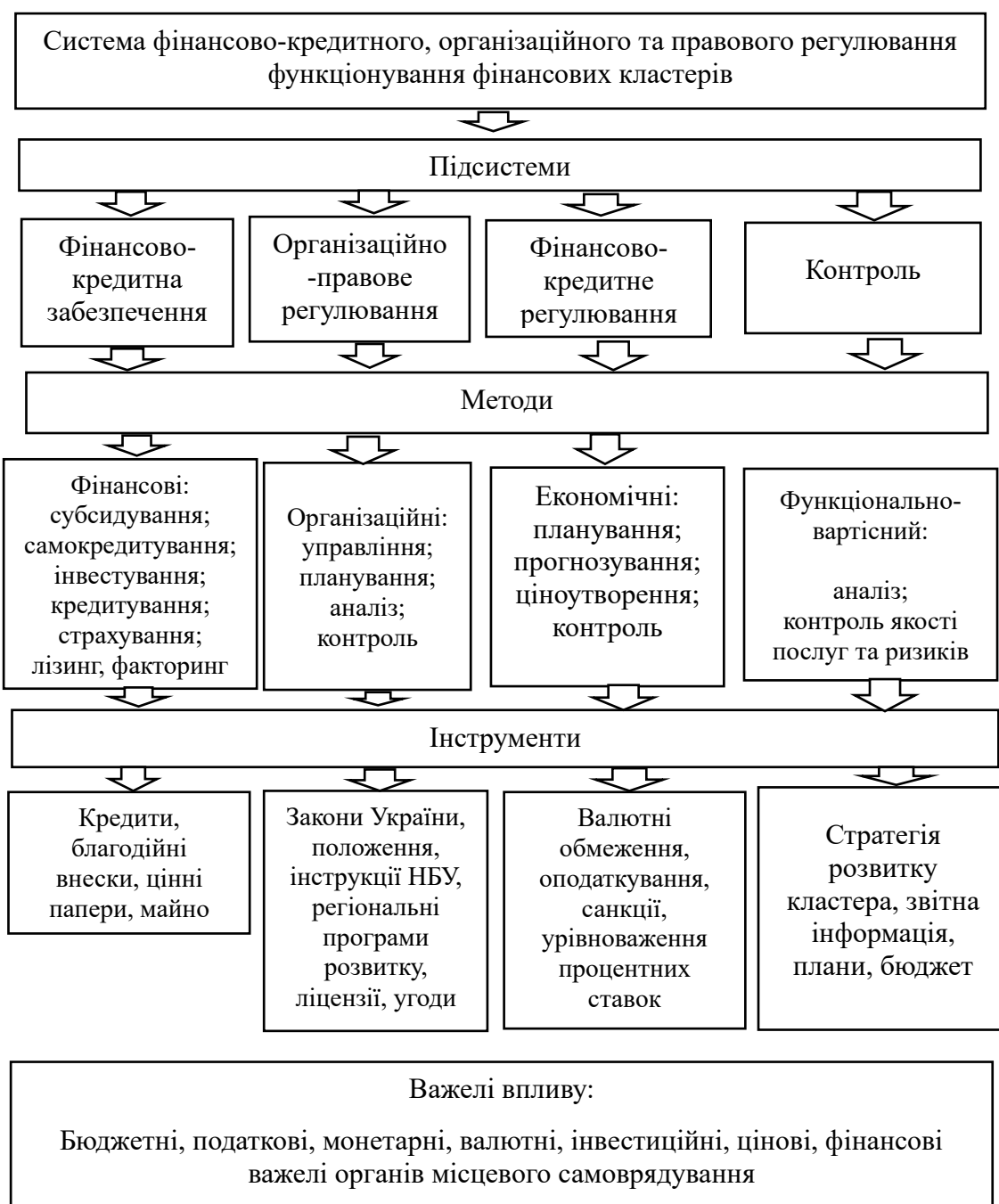

Рис. 3.5 Система фінансово-кредитного, організаційного та правового регулювання функціонування фінансових кластерів

Джерело: сформовано автором

Бізнес-ресурси: банківські кредити, кошти інвесторів, міжнародних фінансових організацій, кошти лізингових та страхових компаній, венчурний капітал, інвестиційні фонди;

Громадські ресурси: кошти недержавних пенсійних фондів, спонсорська допомога, благодійні внески.

З нашої точки зору, саме банки повинні бути ініціатором створення таких фінансових кластерів. В інтегрованих структурах кластерного типу поширеною формою кредитування є взаємне кредитування, що передбачає фінансування операції/ проєкту одного з учасників об'єднання з кредитів, наданих іншими учасниками кластеру. Таке джерело формування фінансового капіталу інтегрованого об'єднання виступає ефективним інструментом оперативного фінансування членів кластеру.

Таким чином можна підвести підсумок. Банки Одещини на сьогодні функціонують у складних соціально-економічних та політичних умовах, спричиненими воєнною агресією рф. При цьому слід відміти, що незважаючи на це вони зберігають свої конкурентні позиції, основний вектор якої є підтримка соціально-економічного розвитку регіону та розвиток ринку банківських послуг Одещини

Подальшого дослідження потребують питання, які пов'язані з новими формами фінансово-інвестиційний підтримки розвитку територіальних громад, а саме: розробка програм консорціумного кредитування; розширення довгострокового та інвестиційного кредитування шляхом запровадження механізмів проєктного фінансування як безрегресного методу фінансування, який інвестує проєкти, заснованих на прогнозованих грошових потоках; розробка концепції державного стимулювання банківського кредитування зруйнованих та пошкоджених територій (громад) та подальшого їх інноваційного розвитку; механізмів інституціонально-інфраструктурної підтримки в системі державно-приватного партнерства, застосування якого дозволяє впливати та забезпечувати збалансований розвиток територій.

Ефективність використання даних форм можлива за допомогою створення фінансового кластеру у регіоні.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження в розділі 3 кваліфікаційної роботи дає підстави зробити певні висновки та узагальнення: здійснено розробка науково-методичного підходу для оцінювання рівня ефективності управління клієнтським корпоративним портфелем банку, за необхідне було визначено індикатори, за якими менеджмент банку може оперувати при прийнятті управлінського рішення щодо проведення операцій з бізнесовими структурами, для цього було розглянуто динаміка основних показників ефективності управління корпоративним бізнесом у банку ПАТ «Банк Восток» станом на 01.01.2017 по 01.10.2023 р. За результатами визначено, що на упродовж майже 5 років, ПАТ «Банк Восток» надає перевагу корпоративному бізнесу.

Розглянуто індикатори, які впливають на запропоновану нами модель, слід відмітити, що вони знаходяться в діапазоні коливання у середньому по банках України. Хоча, при цьому слід відзначити, збільшення обсягів як кредитування, так і залучення коштів від корпоративного бізнесу банком

Оцінено рівень ефективності управління клієнтським корпоративним портфелем банку ПАТ «Банк Восток» та в якості результату рівняння побудована модель багатофакторної регресії. Модель оцінювання ефективності управління корпоративним бізнесом в ПАТ «Банк Восток», дає підстави зробити висновок про те, що обрані для розрахунку змінні впливають на рівень ефективності управління.

Проаналізовано основні показники грошово-кредитної та фінансової статистики діяльності депозитних корпорацій (банків) Одеської області станом на кінець жовтня 2023 р. Наведені дані свідчать про те, що кредити, надані депозитними корпораціями Одещини у жовтні 2023 р. склали нефінансовим корпораціям 3,7 %, домашнім домогосподарствам 4,1 % від загального обсягу по Україні. Депозити, залучені на рахунки відповідно склали

від нефінансових корпорацій 4,5 %, домашнім домогосподарствам 4,9 % від загального обсягу по Україні. При дослідженні середньозважених процентних ставок за залученими та розміщеними коштами банками Одещини можна констатувати, що вони не відрізняються від середніх по Україні, а у деяких випадках і вищі.

Запропоновано система фінансово-кредитного, організаційного та правового регулювання функціонування фінансових кластерів.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу сучасного стану банківського обслуговування корпоративного бізнесу та формування пропозицій щодо його подальшого розвитку.

За результатами проведеного теоретичного дослідження ми зробили наступні висновки.

1. Визначено, що поняття «ринок банківських послуг» за доцільне розглядати у широкому та вузькому розумінні: у широкому розмінні – це особливий сегмент, який бере участь у забезпеченні ефективного розвитку економіки держави, та на якому відбувається купівля-продаж фінансових ресурсів, які необхідні для виробничої та фінансової діяльності; у вузькому розумінні – це сукупність банківських установ, які є конкурують між собою та надають певні послуги своїм клієнтам з метою задоволення їх потреб, а також отримання прибутку. Розглянуто банківські послуги для корпоративного бізнесу банків, на основі чого визначено, що для корпоративного клієнтського портфеля банків, представляють зацікавленість такі послуги як кредитні продукти й послуги, залучення коштів на депозитні рахунки, інвестиційний банкінг, розрахунково-касові продукти й послуги, інтернет-банкінг, послуги застосування хмарних технологій та інше.

Обґрунтовано, що управління корпоративним клієнтським портфелем банку слід розглядати як вид діяльності у середині самого банку, за допомогою якого здійснюється процес прийняття управлінських рішень щодо його формування, ефективної взаємодії «корпоративний клієнт-банк» та забезпечення кібербезпеки щодо встановлених взаємовідносин.

2. З'ясовано що, до для управління корпоративним клієнтським портфелем у банку використовують загальні банківські політики, такі як депозитна, кредитна та інноваційна та маркетингова політики

3. Обґрунтовано місце інноваційної політики в управлінні корпоративним клієнтським портфелем банку. Звернуто увагу на визначення груп інноваційних процесів, які виникають в банку, а саме: простий організаційний інноваційний процес у межах банку; простий міжорганізаційний процес; розширений інноваційний процес.

4. Проведена оцінка ринку банківських послуг для корпоративного клієнтського портфеля у банках та визначено, що банківська система України на серпень 2023 р. представлена 63 діючими банками та 5,1 тис. од. Зменшення відділень підтверджує той факт, що банки запроваджують дедалі діджиталізовані канали обслуговування, які не вимагають фізичного відвідування банків клієнтами.

Проаналізовано основні індикатори щодо розвитку банківської діяльності в Україні. Визначено, що банки на початок 2023 р. отримали 34 млрд грн чистого прибутку проти 152 млн грн збитку у 2022 році. Головні чинники прибутковості банківського сектору – зростання доходів в результаті поступового відновлення банківської діяльності та порівняно несуттєві обсяги до формування резервів. Банки збільшили операційний дохід на 48 % у річному вимірі.

5. Аналітичне дослідження проведено на основі даних діяльності ПАТ «Банк Восток» з 2019 по 2023 роки та дає можливість визначити, що такі показники як зобов'язання та активи ПАТ «Банк Восток» мають тенденцію до збільшення за 2023 рік. ПАТ «Банк Восток» за аналізований період повністю дотримується економічних нормативів діяльності. Основні показники, які характеризують рівень ефективності управління корпоративним клієнтським портфелем в ПАТ «Банк Восток», знаходяться на достатньому рівні. Це означає, що стратегія управління корпоративним клієнтським портфелем у банку є виваженою.

6. Проведено характеристику банківських послуг для корпоративного бізнесу у ПАТ «Банк Восток» за основними напрямками: пріоритетним напрямом для підтримки корпоративного бізнесу у діяльності банку є кредитування;

відкриття поточних та депозитних рахунків; зарплатних проектів та надання інвестиційних послуг.

7. Оцінено рівень ефективності управління клієнтським корпоративним портфелем банку ПАТ «Банк Восток» та в якості результату рівняння побудована модель багатофакторної регресії. Побудована модель оцінювання ефективності управління корпоративним бізнесом в ПАТ «Банк Восток», дає підстави зробити висновок про те, що обрані для розрахунку змінні впливають на рівень ефективності управління.

8. Доведено, що банки, які мають фінансовий потенціал для розвитку Одеського регіону мають структурні підрозділи: Акціонерний банк «Південний» - 42 од., ПАТ «МТБ Банк» - 43 од., ПАТ «Банк Восток» - 34 од. Дані свідчать про те, що кредити, надані депозитними корпораціями Одещини у жовтні 2023 р. склали нефінансовим корпораціям 3,7 %, домашнім домогосподарствам 4,1 % від загального обсягу по Україні. Депозити, залучені на рахунки відповідно склали від нефінансових корпорацій 4,5 %, домашнім домогосподарствам 4,9 % від загального обсягу по Україні.

Запропоновано система фінансово-кредитного, організаційного та правового регулювання функціонування фінансових кластерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лютий І.О. Банківський маркетинг : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2010. 776 с.
2. Нікітін А.В. Маркетинг у банку : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2010. 474 с.
3. Shirinian E., Shirinyan L. The Banking Services Market from the Standpoint of Modern Science and Legislation. *Oblik i finansy*. 2023. № 2(100). P. 111-121. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-111-121](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-111-121).
4. Ткачук В. О. Маркетинг у банку: Навчальний посібник. Тернопіль: Синтез-Поліграф, 2006. 225 с.
5. Смагін В. Л. Формування та розвиток фінансового ринку в умовах трансформаційної економіки: Монографія. К.: КНЕУ, 2008. 232 с.
6. Акт Шермана. Вікіпедія. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Sherman_Antitrust_Act_of_1890.
7. U.S. Department of Justice and the Federal Trade Commission, Horizontal Merger Guidelines, 1997. URL: www.usdoj.gov/atr/public/guidelines/horiz_book/hmg1.html.
8. Amel D. F., Kennickell A. B., Moore K. B. Banking Market Definition: Evidence from the Survey of Consumer Finances. *Finance and Economics Discussion Series. Federal Reserve Board*, Washington D.C., 2008. 27 p.
9. Бондаренко Л. А. і Жук О. І. Ринок банківських продуктів і послуг: поняття та сегментація. Ефективна економіка. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2121>.
10. Головач А., Захожай Б., Головач Н. Банківська статистика [Навчально-методичний посібник]. К.: КНЕУ, 2003. 161 с.
11. Герасимчук З. В., Гоманюк О. К. Розвиток регіональних ринків банківських послуг: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 324 с.

12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.
13. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 14.12.2021 р. №1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.
14. Мангушева Д. В. Характеристика фінансового ринку та ринку банківських послуг. Науковий огляд. 2019. № 9(62).С. 68-77. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1944>.
15. Маркетинг у банку : навчальний посібник / за ред. проф. Т.А. Васильєвої. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». Суми, 2013. 318 с.
16. Про банки і банківську діяльність: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
17. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України: Постанова правління Національного банку України від 06.09.2007 р. № 324. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0324500-07#Text>.
18. The World Trade Organization. General agreement on trade in services. 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_017#n76.
19. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 23.02.2006 р. №3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
20. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 18.11.1997 р. № 637/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

21. Цивільний кодекс України: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
22. Про платіжні послуги: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.
23. Про електронні довірчі послуги: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 5.10.2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
24. Про хмарні послуги: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 17.02.2022 р. № 2075-IX. URL: <http://surl.li/nhbgx>.
25. Про віртуальні активи: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
26. Чернюк Д.С. Концептуальні основи функціонування світового ринку банківських послуг. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Ч. 1. Вип. 7. С. 160-164.
27. Колодізева С.О. Визначення поняття «банківська послуга» за системним підходом. *Бізнес-інформ*. 2013. № 2. С. 268-272.
28. Кузнєцова І. Визначення сутності дефініції «технологія управління». *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2009. № 1. С. 55– 62.
29. Нечаюк Л. І., Телеш Н. О. Готельно-ресторанний бізнес : менеджмент. Київ: ЦУЛ, 2003. 348 с.
30. Економічний словник-довідник / за ред. С. В. Мочерного. Київ : Феміна, 1995. 368 с.
31. Михайлов С. І. Менеджмент : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2006. 416 с.
32. Криклій О.А., Маслак Н.Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 136 с.

33. Омельченко О.В., Король Р.М. Роль кредитної політики банку у забезпеченні надійності його кредитного портфелю. *Подільський науковий вісник*. 2021. № 2 (18). С. 20-24.
34. Аврамчук Л.А., Костюк К.Д. Вплив кредитної політики на якість кредитного портфеля банківських установ. 2022 р. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/2709-4685/article/view/1699/1729>.
35. Зверук Л. А., Лисенко Т. С. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. *Бізнес-інформ*. 2019. № 1. С. 349-357.
36. Костак З.Р. Особливості формування кредитної політики банку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.13. С. 198-203.
37. Бартош О.М. Депозитна політика як складова системи управління діяльністю банку. *Фінансовий простір*. 2014. № 4 (16). С. 19-24
38. Жовтун Є.В. Теоретичні аспекти депозитної політики банків. *Облік і фінанси*. 2016. № 3 (73). С. 82.
39. Вдовенко Л.О. Депозитна політика банку як основа забезпечення стійкості та надійності ресурсної бази. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 27. С. 278-284.
40. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення. *Українська наука: минуле сучасне, майбутнє*. 2012. № 17. С. 3–13.
41. Гатаулліна Е.І. Проблеми та перспективи розвитку банківського сектора України за останні роки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 23. Ч.3. С.123-126.
42. Крухмаль О. В. Депозитна стратегія банків України в умовах фінансової кризи. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України* : збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12-13 листопада 2009). Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2009. Т. 2. С. 92-93.

43. Новікова І. В., Худолій Л. М., Денисенко М. П., Кабанов В. Г. Банківський маркетинг. Київ : Вид-во Європейського ун-ту, 2015. 155 с.
44. Соколюк К. Ю., Ліпковська К. А., Березюк В. О. Значення і вплив сучасних інформаційних технологій на розвиток банківського маркетингу. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 30. С. 225–229.
45. Кифяк Р. Альтернативні канали продажу банківських продуктів як пріоритетний напрям розвитку банківського бізнесу. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 10. С 106-110.
46. Лічман О. Етапи та особливості впровадження нових видів банківських продуктів. *Управління, адміністрування та право: проблеми, тенденції, досягнення. Журнал студентських наукових праць Вінницького національного аграрного університету*. С. 156-162.
47. Колодізева С.О. Визначення поняття «банківська послуга» за системним підходом. *Бізнес-інформ*. 2013. № 2. С. 268-272.
48. Кривич Я.М. Поняття банківських інновацій та їх класифікація. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. пр. ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»*. 2007. №22. С. 104-111.
49. Вядрова Н.Г. Сучасні підходи до оцінювання рівня конкуренції на банківському ринку. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 3. С. 70-76.
50. Барилук І. Збалансована система показників – основа стратегічного управління ресурсним потенціалом банківських установ. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2009. №19. С. 147- 153.
51. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств. Навчальний посібник. К.: Видавничий дім „Скарби”, 2001. 336 с.
52. Павленко Р. В. Сучасні банківські продукти як чинники соціально-економічного розвитку України. 2011. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2011_7/15SBP.pdf.

53. Mura, P. O., & Donath, L. E. (2023). Digitalisation and Economic Growth in the European Union. *Electronics*, 12(7), 1718. DOI: <https://doi.org/10.3390/electronics12071718>.
54. Niu, F. (2022) The Role of the Digital Economy in Rebuilding and Maintaining Social Governance Mechanisms. *Front. Public Health* 9:819727. DOI: 10.3389/fpubh.2021.819727.
55. Saori, Shibata (2022) Digitalization or flexibilization? The changing role of technology in the political economy of Japan, *Review of International Political Economy*, 29:5, 1549-1576. DOI: 10.1080/09692290.2021.1935294.
56. Nadeem, M., Ali, Y., Rehman, O. U., & Saarinen, L. T. (2023). Barriers and Strategies for Digitalisation of Economy in Developing Countries : Pakistan, a Case in Point. *Journal of the Knowledge Economy. Advance online publication*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01158-3>. URL: <http://surl.li/ncetn>.
57. Nguyen, Van Bon. (2023). The role of digitalization in the FDI - income inequality relationship in developed and developing countries. *Journal of Economics, Finance and Administrative Science*, 28(55), 1-21. DOI: <https://dx.doi.org/10.1108/jefas-09-2021-0189/>
58. Реверчук, С., Творідло, О. Цифровізація банківського бізнесу: винятки та можливості державного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-45>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2867>
59. Касич А., Наумкіна І. Процеси цифровізації як невід’ємна складова сучасного банківського менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-1>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/473>
60. Пантелєєва Н.М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тренди, виклики та загрози. *Південноукраїнський економічний вісник*. 2017. № 3 (03). С. 68-73.

61. Акопян Д. Банківська діяльність в умовах цифровізації економіки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. №8 (297). С. 48-56. DOI:10.32680/2409-9260-2022-8-297-48-56.
62. Про заходи по розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000. URL: <http://surl.li/muxaa>.
63. Про інформацію, Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <http://surl.li/acsvl>.
64. Про науково-технічну інформацію: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 25.06.1993 № 3322-XII. URL: <http://surl.li/ddoem>.
65. Про концепцію Національної програми інформатизації: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. URL: <http://surl.li/xlhd>.
66. Про електронні документи та електронний обіг: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: <http://surl.li/orlx>.
67. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. URL: <http://surl.li/bkoku>.
68. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України Постанова Кабінету міністрів України від 07.08.2021 р. № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>.
69. Digital Agenda of Ukraine – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні основи (версія 1.0). Пріоритетні напрямки, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 р. [HITECH office], 2016, 90. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

70. Стратегія «Фінансова фортеця України». Національний банк України. 2023.
URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_NBU.pdf?v=5.
71. Стратегія розвитку Fintech в Україні до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/DDWIAwXTdqjdClp>.
72. Самотей В., Глущенко , О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, (November 11, 2022; Paris, France). С. 21–22. DOI; <https://doi.org/10.36074/logos-11.11.2022.05>.
73. Основні показники діяльності банків. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>.
74. Огляд банківського сектору, листопад 2023 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-11.pdf?v=6.
75. Рейтинг надійних банків України. 2023. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>.
76. 25 провідних банків України. 2023. URL: <https://banksrating.com.ua/news/peremozhitsi-v-nominatsiyi-obslugovuvannya-yurydychnyh-osib-2/>.
77. Коваленко В.В. Кредитний канал трансформаційного монетарного механізму та його місце в економічному зростанні. *Фінансовий простір*. 2020. № 3 (39). С. 104-115. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(39\).2020.215178](https://doi.org/10.18371/fp.3(39).2020.215178).
78. Офіційний сайт ПАТ «Банк Восток». URL: <https://bankvostok.com.ua/#/>.
79. Jensen M.C., Meckling W.H. Theory of the Firm: Managerial Behaviour, Agency Costs and Ownership Structure *Journal of Financial Economics*. 1976. P. 82-137.
80. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

81. Нормативи капіталу та їх складові (у розрізі банків). Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#5>.
82. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>.
83. Звіт про управління, фінансова звітність та звіт незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року ПАТ «Банк Восток». URL: <https://bankvostok.com.ua/Content/Entities/SparkFile/2197/ru/Auditor%60s%20Report%202022%20ukr.pdf?v=638243093510000000>.
84. Королев Ю.Б., Коротнев В.Д, Кочетова Г.Н Менеджмент в АПК..М.: Колос, 2007. 424 с.
85. Герасимчук З.В., Гоманюк О.К. Фактори впливу на розвиток регіональних ринків банківських послуг. *Фінансовий простір*. 2015. № 1 (17). С. 92-101.
86. Гасій О. В., Соколова А.М., Прохар Н. В. Фактори конкурентного середовища банківському секторі економіки: регіональний аспект. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.85.
87. Чала В. С. Особливості фінансових інструментів зеленого банківництва на світовому ринку банківських послуг. *Економічний простір*. 2021. № 176. С. 28-36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-4>.
88. Содома Р., Дубневич Ю., Марків Г., Шматковська Т.. Моніторинг соціально-економічного розвитку територіальних громад. 2021. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/8538/1/Econ-28-2021-4.pdf>.
89. Мураєв Є. Розробка стратегії розумних міст України за збалансованою системою показників в умовах цифрової економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Т. 2. С. 106-109. DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-18.

90. Ажажа М., Фурсін О., Венгер О. Зарубіжний досвід регіонального економічного розвитку: інновації, екосистема, місцеве самоврядування. *Humanities Studies*. 2022. Вип. 11 (88). С. 169-182.
91. Кількість діючих структурних підрозділів діючих банків у розрізі територій станом на 01.10.2022. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#5>
92. Основні показники грошово-кредитної та фінансової статистики діяльності депозитних корпорацій (банків) Одеської області станом на кінець жовтня 2023 р. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.
93. Уряд Великої Британії надасть підтримку 10 територіальним громадам у відновленні. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17618>.
94. Децентралізація. Міжнародна підтримка. URL: <https://decentralization.gov.ua/donors>.
95. Зарічна Н.З. Механізм фінансово-економічного забезпечення функціонування фінансових кластерів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 4 (31). С. 106-111.
96. Посібник з кластерного розвитку. У рамках проекту ЄС «Послуги підтримки МСП в пріоритетних регіонах». EuropeAid /121495/C/SV/UA. GFA Consulting Group / Державний комітет України з регуляторної політики та підприємництва (ДКРП). Київ, 2006. 38 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Інноваційні процеси, які виникають в банку

Перший. Простий організаційний інноваційний процес у межах банку. Суть даного процесу полягає в тому, що інновації створюються і застосовуються тільки в певному банку. В даному випадку не розробляються нові банківські продукти, проте вдосконалюються методика виробництва вже існуючих продуктів або певна сервісна технологія.

Другий. Простий між організаційний процес. Основною характеристикою даного процесу є те, що відбувається винайдення нового банківського продукту, який призначений для просування на ринку як об'єкту купівлі-продажу.

Третій. Розширений інноваційний процес. В даному випадку банківський продукт створюється колективно, тобто банк-ініціатор співпрацює зі своїми партнерами, розподіляючи при цьому інноваційний процес між усіма учасниками.

Додаток Б

Освоєння інноваційних банківських продуктів вітчизняними банками

№ пор.	Інноваційний продукт	Характеристика
1.	мобільний банкінг	це сервіс, за допомогою якого клієнт банку, тобто власних карткового рахунку, має можливість керувати власними безготівковими коштами за допомогою мобільного телефону: переказувати кошти з одного рахунку на інший, поповнювати мобільний рахунок, переказувати кошти за кредитом, оплачувати Інтернет, комунальні послуги тощо
2.	Інтернет-банкінг (веб-банкінг)	один із видів дистанційного банківського обслуговування, що дає можливість клієнту управляти своїми рахунками не виходячи з дому за допомогою мережі Інтернет навіть у віддалених куточках країни
3.	«зона 24»	це місце, де клієнти банку можуть вільно скористатися послугами цілодобово: самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію працівника callцентру, подавати заявки на підключення або відключення різних видів послуг тощо. Така зона, зазвичай, оснащена банкоматом, терміналом та телефоном доступу до інформаційної служби
4.	електронний залишок	дана послуга в касах банку дає можливість зараховувати залишок менше однієї гривні на рахунок мобільного телефону клієнта або у вигляді електронного ваучера, таким чином скорочує витрати на обіг монет;
5.	POS-термінали в торговельних мережах	надають можливість розраховуватися картою за придбані товари та послуги, а тому зменшують обсяг готівки в обігу
6.	QR-банкінг	це винахід, за допомогою якого можна, не беручи з собою пластикову картку, легко та швидко оплатити рахунки за товари, послуги та Інтернет-покупки, через QR-код за безконтактною банківською системою. QRкод (quick response code) – двомірне зображення, в яке закладається певний текст або цифри, і зчитувати інформацію з неї можна будь-яким мобільним телефон з фотокамерою та програмним забезпеченням. Потрібно просто сфотографувати код, який швидко розпізнається через мобільний Інтернет, відкриється сторінка оплати, де потрібно ввести свій пароль
7.	розумна заправка	це зручний додаток «ПриватБанку», що дає можливість без черги заправитись бензином на касі, не виходячи з автомобіля. Працює «Розумна заправка» так: знаходить заправку по GPS-координатах, після чого вибирається номер колонки, марка бензину і кількість літрів або сума, на яку необхідно заправитися. Потім оплачується операція через телефонний додаток в онлайн-режимі. Це дає можливість зекономити час та безпечно розрахуватися

Продовження табл.Б1

№ пор.	Інноваційний продукт	Характеристика
8.	Send money	новітня послуга, що дозволяє переводити на рахунок одержувача гроші за номером мобільного телефону. Ідея в тому, що не потрібно вводити 14-значний номер, як раніше, а просто номер телефону одержувача грошей. Далі система працює вже з людиною- одержувачем, яка повинна ввести дані своєї карти і підтвердити переказ. Для цього потрібно зайти в додаток, увести номер мобільного телефону, суму і вибрати, з якої карти списувати кошти. Що важливо, одержувач може бути клієнтом будь-якого іншого банку системи Visa або Master Card;
9.	фотокаса	це новинка для смартфонів. За фотографіями рахунків і комунальних платежів працівники банку самі створюють усі необхідні документи, які потім приходять на e-mail як відскановане фото. Усе, що потрібно зробити – це сфотографувати квитанцію, за якою потрібно розрахуватись, смс-повідомленням відправити її в банк і підтвердити операцію
10.	Приват24 для окулярів Google glass	додаток майбутнього, за допомогою якого можна оплачувати рахунки за фото, переводити кошти через голосові функції, заправлятися на АЗС, оплачувати товари та послуги в магазинах та в мережі Інтернет, оплачувати замовлення в ресторані, знімати готівку без карти в банкомата тощо
11.	Депозитний проект SmartyPig від WestBank (Великобританія)	працює за принципом соціальної мережі – спочатку потрібно зареєструватись, потім виставити цілі, на які призначений ваш вклад і після цього запросити друзів. Такий вклад носить конструктивний характер, адже людині прививається звичка усвідомлювати свої потреби та постійно визначати засоби їх досягнення
12.	Проект Keep the change від Bank of America	його зміст полягає у тому, що в процесі покупки банк округлює суму, а різницю залишає клієнту на окремому ощадному рахунку. Така система уже активно використовується в Україні
13.	CIBC Bank (Канада)	створив та запропонував своїм клієнтам нову кредитну карту – «Кобренд» у співробітництві з відомою мережею ресторанів Tim Hortons. Ця інноваційна картка має кнопки, тому при здійсненні покупки або оплати рахунку в ресторані клієнт обирає потрібну йому кнопку і здійснює платіж
14.	Сервіс P2P	перекази здійснюються через мобільний телефон, який представлений на ринку банківських послуг як Оборау, Hal-Cash/Bankinter, POPmoney/PNCBank. Суть такого сервісу полягає в тому, що для переказу грошей не потрібно знати прізвище, банк та номер рахунку. Все, що потрібно, – зареєструватися в проекті P2P-переказів і відправити гроші натискаючи відповідні кнопки на телефоні.

Додаток В

Тарифи на брокерські послуги з фінансовими інструментами ПАТ «Банк Восток»

№ пор.	Вид послуги	Тариф за одну операцію (замовлення) на суму		
		До 5 000 000,00 грн	Від 5 000 000,01 до 25 000 000,00 грн	Від 25 000 000,01 грн
1	Купівля-продаж ЦП за дорученням клієнта резидента на фондовій біржі у випадку наявності у клієнта відкритого рахунку в цінних паперах в депозитарній установі ПАТ «Банк Восток»	0,075 % від суми операції, але не менше 1200,00 грн.	0,05 % від суми операції, але не менше 3750,00 грн	за домовленістю, але не менше 12 500,00 грн.
2	Купівля-продаж ЦП за дорученням клієнта резидента на фондовій біржі у випадку відсутності у клієнта відкритого рахунку в цінних паперах в депозитарній установі ПАТ «БАНК ВОСТОК»	0,1 % від суми операції, але не менше 1500,00 грн.	0,075 % від суми операції, але не менше 5000,00 грн.	За домовленістю, але не менше 18 750,00 грн.
3	Купівля-продаж ЦП за дорученням клієнта нерезидента на фондовій біржі	0,12 % від суми купівлі-продажу, але не менше 2500,00 грн.	0,08 % від суми операції, але не менше 6000,00 грн.	За домовленістю, але не менше 20 000,00 грн.
4	Купівля-продаж ЦП за дорученням клієнта резидента поза фондовою біржею	0,15 % від суми купівлі-продажу, але не менше 1500,00 грн.	0,09 % від суми операції, але не менше 7500,00 грн.	За домовленістю, але не менше 20 000,00 грн.
5.	Купівля-продаж ЦП за дорученням клієнта нерезидента поза фондовою біржею	0,15 % від суми купівлі-продажу, але не менше 2500,00 грн.	0,09 % від суми операції, але не менше 7500,00 грн.	За домовленістю, але не менше 20 000,00 грн.
6	Купівля-продаж пакету акцій, що дорівнює або перевищує частку 10% від статутного капіталу емітента цих акцій	За домовленістю, але не менше 5 000,00 грн.		
7	Купівля-продаж векселів	За домовленістю, але не менше 3 000,00 грн.		
8	Інші операції	За домовленістю		
9	Всі види операцій з купівлі, продажу, міни військових облігацій для всіх категорій клієнтів на період дії воєнного стану	Брокерський тариф не стягується		